
Imifula 2:

Ubumi Bulakula

Abalembele ni Sarah Small,
Jon Paul Witt,
Alan Scantlebury
na Jo Kimball

Imifula 2

Ubumi Bulakula

*'Baketwa ifimuti fya oki ifyabulungami ifyalimbwa
na Yawe umwine, bakulalumbanya na
Lesu pa mibombele yakwe.'*

Isaya 61:3

Imifula 2: Ubumi Bulakula, Icitabo Cantanshi, January 2018

Ifyakwambula © Dignity 2018. Insambu shonse shili ku bene.

Landeni na ba Dignity

Mu positi: 6 Barlow Moor Road, Didsbury, Manchesster, M20 6TR, UK

Pa email: hello@dignityonline.org.uk

Pa lanya: +44(0)7340 573 937

Ukutotela

Ifwe ba Dignity tuletotela Yesu pa bumi ubo apeela buntu tulelondolola bwino mu citabo cino. Ba Dignity bale totela umuntu onse pamo no tubungwe utwasanshisheko ku mulimo uyu.

Umulimo wa Dignity

Dignity ilampana pamo na bantu bekala kunse mu ncende shamu mishi kukuletako ukulengwa cipya cipya no kwalulwa kwa myeo ne mishi pakutila abantu bakakulwe ku bupina ukupitila mukuba ne senge na Lesa wesu. Tufikilisha ici ukupitila fye mu Ma Bumba Ya Bumi, ayali mabumba ya mushi kabili ya tungululwa nabena Kristu ba mumishi ine iyo, ayabeelako ukukansha abantu ifyo bengenda pamo ne mfumu Yesu Kristu no kulanga icitemwiko ku bantu bonse. Ukupitila mumulimo wesu uyu, tulemona ifyo abantu baleikala imyeo ya kupapa no kuba abakumako ku fisungusho fya cila bushiku. Kuti mwaumfwilapo nafimbi ukufuma pa **www.dignityonline.org.uk**

Ibumba Iya bombeele pa Imifula

Ba Kalemba: Sarah Small, Jon Paul Witt, Alan Scantlebury na Jo Kimball

Ifya cikaya: Cornelius Chalwe, Gervas Chalwe na Dorothy Jikubi

Abapitulwikemo: Rachel Warner, Mark Vermes, na Elisabeth Cartwright

Amalemba ya mu Cipingo yonse ya ambwilwe mu

The Bible in current Bemba. An Interconfessional Translation published as Ishiwi Iya Kwa Lesa. Published by The Bible Society of Zambia, P.O. BOX 31316, Lusaka, Zambia. © The Bible Society of Zambia, 2015. Insambu shonse shalifiswa. Cabomfiwe panuma ya kupoka insambu ku bene balembele.

Utukope twa Kulangilila

Utukope twa Kulangilila twapangilwe naba Metro Icon Studio 5 abatulembele niba SyncFusion. Utukope tonse twa bomfiwe panuma ya kupoka insambu ku bene.

Imifula

Imifula citabo camasambilisho aya kwafwilisha abantu ukwishiba bwino elyo nokukula mwisenge lyabo na Lesa no kubakoselesha ukupyungile mishi yabo. Lyalembelwe kukupeelako amafundisho yafikapo ayenga bomba mu ncende ishalekana lekana ne ntambi sha cifyalilwa icili conse mpanga yonse. **Imifula** lyalembwa mu fitabo fine, cila citabo cakwata ifipande ikumi na fitatu (13) ifyaba mumusango wa kulanshanya capamo mwi bumba.

Imifula citabo calembwa nabakalemba abaipeeleshe abene ukufuma muncende ishalekanalekana pano isonde elyo lyabikwa capamo no kulembwa naka bungwe ka Dignity.

Imifula 1: Ubumi bwa Tendeka lyaiminina pali abo bali ne citetekelo cipya pamo nabo abashila tetekela. Ukufuma fye ku ntendekelo iya anguka, litungulula abantu muntampulo sha ntanshi isha citetekelo no kwishiba Lesa.

Imifula 2: Ubumi Bulakula likuula imifula intu icitetekelo cingakulilapo, kabili lipeelako ubwishibilo bwa masambilisho ya bwina kristu pamo nga Icipingo elyo napa lwe pepo.

Imifula 3: Ubumi Buleetako Ifipya lya shintilila pakulangilila ifyo abasambi abekala mu mushi wabo bengalenga ukwaluka kwa fintu ifya bashinguluka. Umwina kristu uyo waba umumi, alapeela ubumi bupya buntu apokelela ku bena mupalamano na ku bantu bambi.

Imifula 4: Ubumi Bulafika ku Bukalamba lya beelako ukulondolola ifyo umwina kristu uwakula amoneka. Ici citabo cilunda pa masambilisho yaba mu fitabo fya ntanshi fitatu no kuya twala mukushika no kulunduluka.

Ukulembwa

Imifula 2: Ubumi Bulakula lyalembelwe naba kalemba abalekana lekana ukufuma muncende ishalekanalekana. Bakalemba abasanshisheko kuli ici citabo nabalembwa pe samba.

Pete Davies aba no mukashi wakwe Cher kabili alikwata abana 4 abakalamba elyo na beshikulu babili. Bamonanine pe sukuulu lya London Bible College, ilyo bonse babili bale sambilila amasambililo ya BA (Hons) mu Theology. Ebashimpile ulukuta lwa Ruthin Christian Fellowship, umu baba ba membala pa nshita ino. Pete atemwisha ubwangalo bwa Rugby elyo Cher ena atemwa ubwangalo bwa Uffizi Gallery mu musumba wa Florence!

Icipande 9

Andy Economides ni kashimika wa cebo uwendauka mu fyalo ifingi kabili alipyunga sana mu calo ca UK, Europe na Africa. Alitemwa ukukansha elyo no kukoselesha abena Kristu mu butungulushi ubwafikapo , ukusabankanya kwa mbila nsuma elyo no mulimo wa kwafwa abalanda na babusu.

Icipande 6 caambulwa mu cipandwa 1 ica mu citabo

Cakwa Andy iciitwa

*True Relationships¹ panuma yakupoka
insambu ku mwine*

Kurt Francis ninkonkani ya kwa ka kumba pa luluta lwa Ruthin Christian Fellowship ku Wales. Aba no mwina mwakwe Ann, nabana baume abakalamba batatu, napali nombamba abane cilumba ca kuba na beshikulu. Atemwisha uku belenga no kusenda inshita pamo ne fibusa no lupwa lwakwe, nalimo limo ukuya mu kuloba isabi.

Icipande 5

---

¹ Economides, Andy, (2013) True Relationships Emsworth: Soteria Trust Amabula 9-17

Randall Hardy akulie mu musumba wa Yorkshire ku UK ilyo talakukila ku musumba wa Manchester. Ena pamo no mukashi wakwe Mary, ukupeela amasambililo yabwina Kristu ku bana babo 6 waishileba emulimo wa ntanshi mu bwite bwa mweo wakwe. Randall alitendeka umulimo wamasambililo ya Cipingo (www.amen.org.uk) kabili alibomba umulimo wa malaiti pa myaka 20 ukuibombela umwine eka ukwabula ukwingila ku kampani nakalya.

Ifipande 1 na 3

Jo Kimball aibimba mumulimo wa Dignity ukufuma mumwaka wa 2008, alyenda muncende ishingiri mu calo ca Zambia ukubomba na Mabumba Ya Bumi pamo pene na ma bumba ya ba kafikilisha. Ni ka kondenkanya kabili ni kakoselesha wa bantu, uubekelwa lyonse mukumona ukutila abantu bambi balalunduluka no kwishiba ifyo cipilibula ukutemwikwa na Kristu.

Icipande 11

Debs Marks mwikashi wa ku Manchester, UK pa nshita iikalamba iya bumi bwakwe. Alyupwa kuli Collin kabili ena pamo no mwana wakwe umukashana baliya ku masambililo yakalamba nomba line fye. Debs aba nenkuntu mutima yakufwaisha ukukansha ulukuta ifyo lwingafwilisha imbutushi ukwisa kuli Yesu kabili abomba na kabungwe kankumbu ako kafwilisha imbutushi nabalanda ukubapeela umwakwikala.

Icipande 10

Gwen Mason alyupwa kabili alikwata nabana babili abanakashi. Gwen afuma ku calo ca Sierra Leon uko alebomba umulimo wa kwafwa banamayo ukulunduluka mumakwebo yabo. Panshita ino ekala ku Manchester kabili alebomba sana umulimo wakwafwilisha imbutushi ukusanga ubwikashi, ukpela absambi ishuko lyakukwata incende yakweshiwa mumasambililo ya misepela pamo na masambililo ya fyakwa Lesa (theology) elyo alabomba na mwituka lya fyakulya ilya bwina Kristu. Atemwisha nganshi ukulemba ifyakwa Shikulu elyo no kubila imbila nsuma ku bantu.

Icipande 2

Alan Pugmire alibomba nga shimapepo mu Lukuta lwa ku England pa myaka ukucila fye na 50. Imyaka 40 yena yonse apwishisha fye mu musumba wa Manchester kabili ewaba Canon wa Manchester Cathedral. Alekele ukubomba nga shi mapepo mu mwaka wa 2002 lelo nalyo line atwalilila fye ukupyunga elyo no kushimikila icebo. Alikala muli bu mukamfwilwa ukufuma mumwaka wa 1999 kabili alikwata abana 3 abaupwa elyo na beshikulu 8. Munshita yakutusha atemwisha ukwendauka elyo no kubomba mwi bala lyakawe.

Icipande 7

Sarah Small akulile mu musumba wa Yorkshire elyo aile ku masambililo ya Mipepele ya pano isonde elyo na Ifya kwa Lesa ku Manchester. Panuma ya kubomba ngo mubomfi wabula amalipilo pa myaka ikumi ku UK na mu Africa, aibimba mu mu mulimo wa kusabankanya kwa mbila nsuma nga minshoni mu misumba ikalamba ku UK. Aletukusha ukubomba bwino ubutungulushi, umulimo wakuipeseha ukwabula amalipilo, ukusunga ulupwa ulwa bana babili kabili ni nomba line fye apwishishe amasambililo ya MA in Kingdom Theology.

Icipande 4 and 13

Bernard Witika ni Ntungulushi ye Bumba lya ba Kafikilisha kabili ni Kakondankanya wa milimo. Asambilile umulimo wa butungulushi bwa cilonganino pamo no kushimpa inkuta ilyo aleikala ku Lusaka panshita iyo ninshi Lesa tala mwita ukubwelelamo ku mushi uko akulile nokukumanya Yesu. Bernard akawata umutima uwakuntwa nganshi pakumona ukutila abantu baisesa kukwishiba Yesu.

Icipande 12

Jon Paul Witt esolwesolwe watendeke akabungwe ka Dignity kabili alibomba no Lukuta mu fyalo ifingi. Aba uwakampuka mukutontonkanya, katendeka wa fintu fipya, kabila wambila nsuma kabili ni minshoni. Jon aba no mwina mwankwe Judith abo pamo bali nabana batatu. Bekala ififulo fibili, muno Zambia na ku UK. Ukufulukisha kwakwa Jon kwakutila abantu beshibe Yesu no kuti bengaba abapimpa mukwalula imishi yabo ukulola ku busuma.

Icipande 8

Ifilimo

Ifyakubomfya ici Citabo	7
Ukucingilila abana ilyo tuli ku Mabumba Yabumi	13
1: Bushe Mupashi wa Mushilo ni nani?	16
2: Isushiweni na Mupashi wa Mushilo	28
3: Ukubumbwa mu cata ca kwa Lesa	38
4: Imibeele yakwa Lesa kutemwa	48
5: Icisabo ca Mupashi – Imibeele	58
6: Ukupaala abatushinguluka.....	68
7: Ubulwele ubwipaya – Ulubembu	78
8: Umwalola ukwelela – Uluse	90
9: Tuli bakwa Lesa – Ukulubula	100
10: Twalisambwa mumenso yakwa Lesa - Ubulungami.....	110
11: Ukulundwa mu lupwa lwa kwa Lesa	122
12: Ukuba ne nkumbu ku bantu bambi	134
13: Icipande ca kusupula.....	146

Ifyakubomfya ici Citabo

Icitabo ici ca teyanishiwa mumusango wa kusambilishanya nge bumba. Intungulushi iilesambilisha eilekabila fye ukukwata icitabo epela. Mulingile ukushininkisha ukutila mwapwisha icipande cenu munsa imo na citika atemwa insa shibili (1.5 - 2hrs).

Ifwe tuletontonkanya ukutila abo abalesambilila muli ici citabo nibalya babalile basambilila mu citabo ca ***Imifula 1: Ubumi bwa Tendeka***. Ici cilelola mukutila amashiwi yamo tatwakula bwekeshapo ukulondolola muli cino citabo iyo. Nga kuli bamo abailundileko kwi bumba lyenu abena Kristu abapya lyena mulefwaikwa ukubulako amasambililo yamo mu citabo ca ***Imifula 1: Ubumi bwa Tendeka*** nokubasambilisha. Inshila naimbi iyo mwinga citilamo ifi, kutendeka ibumba limbi ilya kusambilishanya. Icitabo nacimbi ica ba Dignity iciitwa ***Ukulimba*** cili no kumyafwilisha ukucita ifi.

Ifya kutungulula icipande

Cikankala nganshi ukuti mwabimbamo abantu mufipande fyonse. Te kubelenga fye no kweba abantu ifyo bafwile ukucita iyo. Twasumina ukutila umuntu onse alikwata ifyakuposapo ifyaibeelako kuli bonse kabili no kutila Lesa alatusambilisha ukupitila mu bantu aba tushinguluka. Kanshi ifipande fyalembwa mumusango wakutila abantu bafwile fye ukubimbwamo. Muli amalembo ya kusungila, amepusho, utumangalo, amalyashi elyo no kulanshanya, ifi filekabila bonse ukusendamo ulubali.

Nga intungulushi ye bumba, shininkisha ukuti abantu balelanshanya kabili ushininkishe ukuti ukulanshanya takufumine munshila, lelo teiwe ukucita fyonse weka.

Koselesheni aba nsoni naba shilanda ukuti balelanda nabo bene. Afwilisheni balya balanda sana ukutila bapeleko ishuko ku banabo balandeko ifyo bale tontonkanya.

Ifyo mulefwaikwa muli cila cipande

Ifipande fyateyanishiwa munshila iya anguka kabili tafikabilwa ifya kubomfya ifingi nganshi. Kwateni fye:

- Icitabo ici kuntungulushi ya cipande
- Icipingo (kuti cawama nga cakuti bamo mwi bumba bali ne fipingo, lelo nelyo tapali cili fye bwino)
- Utulembelo na ma pepala, ifya kubomfya makamaka mu fya kucita. Koselesheni abantu ukwisa nefi ukufuma ku myabo.

Ngakuli ifintu fimbi ifile fwaikwa, muli no kulangililwa pa ntendekelo ya cipande fyonse ifilekabilwamo. Teyanishisheni libeela ifyo fyonse ifile fwaikwa.

Utukope twa kumyafwilisha

Utukope twa kumyafwilisha ukutungulula bwino icipande tule mweba ifyo mulino kucita muli cila ciputulwa. Utukope tuli pesamba no bulondoloshi bwatuko. Sendeni nshita ukutulolekesha mwishibe ifyo tuleiminako elyo mweshe no kumona mu fipande fimo fimo bwangu ifyo twa bomfiwa. Ici cikamyangukila ilyo mukala tungulula icipande ca masambililo.

Ukupekanya

Pakumona ukutila ifipande fileenda bwino, kuliko utuntu tumo uto mulingile ukuteyanya. Ifili pamo nga ukushininkisha ukutila na mukwata tonse mulekabila mu cipande cenu no kuteyanya aba kumyafwa ilyo tamula kumana. Mu teyanishe libeela ilyo kwashala inshiku shinono pakutila mukwate inshita yakucita fyonse mulekabilwa ukucita.

Ubuyo

Cila cipande catendekelapo na ukupeela ubuyo. Ifi fyaku mitungulula kufintu mulingile ukusambilisha ibumba, ifyo bonse balingile ukumfwikisha panuma ye sambililo. Lyonse bikeni ubuyo bwenu mumutima no kulaipusha nga cakutila namwafwa abantu

ukufika mukwishiba ico. Cili bwino nga kuti mwa cinkwila ibumba libeela ubuyo bwe sambilisho pa kutendeka kwenu.

Ilembo lya kusungila

Lekeni bonse basambilile ilembo lya kusungila no kumona ifyo kuti balanda ku mutwe fye pakupwa ukulongana. Mufwile ukubasambilisha ilyo mulebelenga nokukosha amashiwi ya mu cipingo napo yalebmbwa. Mubwekeshepo ukubelenga nomba mukuputawisha, ukwakanya mu fiputulwa ifipi, mwebe ibumba ukula bwekeshapo panuma yenu. Bwekeshenipo imiku iingi pamo ne bumba panuma yenu mpaka bafika pakulanda ukwabula ukubafwa. Koselesheniko bamo ukwasha ukulanda pa mutwe fye.

Ilyashi

Ilyashi lyaliba ninshila isuma nganshi iya kutendekelamo umulandu kabili tusambilila bwino ku fyo twa belesha. Bonse twalitemwa ukumfwa amalyashi kabili yalyanguka ukwibukisha! Ilyo muleshimika amalyashi kwibumba, esheni ukubiikamo umulyo no kuba abakalabana bwino elyo no ukuwaminisha. Mwi bumba nga muli abacenjela ukushimika amalyashi, mulebepusha ukwisa shimika ni bena. Kuti mwaba cinkwila libeela pakutila baiteyanya bwino munshita iisuma.

Ukwishiba Icipigo

Cila cipande nacikwata ilembo atemwa limo fye ilya mu Cipingo, fimi fili naya cililepo. Nga mwibumba muli abenga belenga bwino, bepusheni ukwisa myafwako ukubelenga. Mubepushishe libeela pakutila bapitulukamo bwino atemwa bakanina limo. Ishibeni ukutila bamo teti babelenge bwino, eico ukubepusha ukubelenga mu cintu bwingi ilyo tabenga belenga, ninshi kuti mwabalenga insoni.

Ukulanda

Muli ifi putulwa ifile fwaikwa ukubelengwa mukwikatisha ukufuma mu citabo. Lyonse ilyo mule pita muli ifi fiputulwa, muletala mwaiminina makamaka panuma ya kupeela icikomo, kabili ipusheni abantu nga na bomfwikisha ifyo mule sambilisha. Ngata bomfwile, mulekabila ukubwekeshapo iciputulwa ico atemwa lanshanyeniko munshila ingabafwa uku mfwikisha.

Ukulanshanya na Mepusho

Ukwasuka amepusho nokulanshanya pafintu cila fwilisha abantu ukusambilila elyo nokufwailishisha abene palwa mulandu uyo. Ici cilafwako ukwibukisha icikomo. Nga mwamona icilangililo ca lipusho ipusheni ibumba ilipusho nokukoseleshako bamo ukupela amasuko. Limo kuti yaba mepusho yakulanshanya mutu mabumba utu nono. Nga eflyo icipande cilemisontelela ukucita, ninshi lekanyeni abantu muma bumba ya bantu batatu atemwa bane no kuba peela inshita ya kulanshanya. Ilyo babwela capamo, peeleniko bonse inshita ya kulanda ifyo balanshenye mwi bumba lyabo.

Nga kuli amepusho ayengi na malembo ayo abantu balekabila, kuti mwaipushako bamo ukukopa na foni yabo pali cile bumba atemwa kuti mwaisa na mu kopolwela libeela pa mapepala ayo amepusho.

Ifyakucita

Abantu basambilila bwino ukubomfya ifyangalo atemwa ukucitako fimo nge filangililo. Inshita ya fyakucita yabeelako ukupeela ili ishuko. Mulingile ukubimbamo bonse mu fyakucita no kubakoselesha ukuba abacankwa ilyo baleangala!

Ipepo

Ifyo Lesa alanda ku bantu umwine fye fyaliba ifikankala nganshi. Tulakabila ukukoselesha ibumba lyenu ukupepa capamo kabili nokuipepelako ilyo lyonse benga kwanisha. Lyonse ilyo mwamona

icilangililo ici, ebeni abantu ukupepa. Kuli inshila isha lekanalekana isha kupepelamo isha bomfiwa mu citabo cino. Limo kuti ibumba lyaipushiwa ukupepela capamo, inshita shimo mu ma bumba yanono, limo kuti mwaipushiwa ukupepa babili babili. Inshita shimo abantu kuti baipushiwa ukupepa no kubilikisha kuli Lesa, elyo limo kuti baipushiwa ukupepa mu mutalalila fye. Cikankala ukupeela abantu inshita ya kupepa no kuba koselesha ukumfwa ku fyo Lesa alelanda.

Imilimo ya uno mulungu

Cila mulungu kuli imilimo abantu balingile ukuya bomba ku mayanda. Mulingile ukulondolola bwino no kushininkisha ukuti abantu baumwikisha no kubakoselesha ukuyabomba ku mayanda mukati ka mulungu. Pa kutendeka kwa cipande, peeleni inshita ku bantu balande ifyo bailecita kumayanda ifyo mwa bapeele umulungu wafumineko nga baliya bomba.

Ukubila

Cikankala nganshi ukulanga ukutemwa kwakwa Kristu Yesu kubantu abatushingulwike. Kuti twacita ifi munshila ishalekana lekana. Cila cipande muliko itontonkanyo lyanshila twinga citilamo ifi. Muli no kulondolola bwino ifi ku bantu no ku bakoselesha lyonse ukubomba uyu umulimo mukati ka mulungu. Ilyo tulelanga icitemwiko ca kwa Yesu ku batushingulwike, twasumina ukutila wene alapilibula imyeo no kuleeta ubuntungwa. Cili bwino ukukoselesha aba mwi bumba lyenu ukulasunga amashina ya bantu balelanda nabo imbila nsuma pakutila calabangukila uku bapepelako, pamo ngo mulimo uyo balingile balacita.

Ba
mineti
5

Ukulinge nshita

Mu ncende shimo twalibiikamo inshita mulingile ukusenda mu cilangililo atemwa ukulanshanya. Ici ca kumyafwa ukusenda

icipande cenu bwino munshita mulingile ukupwishishapo icipande conse.

Ifipandwa fya mu Cipingo na malembo

Nga mwamona ishina ne nambala napashilwa umushilwa pe samba pamo nga ifi Amalumbo 1:4-6 ninshi bale misontelega ku malembo ya mu Cipingo. Ifi tulembele pamulu ninshi tule misontelega ukubelenga mu nkalata ya Amalumbo, icipandwa 1 icikomo 4 ukufika pa 6.

Ukucingilila abana ilyo tuli ku Mabumba Yabumi

Twabombele capamo ukubikako amafunde aya aya anguka pakutila abana besu baleba abacingililwa ilyo tuli pa mayanda Yesu nelyo ilintu bali naifwe kwi Bumba Lyabumi. Aya amafunde yakankala nganshi ukuya bomfya na mumbali shimbi isha bwikashi bwesu. Limbi kuti caba ni ilyo tule bomba mu mabala Yesu, ilyo tuli ku cilonganino nangu ilyo tuli banensu, Lesa alefwaya ifwe twashininkisha ukutila abana besu na ba cingililwa.

Umuntu onse uasangwa kwi bumba alingile ukushininkisha ukutila abana ku ng'anda naba cingililwa kabili balesungwa ku muntu uwacetekelwa nelyo kuti baisesa nabana ku kulongana.

Intungulushi she bumba shilingile ukulacinkula ba membala we bumba ukutila lyonse bashininkisha ukuti abana abo bashile ku mayanda na bacingililwa kabili balesungwa ku muntu uwacetekelwa elyo kabili balenge abana ukuba abapokelelwa kwi bumba.

Umuntu onse uwa mwi bumba uulebomba nabana talingile ukula bomba eka lelo pabeumuntu naumbi umo nelyo babili. Nga bali babili, ninshi tabalingile ukuba aba mulupwa lumo lwine iyo. (Balingile ukufuma mundupwa ishampusana.)

Abalebomba nabana mwi bumba balingile ukuba abasangwa ku kulongana kwe bumba lyonse pa myeshi itatu no kucilapo.

Intungulushi sha ma bumba pamo naba membala tabalingile ukukopa ifikope fya bana ilyo bali mu milimo ya Mabumba Yabumi.

Nga cakuti abana balelyako ifyakulya panshita ya kulongana kwe bumba, mu shininkishe ukutula fili ifya cingililwa bwino ku bumi bwabo.

Ba membala we bumba ilyo baleya mu kupempula abantu mumushi balingile ukwenda babili babili, icakumwenako abaume babili kuti baya pempula umwaume umo nelyo banamayo babili kuti baya pempula namayo umo.

Amashiwi Yenu

1

Bushe Mupashi wa Mushilo

ni nani?

Nga mwalintemwa, mulesunga amafunde yandi. Ine nkalomba Tata, nao akamupeelee kafwa umbi, uo mukalaba nankwe lyonse pe. Ni Mupashi wacishinka. Abantu ba pano calo balifilwa ukumupokelela, pantu tabamumona nelyo ukumwishiba. Nomba imwe mwalimwishiba, ico mwaba nankwe kabili akaba muli imwe.

Yoani 14:15-17

Ukupekanya

Ifilefwaikwa mu cipande cino:

- Ifyakucita Ubusalo 1: Mulingile ukupekanya icintu cimo icafina sana, nalimo ipulanga, icilibwe atemwa umufuko wa mataba.
- Ifyakucita Ubusalo 2: Mulingile ukupekanya foni umuli ibatili ilyapwa elyo mufwaile libela ifya kubomfya paku caja ibatili lya foni mu nshita ya kulongana.

Bushe na:

- Mwipusha bamo mwibumba ukwisa belenga ilyashi?
- Mwipusha bamo mwi bumba ukwisa belenga ilembo lya mu Cipingo?

Ukusengela

Ba
mineti
5

Sengeleni abantu no kubatotela pakwisa mu kulongana kwe bumba. Nga nakwisa abapya abeshile ilunda kwi bumba, ninshi peleni inshita ku bantu bonse mwi bumba iya kuilondolola abene umu umu. Mulingile ukulondolola bwino ifili nokula citika kwibumba.

Pepeni ipepo ilipi, kabili ilyaanguka.

Ubuyo

Ubuyo bwa cipande ca uno mulungu kuleka twishibe ifyo Icipingo casosa pali Mupashi wa Mushilo, elyo nefyo ici cilepilibula kuli ifwe ilyo ubumi bupya bulekula muli ifwe.

Ilembo lyakusungila

Ba
mineti
5

Belengeni ilembo lya kusungila ne cipandwa ca mu Cipingo kwi bumba mu kwikatisha. Belengeni na kabili mukuputawisha, ilyo ibumba lile bwekeshapo cila ciputulwa panuma yenu. Lundeniko panono panono mpaka mulebwekeshapo cila cipande pamo ne bumba mpaka fye bonse beshibe ukulanda icipandwa conse beka. Koselesheniko bamo ukutila balande icipandwa conse ku mutwe.

¹⁵Nga mwalintemwa, mulesunga amafunde yandi. ¹⁶Ine nkalomba Tata, nao akamupeele kafwa umbi, uo mukalaba nankwe lyonse pe. ¹⁷Ni Mupashi wacishinka. Abantu ba pano calo balifilwa ukumupokelela, pantu tabamumona nelyo ukumwishiba. Nomba imwe mwalimwishiba, ico mwaba nankwe kabili akaba muli imwe.

Yoani 14:15-17

Ilyashi

Belengeni ili lyashi ilitwa ukuti ‘Kangalila uwaikala muli ifwe’ kwi bumba:

Watchman Nee ali mwina Kristu wa ku calo ca China uwaliko mu 1903 ukufika mu 1972. Wene aishileba intungulushi te mulukuta lwa pa cifulo fye nakalya, lelo alekoselesha apakalamba abena Kristu ukulalongana muma bumba yanono. Aishileibimba apakalamba mu butungulushi bwa mabumba yalelonganina mu mayanda ya bantu pa myaka 30. Mu mwaka wa 1949 kwaishile ukubukuluka kwa mitekele ya comyunisti mu calo ca China ico calengele Ubwina Kristu pamo ne mipepele imbi iya lekanalekana fyatungilwe ukutula kutoba kwe funde. Nipali ici Nee apwishishe imyaka 20 iya kulekelesha mubumi bwakwe pano calo mu cifungo. Ni panshita ine ilya alembele ifitabo ifingi nganshi, ne citabo cimo icaishibikwa sana cintu citwa ‘The Normal Christian Life’ (‘Ubumi bwa Mwina Kristu ubwafikapo’). Ni muli cino citabo emo akoselesha nganshi pa bukankala bwaba mukumfwa nokucita ifyo Mupashi wa Mushilo aletutungulula ifwe fwe basanga ubumi bupya muli Yesu, mupashi uyo nomba aikala muli ifwe.

Napa kulangilila bwino ici ashimike ilyashi lya balume nabakashi abo baipele kuli Yesu inshita imo ilyo atandele ku mushi umo ifi mu calo ca mpili.

Kukupwa kwa nshita ya lusuba, naile tandala inshita ntali mu calo campili kukutusha, uko incende sha ku sendamamo shali ishabula, ilyo nali kulya, cayene kuli ine ukula sendama mu ng'anda imo elyo ifyakulya nalelila mu ng'anda imbi iyo yali ni nga'anda ya kwa makanika no mwina mwankwe. Imilungu yantanshi ibili nsha sosele icebo ku bantu ba mpokelele kano ukupepa fye ipepo pakulya ifyakulya; lelo bushiku bumo ishuko lyakubeba pa Mfumu Yesu lyali moneke. Bali iteyenye ukumfwa no kuissepele kuli wene mu citetekelo kukulekelelwa imembu shabo. Bafyelwe cipya cipya, no lubuto lupya pamo no buseko fyaishile mumyeo yabo, kuli bene awe kwali kulanshanya ukwa wama nganshi. Nasendele inshita ya kubalondolwela ifyacitike, elyo kabili ilyo kwatendeke ukutalalisha inshita yandi iyakufuma pakati kabo yalifikile iyakuti mbwelele ku musumba wa Shanghai.

Mumyeshi ya mpepo uyu shikulu bantu atemenwe sana ukunwa umwangashi panshita yaca kulya, kabili ici ca mufishishe kukunwa apakalamba. Ilyo nafumineko pantu kwalitalele nganshi, umwangashi watendeke ukubiikwa pe tebulo nakabili, na pa bushiku bulya ico caishileba ecibelesho cakwe, umulume akontamike umutwe wakwe kukutasha pa ca kulya lelo takwali mashiwi ayafumie mukanwa kakwe. Panuma yakweshwa imiku ibili ukupepa no kufilwa, awe umulume aitile umukashi. Amwiipwishe ati, 'Bushe mulandu nshi? Cinshi tulefililwa ukupepa? Kalete Icipingo uleke tumone ifyo calatweba pa mulandu wakunwa umwangashi.' Nalibashilileko Icipingo, lelo nangula line umukashi aishibe ukusoma taishibe amalembo nangu panono nakalya aleisula isula fye Icipingo ukwabula ukwishiba umu engasanga amashiwi yakumine ukunwa umwangashi. Tabaishibe ukufwailisha mu Citabo ca kwa Lesa kabili tacali icayanguka ukwipusha umubomfi wakwa Lesa pa mulandu wa kutila nali ukutali nganshi, kuti cabasendela imyeshi iingi ukwisa mona. 'Akunwa fye umwangashi obe,' umukashi aeba umulume wakwe. 'Tuli nokwipusha Nee uyu mulandu ilyo line fye tukamumona.' Awe nalyo line fye shikulu bantu afililwe fye ukutotela Lesa pa

mwangashi mwipepo. ‘Ufumye apa!’ aeba umukashi wakwe bwangu; ilyo bacitile ifyo, awe batotele Lesa pa cakulya no ku cipaala.

Ilyo aishile ku Shanghai, uyu shikulu bantu anshimikile ilyashi ili. Ukubomfya insoselo iikaya mu cina China atile: ‘Munyina Nee, Kangalila Waikala muli ine alinkenye ukunwa umwangashi!’ Naine nati, ‘Cawama sana munyina. Lyonse fye uleumfwa kuli Kangalila Waikala muli iwe!’ Fwe bengi twalishiba ukutila Kristu aikala muli ifwe. Twasumina ukutila Mupashi wa kwa Lesa ekala muli ifwe, lelo ici cishinka tacipilibula imicitile Yesu iya fintu iyo. Ilipusho Iya kutila, bushe twa mwishiba ngo muntu uwa mweo, kabili bushe ni ‘Kangalila’ wesu?²

Ukwishiba Icipingo

Belengeni Yoani 14:15-21 to the group:

¹⁵Nga mwalintemwa, mulesunga amafunde yandi. ¹⁶Ine nkalomba Tata, nao akamupeele kafwa umbi, uo mukalaba nankwe lyonse pe. ¹⁷Ni Mupashi wacishinka. Abantu ba pano calo balifilwa ukumupokelela, pantu tabamumona nelyo ukumwishiba. Nomba imwe mwalimwishiba, ico mwaba nankwe kabili akaba muli imwe. ¹⁸Nshakamushe nga bakashiwa nakalya, nkabwela kuli imwe. ¹⁹Kwashala akashita akanono, abantu ba pano calo tabakalemona, lelo imwe mukalamona. Pantu ndi mumi, na imwe mukaba abomi. ²⁰Muli ubo bushiku lyena mukeshiba ukuti naba muli Tata, na imwe mwaba muli ine, na ine naba muli imwe. ²¹Uyo onse uupokelela amafunde yandi no kulayasunga, uyo ewantemwa. Uyo uwantemwa, Tata nao akamutemwa. Na ine nkamutemwa, kabili eo nkaisokololako.

---

² Nee, Watchman, (1961) *The Normal Christian Life* Eastbourne: Kingsway Publications, ibuula 77

Ilyashi IYesu pamo ne lembo lya mu Cipingo fyonse file tulanga ukutila ilyo line fye twapokelela ica bupe umweo upya uupeelwa kuli Lesa, awe atupeela ubupe ubo ubuli mwine fye mumibeele yakwa Mupashi wa Mushilo. Esa mukwikala muli ifwe kuku tutungulula no kutulangilila no kutwafwilisha uktila tukule mu citetekelo cesu icipya. Ulya mwina Kristu wa ku Calo ca China untu tulandilepo mulyashi IYesu aleita Mupashi wa Mushilo ukutila ni 'Kangalila uwaikala muli ifwe': umuntu umo uyo waikala muli wene uumweba ifya kucita uumwafwilisha ukwikala umweo uwapilibuka. Fwe bena kristu twaishiba ukutila Lesa aba umo lelo aba patatu: Lesa tata, Yesu Kristu na Mupashi wa Mushilo. Tuli no kusambilila nafimbi palwa ifi mu citabo ca 3 ica Imifula.

Ukufundisha kwakwa Yesu pali Mupashi wa Mushilo

Ilembo IYesu lifumine mumbila nsuma yakwa Yoani, umo tubelenga ifintu ifingi nganshi pa mafundisho yakwa Yesu aya pali Mupashi wa Mushilo. Kunuma Yesu abalile alanda palwa 'kufyalwa ku Mupashi' elyo na 'Mupashi wa Mushilo ukupeela ubumi.' Alandile pali Mupashi wa Mushilo pamo nga umulonga wa menshi ya mweo uyo uli no 'kupongoloka ukufuma munda shabo.'

Ilyo inshita yakufwa kwa kwa Yesu yapaleme, tacali cakupapa ukutila wene asendele inshita ukusambililisha abasambi bakwe umulimo untu Mupashi wa Mushilo ali nokwisa bomba mumyeo yabo. Yesu abalaile ukuti, ali nokubalombela ukuti Mupashi wa Mushilo akatumwe kuli bena ilyo akabwelela kuli wishi. Mwilembo IYesu, Yesu alumbwile Mupashi wa Mushilo ukutila ni kafwa naumbi (moneni mu ifikomo 16-17).

Ili shiwi lya 'kafwa' lyailulwa munshila ishingini, iyaishibikwa sana ni kafwa, nakabili lipilibula, cibusa kabili kakoselesha. Lipilibula nokutila 'uyo uwenda naifwe' nelyo 'cibusa pa lwendo lwesu.' Tontonkanyeni nga cakutila mwaile mweka ku cifulo icashupa kabili tamwabala yako iyo. Kuti cawama nganshi ukukwata uwa ku mitungulula uwishibe bwino ifili kuntanshi yenu. Katungulula wenu tamilange fye inshila

iyo, lelo ali noku micingilila ku masanso ayo tamwinga mona imwe iyo, ukumiteyanisha icakulya elyo no kwakusendama. Uyu ekafwa untu Yesu aleloshako iyo ale laya abasambi ukuti ali no kumutuma kuli bene.

Pamo fye nga fintu Yesu umwine ali na basambi bakwe, ifyo fine eflyo nomba Mupashi wa Mushilo ali no kubula icifulo cakwe. Ukubapo kwa kwa Lesa nomba takule shintilila pa kubapo kwakwa Yesu mumubili nakalya; mu buntu bwa kwa Mupashi wa Mushilo ukubapo kwa kwe nomba kwakulaba mumitima ya bantu bonse abalesumina muli wene. Mupashi wa Mushilo ali nokula sambilisha abena Kristu abapya ulwa wene, uku batungulula mu cine conse. Mupashi wa Mushilo ni Lesa uwaikala mukati kesu cila bushiku.

Ifyakucita

Kuti mwasalapo cimo nelyo kuti mwa cita fyonse fibili.

Ba
mineti
15

Ubusalo 1

Mulingile ukupekanya icintu cimo icafina sana, nalimo ipulanga, icilibwe atemwa umufuko wa mataba.

- Lombeni umuntu umu uwalaipееlesha ukufuma mwibumba
- Ebeni uyo muntu ukusenda icipe icafina cilya muletele asende ekafye ukwabula uwakumwafwa intamfu iyalinga.
- Uyo nga aeshako, ebeni naumbi aipeleshe ukwisa esha.
- Uno muku nomba ebeni abo babili pamo beshe ukwafwana ukusenda icipe ico icafina capamo.
- Ipusheni nomba ulya wacibalilapo ukuipееlesha alande ubupusano buli pafyo acumfwa ilyo aciimya eka icipe nelyo baisaimya no waku mwafwa. Ndesubila ubwasuko bwakutila caciba icaanguka ukwimya pamo nakafwilisha.

Londololeni ukuti Mupashi wa Mushilo e maka ya kwa Lesa muli ifwe, elyo kuti acepa muli ifwe kabili tufwaikwa lyonse ‘ukuikafya’ no kwisushiwamo na Mupashi.

Ubusalo 2

Inshila naimbi mwinga londolwelamo ici, kulanga abantu foni iili ne batili ilyapwa.

- Bepusheni bamwebe ifyo ii foni inga bomba ukwabula umulilo mwi batili.
- Nomba somekeni ku caku cajila foni pakutila yambeko ukwingisha umulilo elyo no kwasha asheni iyo foni. Ipusheni nomba ibumba limwebe nga iyo foni kuti ya bomba finshi?
- Ubupusano bwakutila ilyo mwasomeka ku malaiti kuti yabomba imilimo iingi nganishi iyo baipangiile ukubomba. Ukwabula amaka ya malaiti teti itubombele imilimo iyo!

Londololeni ukutila Mupashi wa Mushilo e maka yakwa Lesa aya bombela muli ifwe, kabili ukutila kuti yacepa panshita shimo, kانشi lyonse tulekabila ukuba abaisushiwamo na mupashi nge fyo foni iba iya cajikwa.

Mupashi wa Mushilo mu Cipingo ca Kale

Mupashi wa Mushilo tasangwa fye mu masambilisho yakwa Yesu iyo; nakuba alasangwa fye mu Cipingo conse. Tu belenga paliwene umuku wantanishi mu citabo cantanishi mu Cipingo, [Icitendekelo 1:2](#). Eko ali ukutula fye pa kutendeka kwe sonde ilyo ‘aleshunda pa mulu we tenga’ ilyo Lesa alelenga isonde. Tula belenga kabili ulwa wene lintu aleikila no kuwila pa bantu bamo pamo nga ba kasesema ne sha mfumu kuku bomba imilimo imo imo, nangula line taleikila pa bantu bonse abatetekele Lesa mu nshiku sha Cipingo ca Kale. Kwaba ba kasesema babili abatulondolwela ifyo Mupashi wa Mushilo ali nokwisa bomba mu nshita ya ku ntanishi. Ezekiele alondolwele ukutila wene mupashi ali nokwisa bomba umulimo wa kusangulula abantu, ukubalenga ukunakila wene elyo kabili ukuti Lesa akabiika Umupashi wakwe mu bantu. (Kuti mwa belenga ifi muli [Ezekiele 36:25-30](#).) Umbi Kasesema uwitwa Yoele asobele ukutila mu nshiku sha ku ntanishi Lesa akapongolwela Umupashi wakwe pa bantu

bonse abatetekela. (Kuti mwa belenga ifi muli Yoele 2:28-29).

Mupashiwa Mushilo mu Cipingo Cipy

Mu Cipingo cipy emo tu belenga ifintu ifingi nganshi palwa kwa Mupashi wa Mushilo. Yoani kabatisha wene aishile bilisha ukutila ni Yesu ewali nokwisa fikilisha amabusesemo yalesontela kuku batishiwa kwa bantu muli Mupashi wa Mushilo. Amashiwi yakwa Yoani yalilembwa muma kalata yonse yane aya mbila nsuma, ici citulanga ukutila yakankala nganshi aya mashiwi. Panuma ya kubuka ku bafwa, Yesu aebele abasambi bakwe ukutila bakalolele mu Yerusalemu pantu wene aali nokubatamina ‘ubupe ubo tata alaile’ ukwisa pa basambi (Luka 24:49 and Imilimo 1:4) – aya malembo yasontelela pambilibili ukufikilishiwa kwa busesemo bwakwa Yoele, ubwa kwa Ezekiele elyo pamo na Yoani kabatisha.

Ubushiku Mupashi wa Mushilo aishile pa batetekele bonse bwaleitwa ubushiku bwa Pentekosti. Pa bushiku bulya kwali abantu abengi nganshi abakolongene, elyo Peter umu uwa pa basambi ba kwa Yesu atile ku mabumba aya kolongene:

³⁸Cila muntu ali nokulapila no kupilibuka, no kubatishiwa mwishina lyakwa Yesu Kristu, epakuti mubelelwe uluse ku fyabubifi fyenu. Elyo mwalapokelela Mupashi Wamushilo, ubupe bwakwa Lesa. ³⁹Pantu nimwe bene na bana benu Lesa alaya ubu bupe. Alaya na kuli bonse abali ukutali na bonsefyu abo Imfumu Lesa wesu akuuta ukuti bese uko ali.

Imilimo 2:38-39

Mulingile ukwishiba ukutila umwina Kristu onse nomba kuti apokelela ubupe bwa kwa Lesa ubwalilwe Mupashi wa Mushilo; kabili no kutila, ubulayo bwa kwa Lesa bwakuma fye bonse tabwa pelele fyepali balya baliko pa bushiku bulya awe iyo (kubiikako fye nabo bene bashili abaYuda) abo Lesa aketa kuntanshi ukuti bakese

kuli wene, ilelo na kuntanshi. Ici cile kuma naifwe bene ilelo. Mupashi wa Mushilo ca bupe cakwa Lesa ku bena Kristu, ubupe ubo atwalilila ukupeela kuli ifwe mumulingo ukalamba kukwisa ikala muli ifwe ukutila atwafwe ukukula mu fintu fya kwa Lesa.

Ukulanshanya

Ba
mineti
10

Mu mabumba ya bantu 3 nelyo 4, bomfyeni ba mineti 10 mukulanshanya pa mepusho aya pe samba:

- Bushe mwatala amukwatapo inshita imo mumweo wenu ilyo mwatungulwilwe na Mupashi wa Mushilo? Amepusho aya pesamba yali nokwafwa abantu bwino pali ici. Bushe bali:
- Bala abaya kuku bomba ifintu elyo baumfwa ishiwi ilyakubalesha ukuti becita ico cintu?
- Bala abomfwa ukutila balefwaikwa ukuyebelela ifintu fimo kuli Lesa?
- Bala abomfwa fimo file beba namaka nganshi ukutila bacite ifintu fimo ifyo tabenga kabila ukucita palwabo iyo?
- Bala abomfwapo uku koseleshiwa ilyo bale belenga Icipingo?
- Bala umfwapo ukutila kuli fimo balekabila ukwalula mumibeele yabo?
- Bala abakwatapo inshita batungulwilwe na Mupashi wa Mushilo?
- Bushe ni munshila nshi mwaumfwila ukukoseleshiwa ukupitila mu fyo mwa sambilila pali Mupashi wa Mushilo?

Ipepo

Ba
mineti
5

Pepeni capamo nge bumba ukutila bonse mube abalekulilako mukwishiba Mupashi wa Mushilo no mulimo wakwe mumyeo Yesu.

Nomba beni babili babili. Lekeni cila umo epushe uyo bali nankwe nga cakutila alishininkisha ukuti alipokelela Mupashi wa Mushilo. Elyo mubakoseleshe ukutila bapepelane.

- Nga cakutila kuli bamo abo bashila shininkisha nga cakutila balipokelela Mupashi wa Mushilo, bepusheni nga balekabila ukumupokelela kabili nga nabaipesha, ninshi tambalikeni indupi shenu pa mutwe wabo no kubalombela ukutula besushiwemo na Mupashi wa Mushilo. Bebeni ukupepa pamo naimwe ili ipepo.
- Nga cakutila abo muli nabo bali pokelela kale Mpashi wa Mushilo, ninshi bapepeleniko ukutula besushiwe nakabili na wene kabili nokutula baleumfwa ishiwi lyakwe bwino bwino no kubombela pali fyonse ifyo baleumfwa alebeba.

Imilimo ya uno mulungu

Cila mulungu natukwata umulimo wakuya bomba ku mayanda Yesu. Uno mulungu muli no kulakwata inshita yakuba mweka cila bushiku ukulomba Mupashi wa Mushilo ukumitungulula, kabili mulekwata ne nshita yakukutika kukulanda kwakwe. Lombeni kuli wene ukumwipusha ukutula amyafwilisheko ukucita ifyo alemitungulula. Kuliko na malembo nayambi aya lundwako aya kutila kuti mwaya belenga ilyo muli mweka pakutula mumfwikishe nga mwalikwata Icipingo.

Ukubila

Ilyo mulekwata inshita ya kupepa no kukutika kuli Mupashi wa Mushilo uno mulungu, muleba lyonse abailuka ukutula ali pakati kenu lyonse ilyo muli na bantu bambi. Mulombeni ukutula amyafwe ukulanda ku bantu palwa kulongana kwenu uno mulungu ukwa pa mulandu wakwe, no kukutika kufyo alemilangilila umwakucitila ici. Kuti mwaipushako nabena Kristu banenu nabambi ifyo baleenda na Mpashi wa Mushilo.

Ifyo mwingaya belenga nga mulekabila

Kuli abo bali nenshita elyo ne Cipingo (limbi abanabo balikwata Icipingo) kuliko amalembo ayengi nganshi ayo benga yabelenga pali

Mupashi wa Mushilo. Bakoselesheni ukusenda icikope ce bula ili ukubomfya foni yabo atemwa ukwambula fye aya amalembo yonse pepepala pakutila bengaya soma bwino ku mayada yabo. Amalembo yonse aya pe samba yatufundisha pali Mupashi wa Mushilo:

Yoani 7: 37-39 Ifundisha pali Mupashi wa Mushilo pamo nga amenshi.

Yoani 13:31 – 16:33 Yesu alanda pali Mupashi wa Mushilo elyo na malayo alaile ayalanda pa milimo yakwa Mupashi wa Mushilo iyo akesa bomba mumyeo ya bali no kutetekela nga abwelela kuli wishi. Imilimo imo ni iyi:

- Yoani 14:26 – Mupashi wa Mushilo nga kafundisha
- Yoani 15:26 – Mupashi wa Mushilo ashimika wishi ubunte
- Yoani 16:13 – Mupashi wa Mushilo nge ntungulushi

Roma 8:14 Mupashi wa Mushilo alatutungulula fwe bana bakwa Lesa

Efese 4:29-32 Tulesokwa ukukana lenga Mupashi wa Mushilo ubulanda uyo waikala muli ifwe

1 Tesalonika 5:19 Tulesokwa ukukana shimya umulilo wakwa Mupashi wa Mushilo

2

Isushiweni na Mupashi wa

Mushilo

Mwiba kwati fipumbu, muli nokwasha ukwiluka pafyo Imfumu ilefwaya ukuti mulecita. Mwiba bacakolwa wa bwalwa, pantu bukamonaulafye. Leken i Mupashi eo esule mu mitima yenu.

Efese 5:17-18

Ukupekanya

Ifintu mulefwaikwa mu cipande cino:

- Intambo iyakosa kabili iyalinga nalimo ba mita batatu (3m), iyo mwinga bomfya ku bwangalo bwa kutintana mukonda.

Bushe na:

- Mwipushako bamo mwi bumba ukwisa belenga ilyashi?
- Mwipushako bamo mwi bumba ukwisa belenga ilembo lya mu Cipingo?
- Musalako abantu mutanda mwibumba ukwisa angala ubwangalo nokubalondolwela ifyakucita bwino bwino?

Ukusengela no Tusebo

Ba
mineti
5

- Toteleni bonse abo beshile kukulongana kwe bumba.
- Tendekeni ukulongana ne pepo ilipi, kabili ilya anguka.
- Ipusheni abantu nga baliya bomba 'Umulimo wa uno mulungu' na 'Ukubila' imilimo bapeelwe ukuyabomba umulungu wa fumineko.
- Lombeni abantu ukulanda ifyo bamwene no kusambilila ilyo baile bomba umulimo uyu.

Ubuyo

Ubuyo bwa cipande cauno mulungu buli bwa kuti twishibe ukutila ilyo twa pokelela ica bupe cakwa Lesa umweo upya tulesushiwa na Mupashi wa Mushilo, lelo kabili nokutila cila bushiku tula kabila ukwisushiwa cipya cipya na Mupashi wa Mushilo pakutila tukule bwino mumweo upya. Kano fye nga tuli abaisushiwa na Mupashi wa Mushilo, fyonse ifyo twaba, nefyo twingesha ukucita, kuti fyaba ni kumaka Yesu fye fwe bene kabili tekuti fitutwale nelyo kumo nakalya.

Ilembo lyakusungila

Ba
mineti

Belengeni ilembo lya kusungila ne cipandwa ca mu Cipingo kwi bumba mukwikatisha. Belengeni nakabili mufiputulwa ifipi, ebeni abantu balebwekeshapo panuma yenu cila ciputulwa. Nomba

- 5 akulefyeniko ifiputulwa panono panono ilyo na bantu bale bwekeshapo panuma yenu mpaka fye bonse beshibe ilembo lyonse. Koselesheniko bamo ukulanda ilembo beka.

¹⁷Mwiba kwati fipumbu, muli nokweshwa ukwiluka pafyo Imfumu ilefwaya ukuti mulecita.¹⁸Mwiba bacakolwa wa bwalwa, pantu bukamonaulafye. Leken Mupashi eo esule mu mitima yenu.

Efese 5:17-18

Ilyashi

Belengeni ilyashi ili kwi bumba:

Umulumendo umu ali ne ciloto ca kutila akaikwatila motoka iyakwe fye umwine panshita ntali. Awe alisungilile indalama shakwe mpaka fye bushiku bumo akwete ishingana musuminisha ukushita imo, elyo kwalimoneke na motoka iyo engakwanisha ukushita. Awe asendele inshita yaku ceceta motoka, alolesha ifyo injini yali, aeshako no kwensha pakutula omfwe ifyo ileenda.

Awe panuma ya fyonse, ashitile ilya motoka; alipile indalama shakwe elyo ba mupele ne mfungulo ya motoka yakwe Toyota. Awe aelengenye ukucita ifintu ifingi nganshi ico nomba na kwata motoka yakwe iipya. Nomba mukwai pa kuya ku ncito, alaeensha fye motoka yakwe ukucila ukunina ba saca kabili alasendako na babiye. Lyonse aleya mukupempula ulupwa ne fibusa na motoka yakwe, alaya nayo kukutamba amangalo elyo na kukutamba ubunkolanya ubuli mumusumba wabo ubupya. Awe ifyakucita te pa bwingi nganshi.

Awe icibelushi cimo asuminishenye naba biye ukuya tandala ku musumba umu ifi. Awe baimine ubulendo bwabo lucelo celo, ico bwali bulendo ubutali kabili ukwenda ilyo kucili ukwatalala cilabako bwino mu nshita ya lucelo. Bafikile mumusumba ulya no kukwata inshita iyakusangalala sana; lelo ilyo fye batile nomba kubwelelamo kumwabo elyo bamwene ukuti nabakwata ubwafya. Awe motoka pakubala yalyendele fye bwino bwino imilundu iyalinga, lelo kunse

fye ya musumba, baumfwile uko motoka yasunkana no kukolokota, apopene nokwiminina yaiminina yaleka ukwenda. Awe umulumendo amano yapela. Bushe motoka iipya fye eyacita ifi, munshiku ishinono fye panuma yakushita?

Bwangu fye atuma foni kuli ulya wamushitisho ukuti epushe nga cakutula motoka iyi yalikwetepo amafya yamusango uyu nakunuma, abanankwe bena ninshi baleipusha ipusha fye nga kwingasangwa abaishiba ukulungisha imyotoka babafwe pakutula motoka yabo itampe ukwenda nakabili. Awe panuma fye kwamoneke makanika wa myotoka umo aisa mukumona ubwafya buli kuli iyi motoka. Awe bwangu fye makanika acenceta motoka: makanika atile iyi motoka teti yende nakalya pamulandu wakutula amafuta nayapwa mwi tanki!

Umulumendo insoni shamwikete nganshi; wene tabalile atontonkanya pa mulandu wa kulunda amafuta nayambi mumuotoka yakwe ilyo bali mumusumba, aleendauka fye nayo no kumfwa bwino. Bwangu bwangu bashitile amafuta na motoka yalilile, nobulendo bwakonkenyepo ukuya ku myabo.

Ili lyali lisambililo ilisuma nganshi ku mulumendo ulya: nangu fye motoka iyo ashitile yali iipya kabili yalebomba fye bwino, yali fye nokutwalilila ukubomba bwino nga cakutula alaisunga bwino no kubiikamo amafuta cila nshita. Efyo caba na kubumi bwesu ubo twakwata muli Lesa - buli nokukula fye bwino nga twaba abaisushiwamo lyonse na Mupashi wa Mushilo.

Ukwishiba Icipingo

Belengeni Efese 5:8-20 kwi bumba:

⁸Pantu kale mwali mu mfifi, lelo ico nombamba muli bantu ba Mfumu, mwaba mu lubuuto. Kanshi nombamba muleenda nga bantu abekala mu lubuuto. ⁹Pantu ulubuuto lwena luletafye ifisuma fyeka fyeka, ubololoke ne cishinka. ¹⁰Kanshi muleesha

ukwishiba ifintu ifisansamusha Imfumu. ¹¹Muletaluka ku fintu fyaciwelewele ifyo bantu bacita mu mfifi. Imwe mulefileta pa lwalala. ¹²Pantu ifyo bacita mu bumfisololo, fintu abantu bakwatilapo insoni nelyo ukufilandapo. ¹³Pantu ifintu ifyo baleta ku lubuuto, fileshibikwa icine cine ifyo fyaba. ¹⁴Icintu conse icasokolokela pa lwalala, caluka ulubuuto. Eco casoselwa ukuti,

*“Shibuka we uli mu tulo,
buuka ku bafwa.*

Elyo Kristu alekusanikila.”

¹⁵Kanshi mulemona bwino bwino imyendele yenu mu bumi bwenu. Mwilaenda kwati ni mpelwamano, lelo muleenda nga bamano. ¹⁶Mulebomfya bwino inshita yonse iyo mwashukila, pantu shino nshiku nashibipa. ¹⁷Mwiba kwati fipumbu, muli nokweshwa ukwiluka pafyo Imfumu ilefwaya ukuti mulecita. ¹⁸Mwiba bacakolwa wa bwalwa, pantu bukamonaulafye. Leken i Mupashi eo esule mu mitima yenu. ¹⁹Ilyo mulelanshanya mulebomfya amashiwi ya mu malumbo, na ya mu nyimbo shakwa Lesa, elyo na ya mu nyimbo shimbi isha bena Lesa. Muleimba inyimbo shakwa Lesa ne sha malumbo pakutasha Lesa ne mitima yenu yonse. ²⁰Lyonse mulebomfya ishina lya Mfumu Yesu Yesu Kristu pakutasha Lesa Tata pa fintu fyonse atupeela.

Paul ewalembete inkalata yak u Bena Efese. Alembete pa mulandu wakutula akuule icitetekelo cabo no kubatungulula ku mupashi. Caishibikwa ukutula Paul aikele mu musumba wa Efese imyaka itatu. Napanshita ilya asambilishe abantu pa mulandu wa bupe bwakwa Lesa umweo upya muli Yesu Kristu. Kabili abasambilishe nokutula imbila iyi yabantu bonse fye, teya ba Yuda beka nakalya. Na bengi abena fyalo, abo balepepa utulubi, imilungu yaume ne yanakashi, batetekele muli Yesu.

Abena Efese, pamo ngaifwe bene, bafumine mu mfimfi nokwisa mu lubuto. Basile mulupwa lwa kwa Lesa pamo nga abana bakwa Lesa, te pamo nga abasha atemwa ababomfi fye. Baisushiwemo na Mupashi wa Mushilo, lelo ico te mpela iyo. Balefwaikwa ukwikalilila

mu mupashi. Balingile ukuba abaisushiwamo na Mupashi wa Mushilo inshita ne nshita pakutira lyonse baleikala abasambwa, kabili no kupokelela ubutungulushi bwakwe nokuleka ubusuma bumoneke mummye yabo, elyo nokwikala ubwikashi bwa cine.

Paul alanda na pa cishinka cakutira kale abena Fyalo bali fye ukutali sana na Lesa wa cine. Nokulundapo cimbi cakutira ne mikalile yabo yali fye iyakuilekelesha. Naifwe ilyo tatulaipela kuli Yesu twali ukutali sana na Lesa lelo nomba twali fuma kumibeele Yesu iyakale nokwingira mwisenge ilipya na Lesa Shifwe.

Twalifyalwa cipya cipya kabili twalipokelela Mupashi wa Mushilo uwa kwa Lesa. Nomba tuli bana bakwa Lesa, lelo tufwile ukulakula muli Lesa. Nomba tulingile ukulaisushiwa mo na Mupashi inshita ne nshita, epakutira twinga kosha isenge IYesu na Lesa elyo kabili no ukutira tube abapalana nankwe.

Ukulanshanya

Ba
mineti
10

Bushe mwabala amupanga ubusalo bwakutira mupilibule imibele yenu? Limbi mulekabila ukwalula imimonekele yenu, ukusambililako ifintu fimo ifipya atemwa ukubombako incito imbi, nelyo ukuleka ifibelesho fimo ifibi.

Bushe cali shani?

Ebeni abantu ukutira babe mu mabumba ya bantu 3-4 no ku belenga Abena Efese 5:8-20 nakabili. Bebeni ukutira mwilembo ili bamone nokutantika imisango iyilekuma imibele Yesu iyakale iya mu mfifi, elyo ne misango iyo ilelanga imibele Yesu iipya iya mulubuto.

Natulolekeshe pa musango Mupashi wa Mushilo apilibwililemo imyeo ya basambi. Belengeni Imilimo 4:31-37 kwi bumba:

³¹*Cilya bapwafye ukupepa, injanda balongenemo yalatenta. Elyo bonse baisulamo na Mupashi Wamushilo. Batampa no kulafunda amashiwi yakwa Lesa ukwabula umwenso.*

³²*Ibumba ilya basumina lyalifye ilya mutima umo na mano yamo yene. Tapali no wakulatila, "Ifyuma nakwata fyandifye neka." Nomba fyonse ifyo cila muntu akwete, fyali fya bonse.*

³³*Abasole bena balebikapofye ukwiminina na maka pali bukambone bwa kushukuka kwa Mfumu Yesu. Ne cikuuku cakwa Lesa cali pali bonse bene nganshi.* ³⁴*Takwali uwakukabila akantu mwibumba lyabo. Bonse abakwete amabala nangu amayanda balefishitisha. Elyo indalama balemonamo,* ³⁵*baleleta ku basole. Elyo bashakanya kuli bonse ukulingana nefyo cila muntu alekabila.*

³⁶*Kanshi kwali umuntu umo uwa mu luko lwa bena Levi, ishina lyakwe ni Yosefu. Afyalilwe mu cishi ca Saiprasi. Abasole bena balemwita Banaba emukutula, "Umuntu wacikoseleshi."* ³⁷*Uyu muntu alikwete ibala, elyo ashitisha. Indalama amwenemo, ashileta ku basole.*

Ili lembo liletweba ukutula abasambi 'baisushiwemo na Mupashi wa Mushilo.' Ici caalwile imyeo yabo yonse fye. Nomba batendeke 'ukulanda icebo cakwa Lesa no kupama.' Basangwike bakape kape kabili baleakana fyonse ifyo bakwete elyo 'umuntu nangu umo tabulilwe icintu pakati kabo iyo.' Ukwisushiwa na Mupashi wa Mushilo calolele mukutula balepoka amaka ukufuma kuli Lesa no butungulushi bwakwe pakutula bekale imyeo iyapusana kufyo baleikala inshita yakunuma.

Eico kanshi natube abatwalilila ukwisushiwamo na Mupashi wa Mushilo. Ni Mupashi wa Mushilo ewinga twafwa ukucita ifintu ifyo teti tucite mukunaka kwesu. Umubomfi umo mu Cipingo ca Kale uwaleitwa Zerubabel ali nomwenso uwakutendeka ukukuula ing'anda ya kwa Lesa, lelo apokelele imbila iyi ukufuma kuli Lesa, "Tekumaka kabili tekubulamba, lelo ni ku Mupashi wandi, efyo

asosa Shikulu uwa Maka yonse.” (Zekaria 4:6). Kuti twa bomba ifikalamba nganshi ukupitila mu maka ya kwa Mupashi wa kwa Lesa ukucila ifyo twinga bomba namaka Yesu. Pamo pene nga ulya mulumendo na motoka yakwe, awe kuti ya mubombela bwino kabili apakalamba nga cakutila lyonse naikwata mafuta yakwensesha!

Ifyakucita

(Mulingile ukupekanishisha libeela abali nokwisa angala ubu bwangalo ilyo ubushiku bwakulongana tabulafika.)

Ba
mineti
10

Twala angala ubwangalo ubu. Ubuyo bwa ubu bwangalo kutulanga ukutila Mupashi wa Mushilo eutwafwa ukucita ifintu ifyo teti tucite ku maka Yesu fwe bene. Kabili cili no kupele ishuko lyakutila ibumba lipeele amalumbo kuli Mupashi wa Mushilo.

Mulefwaikwa intambo yakubomfya pakwangala ubwangalo bwa kutintana. (Mubwangalo bwa kutintana kulaba amabumba yabili aya bantu abo baletintila icintu cimo cine muntunga shibili ishaibela).

Bulenipo abantu 6 no kubakanya mumabumba yabili ayalingana. Mulingile ukubalondolwela ifyakucita ilyo tabala tendeka ukwangala ubwangalo. Abo bantu balingile baba abaleangala bwino sana!

Ibumba 1 lyakulaitwa ukutila ‘Ifwe twalikosa.’ Beteni ukwisa ku ntanshi ninshi baleitatakula ukuilumbanaya ifyo bakosa. Naba shininkisha nganshi ukutila bala cimfya ukucimfyanya uku pa mulandu wa kutila balikosa bena. Balebilibikisha namaka ishina lyabo ne fyo bakosa.

Ibumba 2 lileitwa ukuti ‘Amaka yakwa Mupashi wa Mushilo.’ Bebeni ukwisa ku ntanshi, kabili bamoneke kwati bantu abashili abashininkisha bwino bwino, kabili nabasumina ukutila abanabo kwena bantu bakosa sana nangu nabo bene balisendele kwena inshita yakuiteyanya. Balelanda ishina lyabo lelo ukwabula ukupama

sana iyo. Aya mabumba yala cimfyanya mu bwangalo bwa kutintana. Abalecimfya balingile ukumoneka panuma yakutintana imiku itatu.

Ukutintana 1: Ebeni amabumba ukutila bangale umuku wakubalilapo ubu ubwangalo mukwangufyanya sana. Ibumba 2 ‘Amaka ya Mupashi’ babacimfya. Ibumba 1 ‘Ifwe twalikosa’ balaitakisha pakukosa kwabo elyo nefyo balecita. Balalanda ifintu pamo nga ifi, “Teti mwangale naifwe. Limbi cawama muleke fye imwe natumi cimfya.” Intungulushi ye bumba lya ‘Amaka ya Mupashi’ yala koselesha sana abantu baiko aiti, “kuti twa cita bwino ukucila ifyo twa cibomba, tacawame nga batu cimfya. Tatulecita ifi pa mulandu wesu iyo. Tufwile fye nomba tutinte namaka yonse. Lesa alatwafwa.”

Ukutintana 2: Aba mwibumba lya ‘Amaka ya Mupashi’ nomba bakosa no kotalila nganshi. Bakontama panshi bwangu bwangu nokupepa ca pamo ilyo tabalaikata ku ntambo umuku wa cibili. Awe batintana umuku wa cibili, ne cakupapa cakutila nomba ibumba lya ‘Amaka ya Mupashi’ lya cimfya ba ‘Ifwe twalikosa’. Awe intungulushi ye bumba lya ‘Amaka ya Mupashi’ nakabili mukwangufyanya yakoselesha abantu baiko. Nomba ibumba lya ba ‘Ifwe twalikosa’ lya fulungana apakalamba kabili ne mitima yanenuka.

Ukutintana 3: Aba mwibumba lya ‘Amaka ya Mupashi’ bapepa nakabili ilyo tabalaikata intambo. Awe nauno wine muku bacimfya abanabo mukwangufyanya fye.

Ebeni abacilatamba ukuti batoteleko abacimfya nokubalumbanya. Koselesheni ibumba lyonse ukupeela amalumbo ku ‘Maka ya Mupashi wa Mushilo’.

Ba
mineti
10

Ipepo

Ebeni abantu ukuba mumabumba ya bantu 3 atemwa 4.
Bakoselesheni ukutila bailombeleko, ukwita Mupashi wa Mushilo
esule mummye yabo nokutila bengalaikalila mumaka yakwe yene.

Pwisheni inshita ya mapepo ilyo mulepepela ibumba lyonse ipepo ili.

Mwe Shikulu,
Tulefwaya ukupyungila imwe. Tulekabila ukumusekesha.
Twisushenimo na Mupashi wenu. Muletwisusha inshiku
shonse.
Amen.

Umulimo wauno mulungu

Cila mulungu natukwata umulimo wa kubomba. Patuleniko inshita
imo iyakutila muleba fye mu cinso ca kwa Lesa cila bushiku.
Mulombeni ukutila amwisushemo na Mupashi wa Mushilo nakabili,
no kutila alemitungulula elyo no kumyafwilisha ukuba abapalana
nankwe. Mukashimikileko aba mwi bumba lyenu umulungu uli
kuntanshi ilyo mukakumana.

Ukubila

Abasambi bapilibwike pa mulandu wakuti baisushiwemo na
Mupashi wa Mushilo. Ilyo muleisushiwamo na Mupashi,
tontonkanyeni pa mibele imo imo iya bumi bwenu iyo iinga fwaikwa
ukwalulwa elyo kabili mubulepo ulutampulo kukufikilisha ico.
Langeni abantu ukupitila mumericitile yenu ne mibele yenu ukutila ifi
efyo Mupashi wa Mushilo ale pilibula ubumi bwenu.

3

Ukubumbwa mu cata ca kwa

Lesá

Ifwe tatwafimbwa pa menso pakulolesha ubucindami bwa Mfumu. Kabili ni Mfumu Mupashi eutwalula pakuti tulecililako mu bucindami, tutole icata cakwe.

2 Kolinti 3:18

Ukupekanya

Bushe na:

- Wipusha umo mwi bumba ukwisa belenga ilyashi?
- Wipusha umo mwi bumba ukwisa belenga icipandwa ca mu Cipingo?

Ukusengela no tusebo

Ba
mineti
5

- Toteleni bonse pakwisa mukulongana kwe bumba.
- Tendekeni ukulongana ne pepo ilipi, ilya anguka.
- Ipusheni abantu nga cakutla baliya bomba 'Umulimo wa uno mulungu' elyo na 'Ukubila' ifyo bapelwe ukuya bomba umulungu wa fumineko.
- Ipusheni abantu ukutla balandeko ifyo basambilileno kumona ilyo balecita imilimo ya mulungu wa pwile.

Ubuyo

Ubuyo bwa cipande ca uno mulungu kutulenga twishibe ukutla ifwe bonse twa bumbwa mu cata ca kwa Lesa. Lelo nombwa ici icata calilubana muli ifwe, kabili kuti ca bwekeshwapo fye bwino ifyo cali kale ilyo twapokelela umweo upya elyo no kukula muli uyu umweo. Yesu ecipasho cakwa Lesa icapwililika, na Mupashi atulenga abapya ubushiku no bushiku ukuti tupalane ne cata ca kwa Yesu.

Ilembo lya kusungila

Ba
mineti
5

Belengeni ilembo lya kusungila elyo ne cipandwa ca mu Cipingo kwi bumba mukwikatisha. Bwekeshenipo nakabili mu fiputulwa ifipi, na bantu balebwekeshapo panuma yenu cila ciputulwa. Belengeni nakabili nombwa ifiputulwa ifitali ne bumba lile bwekeshapo panuma yenu mpaka fyebonse basungile ilembo lyonse ku mutwe. Koselesheniko bamo ukulanda beka mwi bumba.

Ifwe tatwafimbwa pa menso pakulolesha ubucindami bwa Mfumu. Kabili ni Mfumu Mupashi eutwalula pakuti tulecililako mu bucindami, tutole icata cakwe.

2 Kolinti 3:18

Ilyashi

Belengeni ili ilyashi kwi bumba:

Bulya bushiku akasuba kali balike bwino, takwali no mwela elyo kwali fye ukwakaba bwino. Happy alyumfwile bwino ico tayali ninshita ya mainsa ilyo aleya munshila yakalolo. Aimine pa ng'anda ku macaca ico ali shibe ukutila uko aleya kutali kabili aleyafika fye ninshi nakasuba nakaba na mukuwa. Awe takabale alaba ifyo bulya bushiku kwakabile ukucila inshiku shonse, eico asendele ifipe fya menshi ya kunwa munshila ifingi, lelo nomba yonse yapwa no kupwa. Awe ilyo amwene ifimuti ifyaba kumbali ya cishiba ca menshi ayo yali ayasuma ukunwa, tepa kumfwa bwino. Alishibe ukuti nga anwa fye, alasendako nayambi mu fibotolo fyakwe ifya kusendelamo amenshi, elyo ale subila ukutila nomba yaleya mufisha uko aleya.

Awe ilyo fye Happy afikile mwisamba lya fimuti, atashishe nganshi pa mulandu wa cintelwe. Awe bwangu fye aya kontamina mu kamana pambali ifi, alefwaya ukutapulapo amenshi ayakutila anwe. Elyo bwangu bwangu alekele no kulolekesha no mwenso pamo no kupapa pa mulandu wafintu ifyo amwene. Kwena nakunuma alaimonapo icinshingwa cakwe, lelo te mumusango caisa moneka icafikapo sana panshita ino. Icinshingwa tacali fye ica monekesha iyo, lelo cali icayemba bwino, ama langi yonse ya fumine bwino ukulingana fye nefyo yalingile ukuba aya yemba. Inshita ishingile, umwela nga wapupa pa menshi ulonaula ifinshingwa fya bantu, inama nangu abantu nga bafundaula amenshi, filalenga ukukana mona bwino icinshingwa cesu mumenshi, abantu abengi fye tabeshiba bwino nefyo balemona mumenshi. Buno bushiku tapali umuntu nangu inama ishalenwa amenshi mukamana kukulenga

amenshi ya fundauke.

Ulubuto lwali pa ncende palya apo Happy akontamine lwali bwino icakutila icinshingwa cakwe camoneke icafikapo. Ukwabula ukubomfya icilola, nelyo conse ico engailengamo, Happy apapile nganshi pakumona icinso cakwe icafikapo icali mu menshi kwati nifilya amona abantu bambi. Awe pakumona ifyo icinshingwa cakwe camoneke bwino mu menshi, Happy amwentula fye uluseko, ne cinshingwa cakwe ca mumenshi naco amona ifyo fine ca mwentula. Icishela nomba akunta umutwe wakwe, ne cinshingwa cakwe naco amona ca cita ifyo fine, aimya ukuboko nga uuleposha, awe naco cacita ifyo fine. Atota indupi shakwe, nangula naco icikope cabwekeshepo, alolela panono, ala tontonkanya elyo atota nakabili. Awe amano yapela ku mukashana. Ala papa fye. Ilyo atotele indupi shakwe aumfwa iciunda ca ndupi shakwe, lelo icinshingwa cakwe cena tacapangile icongo nakalya. Elyo Happy nomba atotele amenso yakwe ukulolesha icinshingwa cakwe elyo aciposeshe ati, 'Hallo'. Awe icinshingwa cakwe naco ca muloleshe, akanwa kaciko kaiswike nga fintu wene acitile, imilomo yaciko yamoneke nga iilefwaya ukulanda fimo, lelo yali fye tondolo.

Happy aikele tondolo no kutontonkanya. Elyo aibukishe ukutila nangu line icinshingwa cakwe camoneke pamo ngawene nokucita fyonse ifyo alecita, tacalepilibula ukutila ninshi ni ena ewali ecinshingwa nakalya. Tacakwete amaka ayakupanga icongo cena nakalya iyo. Icinshingwa tacakwete amaka yakuicitila ifintu ukwabula umwine. Cali palene naena lelo munshila ishingwa nganshi cali icapelebelako ku fyo ena ali. Awe bwangu bwangu aumfwa akamwela kapupilisha pa menso yakwe, amona no tumabimbi twalaenda pa menshi. Umukuni wa ng'ombe waishile nokuiposa pa menshi kukunwa. Nomba icinshingwa cakwe calubana lubana fye. Awe Happy aima pakutila enga konkanyapo ubulendo bwakwe lelo mumutwe wakwe mwali ilipusho limo - bushe nakabili ali nokumonapo icinshingwa cakwe mumusango wawama nga filya acicimona mumenshi?

Ukwishiba Icipingo

Belengeni 2 Kolinti 3:12-18 kwi bumba:

¹²Pali ico twakwata ili isubilo, eco tupamina no kulanda. ¹³Ifwe tatwaba nga Mose uwalefimba insalu pa mpumi, pakuti abena Israeli belamona uko ukubengeshima pa mpumi kwile kulepwa. ¹⁴Imitima yabo yali iyakutwa. Pantu ukufika na nomba babelenga icipangano cakale ne nsalu imo ine naibafimba pa menso. Pantu ni mukuba pamo na Kristu emo tumona amaka yakufumyapo insalu. ¹⁵Ukufikafye na lelo, lyonse ilyo babelenga Amafunde yakwa Mose, imitima yabo ibafye iyakupwa ne nsalu. ¹⁶Lelo insalu ilafimbulwapo ilyo umuntu ayalukila ku Mfumu. ¹⁷Nomba muli aya mashiwi, Imfumu baloshako ni Mupashi. Ukuli Mupashi wa Mfumu ninshi ekuli ubuntungwa. ¹⁸Ifwe tatwafimbwa pa menso pakulolesha ubucindami bwa Mfumu. Kabili ni Mfumu Mupashi eutwalula pakuti tulecililako mu bucindami, tutole icata cakwe.

Ilembo IYesu liletweba ukuti tulelengwa abapya mu cipasho cakwa Lesa. Shino nshiku, ifipasho filaba mu misango iingi sana. Inshita yakale fyaleba ifya kulenga, ifya ku penta nelyo ifya kubasa pa fimuti nelyo ukufukula pa mabwe. Lelo tukwete ifikope fyakukopa elyo ne misango imbi iya fipasho ifyenda no kwenda. Icili icakuma fyonse ifi ca kuti fiba ifyapalana no muntu umu nelyo icintu cimo, nangu line tafikwata ifikomo fyonse ifya muntu ulya nelyo icintu ico. Mu lyashi, Happy asangile ukuti icikope cakwe capalene fye naena, nelyo calisheleko panono. Ukupangwa mu cata ca muntu umu cipilibula uku moneka kwati ni ena,lelo ilyo tulanda pakubumbwa mu cata ca kwa Lesa cali cila pa kumoneka fye, cipilibula ukuti twa bumbilwe ukuba 'ifyo fine'aba.

Ifyakucita

Ba
mineti
5

Ebeni abantu ukuba mu mabumba yabantu babili babili. Cilaumo aloleshe umunankwe. Umo alecitapo fimo elyo umunanakwe abe ikalashi lyakuimonamo.

Ebeni abakwangala batendeke ukucita ifintu ifyalekana lekana (ifi kuti fyaba ifya kwangala ifili fyonse ifyo bengatemwa abene) elyo balya bali ikalashi lyakuimonamo bale konka mufyo ababiye balecita ukutila bengesha ukuba icinshingwa ca babiye.

Taca anguka ukuba icinshingwa ca munobe nakalya! Ulefwaikwa ukuposako sana amano yonse ukukonkelesha mufyo alecita bwino bwino.

Pakutila twishibe ifyo cipilibula ukubumbwa mu cata ca kwa Lesa, kuti catwafwa nganshi nga twa tendekela fye kukutendeka kwa Cipingo. Mu Citabo cantanshi ica mu Cipingo, [Icitendekelo 1:26](#) tubelenga ukutila pa bushiku bwalenga mutanda ilyo Lesa alelenga isonde, Lesa atile, 'natubumbe umuntu mu cata cesu, umwabela imimonekele Yesu.' Mu [Citendekelo 1:27](#) mwena tubelenga ukutila, 'mu cata ca kwa Lesa emo abalengele; umwaume no mwanakashi efyo abalengele.' Twacitwa mumusango wakutila tube abapalana na Lesa.

Eico ilyo Adam na Eva balengelwe, abantu bantanshi umwame no mwanakashi, babumbilwe mu cipasho ca kwa Lesa bali abapalana na Lesa mumisango iyingi nganshi, lelo tabali abalingana na Lesa. Icilangililo cimo cakutila bapelwe ubuntungwa bwa kusala ukucita ico batemenwe abene, nelyo ukuisalila ico balefwaya. Lesa nga taleseshe Adam na Eva ukulya ku muti ulya waleshiwe nga cakutila tali nensambu sha kuisalila umwine ukucita ifyo atemwa ukukana cita iyo. Lelo nangu bali nensambu shakuisalila ico batemenwe ukucita, amaka yakupanga ubusalo ubo yali ayapelebeli munshila ishingwi nganshi pa mulandu wakutila tabaishibe bwino amafya yali nokwisa tumbuka mubusalo bwabo. Lelo Lesa ena insambu shakwe isha kusala ukucita ico conse atemwa ukucita tashaba napakupelela

nakalya pantu ena aba uwapulamo mu fintu fyonse.

Ni pamulandu wakutila balishibe ukutila bali abapalana na Lesa lelo abacepako kuli ena, emulandu walengele Satana ukubepa Eva. Bushe bufi bwa musango nshi Satana abepele (Icitendekelo 3:5)? Ubufi tabwali bwakutila ati nga mwalya ku muti waleshiwe muli nokwishiba ubusuma no bubi iyo, lelo ubufi bwali bwa kutila nga mwaishiba ifyo, 'mukalingana na Lesa.' Ilyo umukashi alile icisabo, Adam akwete ubwafya bwakusala ukucita cimo cine nelyo ukulufya umukashi wakwe. Ilyo bonse balile icisabo, baisangile ukutila bali ubwamba, lelo tabaishibe ifya kutila bacite iyo. Kanshi tabasangwike abalingana na Lesa iyo. Kwena balikwete amaka yakwishiba ubusuma no bubi, lelo tabakwete amano yeneyene ayengabafwa ukubomfya bwino ukwishiba uko baishibe. Bali abapelebelako kuli Lesa.

Pamulandu wa kukanaishiba icakucita elyo nensoni, bafulumwike ku cinso cakwa Lesa. Nelyo cali ifyo, Lesa ena ali uwaitenya kuli fyonse fya citike bulya bushiku. Abebele ukutila ukukana nakila kwabo kwa baletela amafya ayengi nganshi, kwaonaula icata cakwa Lesa cintu abikile muli bene, cili pamo nge cipe ce bumba atemwa imbale iyo batobaula mutupimfya. Lelo nakabili abalaile ukutila nakwata inshila yakwisa balubwilamo ukufuma mu filubo fyabo, ukutila alungike no kuwamya ifya tobawilwe. Neshila iyi yali kutuma mwano Yesu kristu.

Mu nkalata Paulo alembele ku Bena Kolose, atile Yesu 'ecipasho cakwa Lesa uushimoneka' (Kolose 1:15). Ukupitila muli Yesu, icipasho cintu Lesa atubumbilemo emo cibwekeshiwapo, kabili ukupitila muli Yesu, umulimo wakwa Mupashi wa Mushilo muli ifwe, kuti walenga icipasho ukubwekeshiwapo muli ifwe nakabili. Kuti twaba abaleimininakao icipasho ca kwa Lesa pano isonde, icaniko ca mubili wakwe ico abantu bambi benga mona.

Ilembo lyakusungila lilelanda pa mulimo wakwa Mupashi wa Mushilo uwakubweshwa icata ca kwa Lesa mu bantu nse. Paulo alembele pa mulandu wa cinso ca kwa Moses ico cali ica bengeshima panuma yakukunumana na Lesa kulupili lwa Sinai ico

calengele abantu batile kuli wene abati fimba icinso cobe. (Kuti mwa belenga uyu mulandu mu Ukufuma 34:28-35). Elyo Paulo apashenye ukukumana kwa kwa Moses na Lesa kulupili, ne senge Iya mwina Kristu na Lesa ilyo atetekela. Kupitila muli Mupashi wa Mushilo emo isenge IYesu na Lesa Tata libela ilyaikashiwa bwino. Paulo atile ifwe tuli pamo nga ifilola umo icata cakwa Lesa cilingile ukumoneka ku bantu bambi. Mulimo wa kwa Mupashi wa Mushilo ubushiku no bushiku ukutubwekesha mu cata ca kwa Lesa icabulwamo ukukowela nakalya.

Icilangililo na cimbi ica mu Cipingo ca Kale citusontela kuli Lesa pamo nga umo uubomba umulimo wa kwengulula golide na silfere mumulilo; moneni mu Amalumbo 66:10 elyo na Malaki 3:2-3. Panshita ilya ababomba ifya kwengulula icela mumulilo baleikala nabateka no mutima ilyo balemona inongo yaisulamo icela icasungulika icakaba nganshi, balekabila ukumona ifiko fyonse ifishilingile kuba mu cela uko fyalaimina pamulu. Ilyo bamonamo fimo ifiko, awe bwangu balefitapula nokufifumyamo kabili balalolela nafimbi ifiko ukuti fimine pamulu bafifumyemo. Kano ilyo kengulula wa cela mumulio atendeka ukumona icinso cakwe icapwililka bwino munongo ya cela icasungulika kabili icakaba nganshi, ninshi elyo alashininkisha ukutila nomba umulimo wakwe wabombwa bwino. Ici ecilangililo ca mulimo wakwa Mupashi wa Mushilo mumyeo Yesu. Umulimo wakwe uli nokupwa fye ilyo amona icata cakwa Kristu icapwililika muli ifwe.

Ukulanshanya

Ilembo lye lelo liletu sambilisha ukutila twa bumbwa mu cata ca kwa Lesa, kabili no kutila acili ale bomba muli ifwe uku bwekesha icata cakwe muli ifwe. Lelo nga cakutila kuti twaba nga wene ifyo aba tulingile ukwishiba ifyo aba.

Ba
mineti
5

Muma bumba yabantu batatu atemwa bane, ebeni abantu bonse abali mumabumba ukulanshanya ifyo baletontonkanya ukutila efyo Lesa aba.

Bepusheni ukulanshanya ifyo Yesu abasokolwela pa mibele yakwa Lesa iyo ishingeshibikwa ukwabula Yesu ukutusokolwela.

Ipepo

Belengeni ipepo ili ukufuma mu nkalata ya Amalumbo 139:23-24:

Ba
mineti
10

²³We Yawe, nengula, wishibe ifyaba umutima wandi, unjeshe no kwishiba ifyo ntontonkanyapo.

²⁴Umone nga muli ine mwaliba akabi nelyo kamo, elyo untungululefye mu nshila iyitwala ku mweo wape.

Ipusheni abantu bonse ukwikala tondolo pali ba mineti abalinga fye no kutontonkanya ifyo ici cilepilibula kuli bena. Belengeni nakabili Amalumbo 139:23-24.

Ebeni abantu ilyo bacili mumabumba yanono ukutila bapepe kabili baipepeleko cila umo umo pa fintu ifili mwi lembo. Nga cakutila ati namwishibako amalembo nayambi ayalanda pa mulandu.

Umulimo wa uno mulungu

Uno mulungu, kabiyeni nokukumanyako abanenu mwaba nabo mwi bumba nokuyalanshanya imisango naimbi iyo icipasho cabelamo icapusana no muntu umwine atemwa icintu cileiminako. (Mwi tontonkanya fye pa finshingwa iyo lelo na pa fintu ifili pamo nga icikope ca kulenga fye nelyo ico ba kopa na mashini.)

Nomba lanshanyeniko ne nshila shimo isho ba Adam na Eva babelelemo abapalana na Lesa ilyo babumbilwe mu cata cakwe, lelo kabili abapelebelako kuli wene. Ukupitila mulubembu lwakwa Adam na Eva abantu bonse baishibe ububi no busuma; lelo cabalengele ukuba abapelebelako apakalamba kuli Lesa mu nshila ishingwi.

Lanshanyeniko imisango ibili atemwa itatu iya bupusano ubu elyo nefyo ici cilekuma umweo wenu mwe bene.

Mukulanshanya kwenu mwibukishe ukutila Lesa talesakamana fye imimonekele ya kunse yenu ifyo mumoneka nakalya, asakamana imitima Yesu.

Ukubila

Ukubwekeshiwa mu cipasho cakwa Lea kuti waba mulimo uwatapata. Mu nkalata yakwa Yakobo 5:16 Icipingo citukoselesha ukuyebelela imembu shesu kuli umo no mubiyeno kupepelana. Shimikileniko abena Kristu banenu pa fintu mulekumanya ilyo Lesa ale milenga cipya cipya mu cata cakwe panono panono. Koselesheni abanenu pa mulandu wa buseko bwaba mukwishiba ukutila Mupashi wa Mushilo na bombela pa fintu fimo mu mweo wabo. Balombeni ukutila bamikoseleshe mu mapepo pakutila mwinga suminisha Lesa ukubomba muli imwe umulimo wakumilenga ukuba aba palana na Yesu mumusango muleikalilamo ubumi bwenu cila bushiku.

Uno mulungu, kabiyeni no kucita icintu ico mulemona ukutila ecingamyafwa ukuba abawamya icata cakwa Lesa muli imwe. Mubike sana umutima wenu pa mubelo umo uwakwa Lesa atemwa imibombele yakwe imo iyo mumona ukutila intu yakosa sana kuli imwe ukupashanyako. Pepeni ukutila Mupashi wa Mushilo abombe muli imwe ukumyafwilisha ukuba abapalana nankwe.

Imibeele Yakwa Lesa Kutemwa

Pantu Lesa alitemwisha aba pano isonde.
Abapeela na Mwane uwabafye umu mpo.
Pakuti onse uwamusumina, ekaloba, lelo
akwate umweo wape.

Yoani 3:16

Ukupekanya

Bushe na:

- Mwipushako umu mwi bumba ukubelenga ilyashi?
- Mwipushako umu mwi bumba ukubelenga ilembo lya mu Cipingo?

Ukusengela ne nsebo

Ba
mineti
5

- Toteleni bonse pakwisa mukulongana kwe bumba
- Tendekeni ne pepo ilipi, ilya anguka.
- Ipusheni abantu nga baliya bomba 'Umulimo wa uno mulungu' elyo na 'Ukubila' imilimo mwa bapele ukuya bomba umulungu wafumineko.
- Ebeni abantu ukutila bashimike ifyo basambilile ukupitila muku bomba imilimo bapelwe elyo ne fyo bamwene mummye yabo.

Ubuyo

Lesu kutemwa, emusango fye twinga londolwelamo ifyo aba. Twaishibila icitemwiko cakwe mumisango iyingi nganshi. Atumine umwana wakwe ukwisa fwa pa mulandu waifwe. Ilyo twali abasha ba lubembu, Yesu atufwilile. Atutemenwe nelyo line ifwe tatwamutemenwe iyo. Abasambi bakwe bonse beshibilwa kukuba abatemwana, neci cilingile ukukula muli ifwe no kuba no lubali mubumi bwesu ubupya.

Ilembo lya kusungila

Ba
mineti
5

Belengeni kwi bumba ilembo lyakusungila elyo ne cipandwa ca mu Cipingo mukwikatisha. Belengeni ilembo nakabili mufiputulwa ifipi, mwebe ibumba ukula mikonka panuma. Belengeni nombu mu fiputulwa ifitali panono ilyo ibumba lile mikonka panuma mpaka mupwishe icipandwa conse. Koselesheniko bamo abantu mwi bumba ukulanda ilembo beka.

Pantu Lesa alitemwisha aba pano isonde. Abapeela na Mwane uwabafye umo mpo. Pakuti onse uwamusumina, ekaloba, lelo akwate umweo wape.

Yoani 3:16

Ilyashi

Belengeni ilyashi ili kwi bumba:

Mumwaka wa 1930 ku calo ca America kwali shikulu bantu umo uwe shina lya John Griffith. Ali no mukashi wakwe pamo no mwana umo umulumendo, incito yakwe yali yakubomba pa bulalo bwa kusunka no kusesha pakupisha bwino amashitima ilyo yale abuka umumana wa Mississippi.

Bushiku bumo John asendele umwana wakwe ku milimo pakutila engaya mulanga ubu bulalo no kumulondolwelako ifyo bubomba pa kwa busha amashitima. Umwana wakwe tepakutemwa ukumona imilimo wishi alebomba, nokusambilila ifyali umulimo ulya.

Panuma fye yakulanga umwana ifyo imilimo yakwe yalebombwa, awe John aumfwa ne shitima lyapyola apatali, bwangu bwangu aishiba ukutila nililya lyalefumina ku Memphis lilya lishakwata ifitesheni ifingi ilya Express. Awe abutukila bwangu ku muputule wabamo ba mashini bakusesha inyanji, asha umwana wakwe amukonkomesha ukutila eminine fye apopene apo amushile. Lelo ica bulanda ca kutila umwana takonkele ifyo wishi amwebele, atendeke ukukonka wishi panuma, awe aponene aile wila napakati kafyela filya fine fyensha inyanji pakutila ubulalo bwisuke nelyo ukwisalikwa.

Awe John bwangu bwangu aishiba ifya citike ku mwana wakwe lintu ali mumuputule, alolesha panshi no bulanda pamo nokupelelwa ilyo amona umwana wakwe, elyo nomba aba mubwafya bwa kupanga ubusalo ubwa kakata nganshi. Tapali inshita iyakutila kuti aya fumya umwana wakwe umo awilile, elyo nokusesha ifyela fyakwisala ubulalo pakutila ishitima lipite bwino, kanshi ilipusho lyali lyakutila:

bushe nseshe ifyela no kupususha abantu 400 mwishitima nangu ukuleka fye lipone pakutla umwana wandi apusuke.

Awe pa bushiku bulya John apangile ubusalo ubwakosa nganshi, aposele umweo wamwana wakwe nokuleka bantu bali mwishitima bapite umutende. Bakonkenyepo no bulendo bwabo mwishitima ukwabula ukwishiba ica citike kuli John pakutla bena babe aba mweo.³

Ukwishiba Icipingo

Belengeni 1 Yoani 3:16-18 kwi bumba:

¹⁶Pantu Lesa alitemwisha aba pano isonde. Abapeela na Mwane uwabafye umo mpo. Pakuti onse uwamusumina, ekaloba, lelo akwate umweo wape. ¹⁷Pantu Lesa tatuma Mwane pano isonde kukupeela aba pano isonde umulandu, lelo ni pakuti abapusushe bonse. ¹⁸Uusumina Mwane takapeelwe mulandu. Lelo uwakaana ukumusumina wena alipeelwa umulandu libela, pantu akaana ukusumina muli Mwana Lesa uwabafye umo mpo.

Ukudemwa lishiwi limo ilyo tumfwa inshita ishing. Kuti mwaba ‘mu citemwiko,’ ukuba abatemwikwa no lupwa lwenu pamo ne fibusa, kuti mwaterwa ibumba lya mangalo limo, umutundu wa fya kufwala nelyo ifya kulya. Ili ishiwi lila bomfiwa mumisango iingi kabili lipilibula ifintu ifingi, eico cili icikankala ukwishiba umo tulelosha ilyo tule landa pa kutemwa kwa kwa Lesa.

Ifyakucita – Imbila Nsuma

Kwaba inshila ishing isho twingalangilamo icitemwiko ku bantu bambi. Akanyeni ibumba pakati nokubasonsomba ukulanga

---

³ Christian Research Institute (2010). *John Griffith, the Bridge Operator* [ONLINE] Kuti fyangwa pa: www.equip.org/hank_speaks_out/john-griffith-the-bridge-operator/ [Fya ambwilwe pa 12 January 2018]

Ba
mineti
5

ukutemwa ukwawamisha kwi bumba lya banabo. Tontonkanyeni pa nshila isho mwingalandilamo pa kutemwa ne misango mwingalangilamo ukutemwa kuli bambi. Beni abaelenganya ifintu bwino kabili ifya kusekesha!

Ukulanshanya - Bushe Icitewwiko ca kwa Lesa cinshi?

Belengeni panono panono 1 Kolinti 13:4-7 kwi bumba:

Ba
mineti
10

⁴Mu citewwiko mwaba umutekatima kabili no luse. Mu citewwiko tamwaba mufimbila, tamwaba kuitutumuna nangu ukuba na matak. ⁵Icitewwiko tacaba na miya, nangu ukuba na kaso. Icitewwiko tacaba na cipyu, nangu ukwenda ne cikonko ku mukoshi. ⁶Icitewwiko tacisansamukila mu bubi, lelo cisansamukila mu fycishinka. ⁷Icitewwiko lyonse tacifupuka, lyonse cacisumino, lyonse cacisubilo, kabili cishipikisha muli fyonse.

Bikeni abantu mutu ma bumba utunono, elyo balanshanye pa mepusho aya:

- Bushe ili ilembo lile tusambilisha finshi pa mulandu wa kutemwa kwa kwa Lesa?
- Bushe paliko ubulondoloshi bumo ubwa kutemwa ubo bulesontelela kuli imwe ne fyo mwaba?
- Bushe kulaba inshita shimo ilyo mumona ukuti ukutemwa muli uyu musango cintu cakosa nganshi? Nifisa pali ifi ifyakosesha ukucila?
- Kuti mwatemwa shani nge fyo Lesa atutemwa?
- Mwi bumba lyenu, belengeni ili ilembo na kabili elyo ponse apali ishiwi ukutemwa mubiikepo ishina lyenu cila umo na umo.

Ukutemwa ukwa cine cine

Ilembo Yesu pa mulu lile landa pa mulandu wakutemwa ukwabiikwa muficitwa kabili mu cine, nomba bushe ukutemwa ukwapwilika kwaba shani? Ilembo lyakusungila ilya uno mulungu pamo nelyashi

IYesu, fyonse filetulangilila fye ifyaba ukutemwa kwa kwa Lesa pali ifwe, ukutemwa ukwa kuti aiteyenye ukutuula umweo wakwa mwane pa mulandu waifwe. Ici tule cimona mulyashi lya kwa John Griffith uyo wapangile ubusalo ubwa kakata nganshi pakati ka mweo wa mwana wakwe uyo atemwishishe, ne myeo ya balendo imyanda ine abali mwi shitima lilya.

Ukutemwa kwa kwa Lesa kwali pusana no kutemwa kuntu tulanga ku banensu. Ilingi tutemwa abatutemwa naifwe: limbi banensu, balupwa besu, abalume besu, abakashi besu nelyo abana besu. Tacabeleshiwa kuli ifwe ukutemwa abantu abashatwishiba no kutwiishiba kabili abashisakamana nga cakuti eko twaba lelo Lesa ena efyo acitile.

Umulungu wapwile twalelolesha pa mulandu wa kutila twa bumbwa mu cata ca kwa Lesa; bonse ifwe twaba abaibelako fye, kabili bonse ifwe twalitemwikwa kuli Lesa. Ni pa mulandu wa kutemwa uku eco atumine umwana wakwe ukwisa tufwila, pakutila tube abantungwa no kuba no mweo upya. Mwe bantu abengi mwali pokelela ubu ubmi bupya kabili mwali tendeka ukupita mukulengwa cipya cipya pa mulandu wa ubu ubumi. Kumo ukupilibuka kwa myeo yenu kwa kutila muli nokwiluka apakalamba ifyo kwakula ukutemwa kwa kwa Lesa pali imwe, elyo nefyo atemwisha abantu bambi.

Ukutemwa ukwa mu ficitwa

Ukutemwa kwa kwa Lesa kwalishika ukucila ukwiluka kwesu; cintu cimo ico abiikile mukucita elyo kabili no kulandapo. Ilyo umo kafundisha wa malango aipwishe Yesu pa mulandu we funde ilya cila yonse, Yesu atile ati:

³⁷Yesu amwasuka ati, “‘Uletemwa Imfumu Lesa obe no mutima obe onse, no mweo obe onse, na mano yobe yonse.’ ³⁸Ili e funde ilyacila pali yonse, kabili elyakubalilapo. ³⁹Elyo ilyabubili ilyapalana neli line, lyakutila, ‘Uletemwa umubiyo ngefyo

waitemwa we mwine.'

Mateo 22:37-39

Les a sekelela ukumona ukutla twalanga icitemwiko cesu kuli wene: twa bumbilwa ukutla tube abatemwana na Les a, emulandu wine ilyo twapokelela ubumi bupya kuli wene tulafika pakwiluka bwino umwalola uku ukutemwa, nenshita shimo tulomfwa ukuba abatemwikwa apakalamba ukupitila mumaka yakwa Mupashi wa Mushilo. Tatulenga ukutla tu mutemwe iyo - twalikwata insambu sha kusala fwe bene - lelo alatwipusha ukutla tumutemwe ne mitima Yesu yonse, na fyonse ifyaba muli ifwe pamo pene fye nge fyo wene atutemwa.

Lelo tacilepelela fye apo pene nakalya. Pamo fye nga fintu twatemwa Les a efyo tulingile ukulanga icitemwiko cesu na kubena mupalamano. Caba mumusango wakutla ati, nga ena atemenwe bonse, naifwe bene tulingile ukutemwa fye bonse. Ici tacilepilibula ukutla lyonse kuti wasekelela mu bantu bonse iyo, nelyo ukutemwa ifyo bacita, lelo cilepilibula ukutla kuti watontonkanya bwino pali bena no kuba cindika pamo nga abalingile ukutemwikwa napali ico, uli noku bapepelako no kubacindika. Awe Yesu ena atusonsomba ukucila muli uyu mulandu. Panshita imo asosele ifi ku basambi bakwe:

⁴³Mwalyumfwa ifyo casoselwe ukuti, 'Uletemwa umubiyo, ulepata umulwani obe.' ⁴⁴Lelo ine namweba nati, muletemwa abalwani benu, mulepepelako na bamucusha.

Mateo 5:43-44

Les a fwaya ifwe twakonka icakumwenako cakwe no kuipelesha sana mukutemwa abantu balya caba icakosa kuli ifwe ukubatemwa. Ici cilebimbamo uku bapepelako, elyo no kufwaya inshila ishingi ishakulangilamo icitemwiko cakwa Les a kuli bena. Ici tacilepalana kukutemwa uko isonde lyaishiba iyo, lelo uku ekutemwa kwa kwa

Lesu ukwaba muficitwa ekutemwa kwa cine.

Ba
mineti
15

Ipepo

Ukupepa ipepo lya cebo cakwa Lesu pa myeo Yesu mwaliba amaka nganshi. Belengeni 1 Kolinti 13:4-7 nakabili mu musango we pepo:

⁴Mu citemwiko mwaba umutekatima kabili no luse. Mu citemwiko tamwaba mufimbila, tamwaba kuitutumuna nangu ukuba na matak. ⁵Icitemwiko tacaba na miya, nangu ukuba na kaso. Icitemwiko tacaba na cipyu, nangu ukwenda ne cikonko ku mukoshi. ⁶Icitemwiko tacisansamukila mu bubi, lelo cisansamukila mu fyacishinka. ⁷Icitemwiko lyonse tacifupuka, lyonse cacisumino, lyonse cacisubilo, kabili cishipikisha muli fyonse.

Peleni abantu inshita iyalinga iyakutula ba pepe no kupituluka mwi lembo ili palwabo beka, limbi nga batemwa kuti baba babili babili.

Pwisheni ne pepo ili, ebeni abantu ukula bwekeshapo panuma yenu.

Mwe Shikulu, munjafwe umulungu uno ukutula ninga temwa abantu nge fyo mwa ntemwa.

Ndelomba ukutula mbe uwatekanya kuli bambi kabili ne cikuku, te cilumba, ukuitakisha na kalumwa.

Ngafweni mbe uwa cindika abanandi ukucila ine ne mwine, uwakokola ukukalipa kabili uushisunga ifilubo fya bambi.

Ngafweni ukukana sekelela pa bubi lelo uubekelwa mubusuma.

Ngafweni ukucingilila, ukucetekela, ukusubila elyo no kushipikisha.

Amen.

Umulimo wauno mulungu

Yesu atukonkomesha ukutemwa abalwani besu no kupepela abo abaletupakasa. Ni bani mwinga tila ebalwani benu mumweo wenu,

aba mipakasa atemwa ukuleka ifintu fikose mu mweo wenu? Kuti limbi baba fye bantu abo mwaishiba no kwishiba nelyo abantu abaleimininako utubungwe nalimo fye fintu filemi ponena ifilelenga ubwikashi bwenu ukukosa nganshi. Uno mulungu kwateni nshita ya kupepela pali ifyo cila bushiku. Lombeni ukutula Lesa aisokolole kuli abo bantu. Mulombeni ukutula amipele amaka yakutula mutemwe abo bene abantu mwamona ukutula bantu baafya ukutemwikwa.

Umulungu uli nokukonkapo, mukakwate akashita aka kushimika ifyo mwa bombele uyu mulimo.

Ukubila

Ikoselesheni ukulanga icitemwiko mumusango wa kucitapo cimo kuli abo mushinga kabila ukusakamana; limbi kuti calinga ukubeta ku cakulya cenu, ukubacitilako fimo ifya kubafwilishako, uku basenda kumo nelyo ukubafwako imilmo. Ilyo mulelanga ukutemwa kwa kwa Lesa ukupitila mu milimo yenu, fwayeni ishuko lyakutula mulande kuli bena pa citemwiko ca cine ica kwa Lesa no kubakoselesha ukutula ici icitemwiko kuti capelwa kuli bena nga bengapokelela ubupe, ubwa mweo upya.

Amashiwi Yenu

5

Icisabo ca Mupashi - Imibeele

Lelo Mupashi wena alenga icitemwiko, insansa, umutende, umutekatima, icilela, ukuwamya, ubufumacumi, umutembo no kushipikisha. Takwaba ifunde nangu limo ilileshe ifya musango uyu.

Galatiya 5:22-23

Ukupekanya

Bushe na:

- Mwipushako umu mwi bumba ukubelenga ilyashi?
- Mwipushako umu mwi bumba ukubelenga ilembo lya mu Cipingo?

Ukusengela no tusebo

Ba
mineti
5

- Toteleni abantu bonse pakwisa ku kulongana kwe bumba.
- Tendekeni ukulongana ne pepo ilipi, ilya anguka.
- Ipusheni abantu nga baliya bomba 'Umulimo wa uno mulungu' elyo na 'Ukubila' imilimo bapelwe ukuya bomba umulungu wapwile.
- Ebeni abantu ukutila bashimike ifyo basambilile nefyo ba mwene ilyo balebomba iyi imilimo.

Ubuyo

Ubuyo bwa cipande ca uno mulungu kutwafwa ukwishiba ukutila ilyo twaisushiwamo na Mupashi wa Mushilo, esa muku bomba muli ifwe umulimo wa kulenga ifisabo fitwale mu myeo Yesu. Ifi fisabo fya mupashi, pamo nga icongwe, ukusekelela ne cine elyo kabili filangilila imibele yakwa Yesu iyo yatendeka muli ifwe.

Ilembo lyakusungila

Ba
mineti
5

Belengeni ilembo lya kusungila elyo ne cipandwa ca mu Cipingo kwi bumba mu kwikatisha. Belengeni nakabili mu kwififya ififya, ilyo ibumba lile bwekeshapo panuma yenu cila ciputulwa. Lefyeniko panono ifiputulwa ifyo mulebelenga ne bumba lile mikonka panuma ukulanda cila ciputulwa mpaka bonse basungile ku mutwe ilembo lyonse. Koselesheniko bamo mwi bumba balande ilembo lya kusungila beka.

²²Lelo Mupashi wena alenga icitemwiko, insansa, umutende, umutekatima, icilela, ukuwamya, ubufumacumi, ²³umutembo no kushipikisha. Takwaba ifunde nangu limo ililesha ifya musango uyu.

Galatiya 5:22-23

Ilyashi

Belengeni ilyashi ili kwi bumba:

Umusambo umo ifi uwali ku cimuti walefwaisha ukutwala ifisabo. Uyo musambo waeseshe namaka yonse ukutwala ifisabo, lelo nangu waeseshe sana namaka yonse, tapali ifyale citika. Awe waeseshe sana fye. Awe cine fye nakabili waesha sana, lelo tawatwele ifisabo nakalya fye.

Cilya fye umusambo waba mupepi nokunenuka, waishile umfwa ishiwi ilinono lileti, 'Leka nomba ntwale.' Umusambo walekele ukulwisha uwine, ukuipatikisha no kutintilila lelo wasubile fye nomba mu cimuti icine ukutila calatwala ifisabo. Icacupapa cakutila bwangu bwangu fye ifisabo fyatendeke ukutwala. Te finono fye nakalya lelo fyali ifingi nganshi.⁴

Ilyo naumfwile ili ilyashi lya nengele natontonkanya pa mweo wandi. Pamo pene nga ulya musambo wa cimuti, naine naleesha namaka ukutwala ifisabo fya Mupashi wa Mushilo, nale tontonkanya ukutila nalimo ni pa mulandu fye wa mibeele yandi ne micitile yandi iya fintu ukucila ukwishiba ukutila nipa mulandu wa uyo uupeela amaka ya kucita ifintu.

Inshita ishingi nganshi nda tontonkanya nati 'Nganaeseshe fye sana namaka yandi.' Nalyesha namaka nganshi. Ine ndi muntu uyo watemwa ukutukuta fye no mubili. Nalefwaisha sana fye ukutila, 'Moneni ifisabo ifi; moneni, ine nde bomba fye bwino!' Lelo kuliko ifintu ifyo teti tucite fwe bene, te mulandu nokutukuta kwesu.

Ine ndi fye pamo ngo musambo, elyo Yesu ecimuti. Aletepelesha kuli

ifwe ati, ‘Lekeni mombe nine wine. Lekeni Mupashi wa Mushilo abombe muli imwe.’ Ifisabo ifyo fili nokukula te pa mulandu waifwe nakalya, lelo ni Mupashi wa Mushilo uubombela muli ifwe ukulenga tube abapalana na Yesu, mu mimonekele yakwe pamo fye ne mibeele yakwe.

Icabuseko ca kutila nagu fye twaba abantu abakufilwa mu fintu ifingi, nga twabiikile isubilo IYesu muli Yesu nokusumina ukutula twashintilila fye pali wene, bushe cinshi cinga citika? Tukatendeka ukwiluka ifyo cipilibula ukuba abalundaniwa ku cimuti. Tukasanga ukutula twalapoka ubumi ku cimuti elyo napo twali ababulwa akantu, bwangu bwangu ifisabo fili no kumoneka kukuleta ubukata kuli Lesa.

Ukwishiba Icipingo

Muli Yoani 15, Yesu abomfeshe icilangililo ca musambo ne cimuti. Abomfya icilangililo ca cimuti ca mwangashi icakwata imisambo. Alondolwele ukutula wene e cimuti ca mwangashi, elyo ifwe tuli misambo. Alandile pa mbilibili fye ukutula ifwe fweka fye teti tucite akantu nakalya, lelo ngatwaikala muli wene kuti twatwala ifisabo. Nga twaisushiwamo na Mupashi wa Mushilo, lyena tulaba abalundaniwa ku cimuti ca mwangashi, ne cilangililo cakutula natulundaniwako, ni ilyo ifisabo fyatwala mu myeo Yesu. Pamo nga fintu tumwene ku numa, ifisabo ifyaba pamo nga icongwwe, ukunakilila elyo no kusekelela. Mibele ya muntu iyo iishingesa fye mumweo wa muntu uwa cifyalilwa fye nakalya, lelo ni Lesa eukabila ukutula tukulile muli ifi fintu.

Lesu akabila ukuisokolwela muli ifwe ukupitila mu fisabo tutwala. Ilyo twailuka ubukabilo bwakulundaniwa kuli Yesu, Mupashi wa Mushilo alakwata ubuntungwa bwakubomba ifintu ifi muli ifwe mu musango wa fisabo ifyo ifiisa mukuba pa mbilibili pakutula bonse bamone.

Ukulanshanya

Muma bumba ya bantu 3 atemwa 4 lanshanyeni pa mepusho aya:

Ba
mineti
10

- Ni nshila nshi twafwilishishamo ifimuti ukutila fitwale ifisabo? Amasuko kuti yaba pamo nga ukufipela umufundo/amenshi, ukuficingilila ku tushishi pamo no tunama utonaula, ukushininkisha ukutila filepokelela ulubuto/icikabilila.
- Finshi finga lenga ukutila twafilwa ukutwala ifisabo? Amasuko yale bimbamo ulubembu mummye Yesu, ukukana iteyanya ukupilibuka, ukubulwa ifilyo fya mupashi/amenshi, elyo no kukana ikanya ku fibi.
- Fintunshi tulingile ukucita pakutila twaampana bwino na Mupashi wa Mushilo pakutila tutwale ifisabo? Amasuko kuti yaba pamo nga ukupepa, ukupokelela icilyo ca ku Mupashi ukupitila mu kusoma Icipingo, ukukwata isenge na bena Kristu banensu.

Belengeni Galatiya 5:16-26 kwi bumba:

¹⁶Ifyo ndemweba nifi, muleenda abatungululwa na Mupashi, lyena tamwakulakonkelela ifyo ubuntunse bwenu bufwaya.

¹⁷Pantu ififwaya ubuntunse bwesu fyalipusana nefyo Mupashi afwaya. Elyo ifyo Mupashi afwaya, nafyo fyalipusana ne fifwaya ubuntunse bwesu. Mupashi no buntunse filalwishanya. Kanshi eco mufililwa ukucita ifyo mulefwaya ukucita. ¹⁸Lelo nga Mupashi eumutungulula, kanshi ninshi tamwateekwa na Mafunde yakwa Mose.

¹⁹Nomba imicitile ibi iyabuntunse yalishibikwafye bwino. Niyi, bucilende, ubupulumushi, ubucende, ²⁰ukupepa utulubi, ubuloshi, ukupatana no kulaumana, ubufuba, icipyu, bukaitemwe, akapatulula no kukanaumfwana, ²¹umufimbila, bucakolwa, ubulili, elyo na fimbi ifya uyu musango. Ndemusokako nakabili ngefyo namusokele kale ukuti abantu abacita ifi fintu tabakapyane Bufumu bwakwa Lesa.

²²Lelo Mupashi wena alenga icitemwiko, insansa, umutende,

umutekatima, icilela, ukuwamya, ubufumacumi, ²³umutembo no kushipikisha. Takwaba ifunde nangu limo ililesha ifya musango uyu. ²⁴Abantu bakwa Kristu Yesu, bena balipaya ipamfya lyabuntunse no lunkumbwa lubi.

²⁵Apo Mupashi ewatupeela umweo, kanshi natuleenda na Mupashi. ²⁶Natuleke ukuitutumuna, nangu ukusonsombana, nangu umo ukulafimbila umunankwe.

Galatiya 5:16-26

Mwi lembo Yesu ilya kusungila ukufuma mu nkalata ya kwa Paulo ku bena Galatiya, Paulo nalondolola icisabo ico tukatwala; 'ukutemwa ukwabula akakonkelelo, ukusekelela, umutende, ukutekanya, icongwe, ubusuma, icishinka, ukunakilila, ukuiteka.' Cishinka ukutila umuntu onse kuti akwata ishi imbeela, kuti aba ni uyo waishiba Yesu atemwa uusha mwishiba pa mulandu fye wakutila bonse ifwe twa bumbilwe mu cata ca kwa Lesa. Lelo, ilyo twaba abalundaniwa ku mwangashi - Yesu - cili icaanguka ukutila Lesa alangishe bwino icisabo ici mumilingo iikalamba kabili mukushika nganshi ukupitila muli ifwe ku maka yakwa Mupashi wa Mushilo. Ifyo tuba nga cakutila Yesu tali naifwe fiba nge cinshingwa fye ukupashanya ku fyo tulingile ukuba. Nangu fye twabakile amafunde yonse teti tutwale ifisabo mumulingo no busuma bwafyo twinga twala ilyo Mupashi wa Mushilo ale bombela muli ifwe.

Nga twalundaniwe kuli Kristu, uyo waba e mwangashi, no bumi bwakwe bwalapongoloka muli ifwe, cilapeela amano yene yene ukwelenganya ukutila imibeele yakwa Kristu iyo atulangile lintu ali pano isonde ilamoneka fye apa buta tutu mu myeo Yesu.

Li imibeele te yakutu nonsha fye fwebene nakalya; Lesa alaibomfya ku mulimo wa kwe umwine. Muli Yohani 15:16 Yesu atile:

Teimwe mwansala iyoo, nine namusala. Kabili namutuma nokuti muye muletwala ifitwalo, nefi fitwalo fyakubelelela.

Lyena Tata akalamupeela conse ico mwamulomba ico muli basambi bandi.

Pano Yesu talelanda apabuta pa mulandu wa cisabo ca Mupashi lelo ifyo alelandapo fintu ifitumbuka mu cisabo ilyo ca moneka ku bantu bonse.

Bushe mwalibala umfwa calandwa aciti, limbi nemwe bene mwali landapo ifi, “Icampalamike kuli uyu muntu atemwa kwi bumba ili kutemwa nelyo ukusekelela nelyo umutende uyo balanga ku bantu?” Atemwa bushe mwabala monapo umuntu uyo uwatemwa Yesu, uyo wene ayafye pantanshi nelyo line bonse baletila awe ici cena ca ansha nacikosesha? Nangu bushe mwa monapo umuntu uwakutila, te mulandu nefyo ifintu fya mukosela, alalanga icikuku icapulamo ku bantu bambi? Nangu bushe mwalishiba umuntu uyo uwa shipa nganshi tanenuka nelyo bamumanye shani? Ico tulelandapo cintu cimo ico cipongoloka ukufuma kuli Yesu ukwisa muli ifwe kabili ukupitila muli ifwe uku leeta ubupilibulo mumyeo ya bantu aba tushingulwike.

Moneni mwi lembo IYesu tubelengele kunuma ilya mu bena Galatiya. Icikomo calenga 24 ciletwafwa ukwishibilapo na fimbi. Pakutila fye ifwe twinga twala ifisabo fya kwa Mupashi tulingile twaba aba kwa Kristu. Ici cilepilibula ukutila tatuli baifwe fye fwe bene, tatuleikala kuku isekesha fwe bene ne fya kukabila kwesu ifyo twita ukuti ‘bu mubili,’ ifili mu cikomo. Ifi fyali tanikwa (fyalifwa) pamo na Kristu elyo nomba Yesu uyo waimine kumfwa ewaba no mweo muli ifwe. Munshila imbi ekutila, pa kuti tutwale ifisabo, kale fye natusumina nokumona ukutila fyonse ifitupamfya ifyalunkumbwa fYesu fyatanikwa kale pa musalaba.

Twikala umweo uno uupya ukupitila mukutetekela Yesu. Ifisabo filakula ilyo twasumina ukulekelako ku bufwayo bwesu no kukonka ubufwayo bwakwe.

Muli Luka 22:44, ilyo Yesu ali fye mupepi no kufwa, alipepele:

Elyo abasole balabikana ifikansa abati, “Umukalamba pali ifwe nani.”

Yesu mukuicefya alangile ifyo cipilibula ukubeela na ukuituula umwine. Bushe imwe naine natukwata amaka ya kucita ifya musango uyu? Ku maka Yesu fwebene teti tukwanishe nakalya; kuti twapelebela. Lelo natwishiba ukutila kuti twacita ifintu fyonse ilyo fye twabiika isubilo IYesu mumaka yakwa Yesu. Efyo Paulo alandile mu nkalata yakwe ku bena Filipi. Muli Filipi 4:13 atile:

Ine kuti nacita fyonse ku maka Kristu ampeela.

Mu fikomo 25 na 26 Paulo ale konkomesha pa mulandu uukankala pano. Nga tuli nokutwala ifisabo fya Mupashi tatulingile twalaba intulo ya fyonse. Tulingile ukuba mupepi na Mupashi no kuwamya isenge Yesu naena lyonse.

Ifyakucita

Ipusheni abantu nga baleibukisha ilembo lyakusungila ilya uno mulungu? Bebeni ukuti bapitulukemo na kabili.

Ba
mineti
3

Londololeni ukutila icisabo ici cikankala nganshi kabili cila fwilisha abena Kristu ukutemwana elyo no kupyungilana pamo pene no kubila imbila nsuma ku bantu ababashinguluka abo abalingile ukupokelela ubupe ubwa mweo upya.

Ukulanshanya

Mu mabumba ya bantu 3 atemwa 4 ipusheni abantu ukulolesha mu bena Galatiya 5:19-21. Ifi fikomo filondolola imilimo ya bu mubili (ifya lunkumbwa Yesu). Ipusheni ibumba:

Ba
mineti
10

- Bulekano nshi balemona pa kati ka ifi fisabo?
- Finshi ifitumbuka muli ifi fisabo fya bu mubili?

Ipusheni ibumba ukupituluka mwi lembo lya kusungila nakabili. Ifikomo fyalanda pa fisabo fya Mupashi.

- Finshi fitumbuka mu fisabo fya Mupashi?
- Bushe ififumamo fimo fine nelyo fyali pusana?

Amasuko ayalesubilwa ni ayo yalelanda ukutila ifisabo fya mubili fileta ubulanda elyo no kulufya. Ifisabo fya Mupashi fileta ubunonshi elyo no busuma.

Ubusalo buli fye kuli ifwe fwe bene, ukukoselesha kuli fye pa mbili bili. Ilembo tubelengele litendeke na mashiwi ayo Paulo atile, 'Uku ekusoka kwandi: endeleni mu Mupashi, kabili lekeni Mupashi alete umuyano mu bumi bwenu.' Bonse ifwe tulingile twasala ukuba abalundaniwa bwino ku mwangashi, Yesu.

Ifyakucita

Inshita shimo shimo cilaba icakosa kuli ifwe ukumona ifisabo mummye Yesu.

Ba
mineti

10

Ebeni ibumba ukwakanika mu mabumba ya bantu 2 nelyo 3. Lekeni bonse babe nabanabo abo baishiba bwino nangu abo baishiba pa nshita ntali.

Bepusheni ukutila balande kubanabo ifilangililo fya nshita ilyo ba mwene ifisabo fya Mupashi mu mweo wa banabo. Cikankala ukutila twaba ne cikuku elyo kabili aba fuma icumi ilyo tulelanda ifi ku banensu. Ili ninshita yakutila twakoselesha abanensu nokwafwana ukutila tumone Kristu mu myeo Yesu.

Lekeni abantu bacite ifi muli ba mineti 5 ukufika kuli 10

Ba
mineti
15

Ipepo

Ukukonkesha pa fintu abantu bacila cita muma bumba, bepusheni batotele Lesa pa fintu bacilalanda pa myeo ya umo no mubiye. Nomba bebeni ukuti baipepeleko cilaumo peshina ilyo bacili mu mabumba ukulomba ukutila bekalilile muli Yesu, no kwisushiwa na Mupashi wa Mushilo elyo no kutila ifisabo filetwala na fimbi mu myeo yabo.

Umulimo wa uno mulungu

Cila bushiku uno mulungu mulebwekeshapo ukulanda ilembo lyakusungila pamo nga umulimo wantanshi ulucelo kabili ube emulimo wa kulekelesha inshita ya cungulo iyo ta mula sendama. Ilyo mulepituluka mufyo mwa cibomba inshita ya kasuba, ipusheni Mupashi wa Mushilo amilange nga cisabo nshi mwacilanga (nelyo mwa cifulwa ukulanga) ku bantu mu bushiku bulya.

Pepeni kabili ulucelo lwakonkapo ukutila Lesa amyafwilishe ukukusha cila cisabo pakutila mwingala kwata ishuko lyakweba bambi ifyo mulekula mubumi bwenu ubupya ubwa muli wene.

Ukubila

Salapo icisabo cimo ica kwa Mupashi uno mulungu; ubiike umutima pali ico cisabo icilemoneka ukukukoselako (bushe kuti caba kuiteka, icikuku, nagu icishinka?) Ipeleshe fye nokufwaya ishuko lya kutila uye weshe ukubomfya ico cisabo pakutila cilekula muli iwe. Limbi kuti wa kabila ukuyalanga icikuku ku muntu uyo uwaafya nganshi ukutemwikwa mu cipanda. Limbi kuti wa kabila ukuya peelako abantu bamo ifintu fyobe ifyo watemwisha kuli abo abale kabila. Pepa ukutila ukupitila mukucita ifi uka peelwe ishuko lyakwafwa umuntu uyo wine uulingile ukufwiwa mumusango uyu, epakutila naena akapokelele ubumi bupya ubo iwe wa pokelela.

6

Ukupaala Abatushinguluka

Yawe alemupaala no kumubaka.
Yawe alenge icinso cakwe cimusanikile,
kabili amukwatile ne cikuuku.
Yawe namulange icinso cakwe
kabili amupeele no mutende.

Impendwa 6:24-26

Ukupekanya

Bushe na:

- Mwipushako umu mwi bumba ukubelenga ilyashi?
- Mwipushako umu mwi bumba ukubelenga ilembo lya mu Cipingo?

Ukusengela no tusebo

Ba
mineti
5

- Toteleni bonse pakwisa kukulongana kwe bumba.
- Tendekeni ne pepo ilipi, ilya anguka.
- Ipusheni abantu nga baliya bomba 'Umulimo wauno mulungu' elyo na 'Ukubila' imilimo bapeelwe umulungu wafumineko.
- Ebeni abantu ukuti balande ifyo basambilile ukupitila muku bomba iyi milimo.

Ubuyo

Ubuyo bwa cipande ca uno mulungu buli bwa kutwafwa ukwiluka ukutila ifisabo fya Mupashi wa Mushilo tafyabelako ukusekesha fwebene. Mumusango umu wine uyo Yesu ayakandinemo ubumi bwakwe ne mibeele yakwe kuli ifwe, naifwe tulingile ukwakana ubumi bwesu ne mibeele Yesu ku bantu bambi abatushinguluka.

Ilembo lya kusungila

Ba
mineti
5

Belengeni kwi bumba ilembo lyakusungila ne cipandwa ca mu Cipingo mu kwikatisha. Belengeni nakabili mu fiputulwa ifipi, ilyo muleeba ibumba ukumikonka panuma cila ciputulwa. Nomba panono panono lefyeniko ifiputulwa ilyo ibumba lile mikonka panuma mpaka fye bonse beshibe icipandwa conse. Koselesheniko bamo mwi bumba ukulanda beka ilembo.

²⁴*Yawe alemupaala no kumubaka.*

²⁵*Yawe alenge icinso cakwe cimusanikile, kabili amukwatile ne cikuuku.*

²⁶*Yawe namulange icinso cakwe kabili amupeele no mutende.*

Impendwa 6:24-26

Ilyashi

Belengeni ilyashi ili kwi bumba:

Mu mwaka wa 2005 Anthony Walker, umusambi wakampuka uwafumine ku Merseyside mu calo ca UK, ba mwipeye ku bukangalume kwi bumba lya misepela pamulandu no lupato lwa kulekana kwa nkanda. Panuma yanshita babili pali abo bamwipeye baliketwe no kutwalwa ku cilyekukuya lubulula pa mulandu wa kwipaya umuntu. Ulupwa lwa muyashi lwalisangilweko ku cilye ilyo balebalubulwisha pakuti bomfwe ifyo cali pakumwipaya, no kumfwa ifishinka fya mulandu. Pampela ya mulandu, abalumendo babili ba fyenenkeshiwe nokupelwa umulandu wakwipaya umuntu kabili bapospelwe na mu cifungo. Nyina wakwa Anthony uyo walekonka umulandu bwino nokulubulula konse, Gee Walker, umwina Kristu uwacincila, ba mwipwishe ukutila aseopo fimo pali abo baipewe umwana wakwe kulukakala. Wene atile, ‘Mfwile ukubabelela uluse. Kabili ncili nde babelela uluse. Ine pamo no lupwa lwandi tuletwalilila ukwiminina mu fintu twasuminamo: ukubelela uluse.’

Lubali lumbi nkashi yakwa Anthony nao ilyo ba mwipwishe atile: ‘...tufwile fye twababelela uluse, efyo twasambilila, efyo Icipingo citweba, efyo tulingile ukucita. Mulimo wesu uwa cila bushiku. Cintu cimo icakosa nganshi, calikosa ukucita, lelo cili nokupita. Cilalenga icipyu no bukali ukucepa ilyo wa buka ulucelo no kutontonkanya auti “ukulekelela, ukulekelela, ukulekelela.”’

Ulupwa lwakwa Anthony nombamba lwalipangako icipao cakwa fwilisha imisepela abafita mumusumba wa Merseyside ukuti bengalaya ku masambililo ya bundubulwila pamo nge fyali ipange lya kwa Anthony.⁴

---

⁴ Evangelical Alliance (2005). *Mrs Walker has drawn on her Christian faith to find forgiveness for the two young men who murdered her son Anthony* [ONLINE] Kuti fyangwa pa: www.eauk.org/current-affairs/news/mrs-walker-has-drawn-on-her-christian-faith-to-find-forgiveness-for-the-two-young-men-who-murdered-her-son-anthony.cfm [Fya ambwilwe pa 12 January 2018]

Ba
mineti
5

Ukulanshanya

Mulyashi IYesu ilelo tubelengele pa mulandu wa lupwa lumo ulwaibeela nganshi, ulupwa ulwakutila te pa mulandu fye nefyo balufishe umuntu wabo munshila iyabipa bena baiteyenye ukulanga uluse ne cikuku kuli abo bene fye abababifishe.

Ebeni abantu balande ifyo baletontonkanya pali ili ilyashi elyo kabili nokutila balande ifyo bomfwile ili lyashi nga cali ni bena.

Peleni abantu inshita ya kutila batontonkanye bwino pali ili ilyashi no kulanda ifyo baleumfwa kabili mukutikishe ukumfwa nga kuli abalatila nde fwaya ukuba nga ulupwa lwa kwa Walker mukubelela uluse. Nga kuli bamo abalekabila ukucite co, shininkisheni ukutila mwa konkomesha ici icikomo.

Ukwishiba Icipingo

Belengeni Filipi 2:1-11 kwi bumba:

¹Bushe ukuba muli Kristu kulamukosha? Bushe icitemwiko cakwa Kristu cilamukoselesha? Bushe mwalyampana na Mupashi? Bushe mwaliba no luse ne cilela ku banenu?

²Kanshi akundeteleni insansa ishine shine mukuba na mano yamo yene, abatemwana, kabili ababombela pamo no mutima umo. ³Mwilacita nelyo cimo pa mulandu wakuitemwa nangu ukuitutumuna ku cilumba, lelo muleicefya ku banenu, lyonse mulemona ukuti abanenu nabacilapo pafyo mwaba. ⁴Kabili mulemona ukuti mulecita ifyakuwamina abanenu, te fyakumuwaminafye mwe bene. ⁵Fyonse ifyo mulecita, muleficita no mutima Kristu Yesu akwete!

⁶Kristu wena nangu aba ni Lesa, lelo tashintilile mukulingana na Lesa.

⁷Lelo aisangwile uwafye, aicitile ifyaba umusha.

Ayaluka umuntu no kuba ifyo abantu baba.

⁸Kabili apo ali ngo muntu, aliicefeshe,
alebeela mpaka na ku mfwa,
nayo imfwa ya pa musalaba.

⁹Eico Lesa alimusansabalike ukucila pali fyonse,
amupeele ishina ilyacidama ukucila amashina yonse yambi.

¹⁰Epakuti peshina lyakwa Yesu, ifibumbwa fyonse mu mulu,
pano calo ne fya pesamba lya calo filemufukamina.

¹¹Kabili pakulumbanya Lesa Wishi
fyonse filelanda pa lwalala afiti,
“Yesu Kristu ni Mfumu.”

Umuntu onse akabila ukuba uwasansamuka. Ukusansamuka atemwa ukupaalwa eflyo fye icifyalilwa ca muntu caba. Cila bushiku tukabila ukuba nensansa elyo kabili no kumfwa ukufikapo mumweo obe. Lelo nombamba, ishiwi ukupalwa lipilibula ifya cila pakusansamuka fye, pantu insansa myumfwile ya mubili iyo yashintilila pa filectika kuli ifwe panshita imo fye. Ukupalwa kwena kutusontelela pakuba bwino ukwa fintu no buseko ubwaibeela fye ubupeelwa kuli abo abakumako kwipusukilo lya mubufumu bwa kwa Lesa.

Amalyashi aya mumbila nsuma yakwa Yesu elyo ne lembo lYesu ilelo filetulangilila ukutila Yesu ali epaalo lyakupapa ku bantu bambi. Umulandu aishile pano calo ni pakutila ese abe ipaalo kuli bambi. Ilelo Yesu uyo waima ku bafwa alekabila ukupaala imyeo Yesu. Lelo nombamba, ciiba icakumipapusha ukuti ukuba uwapalwa mu menso yakwa Yesu tacaba nga ifyo tutontonkanya ilingi ifwe.

Ukulanshanya

Mu mabumba ya bantu 3 nelyo 4 lolesheni muli Mateo 5:3-12, icpandwa ico batila ilingi ukuti ‘Ifikomo fya mibele ya bufumu.’ Ebeni bamo babelenge imiku iingi mukwikatisha kwi bumba pakutila bonse bomfwe bwino. Ipusheni ibumba ukulanshanya pa mepusho aya:

- Lanshanyeni mwi bumba lyenu ifyo mwingamona ukutila uyu umuntu alipaalwa (e.g. ubumi busuma, ukusambilila, ukukwata

incito, ukuba ne ndalama ishing'i pamo na fimbi).

- Bantu ba musango nshi abo ilembo liletila bali paalwa?
- Bushe ni munshila nshi ubulondoloshi bwakwa Yesu pa mulandu wa kupaalwa kule sonsombela ukwishiba kwesu ukwakale?
- Bushe ici cile milenga ukumfwa shani mu mweo wenu?

Peleni abantu ba mineti 10 ukutila balanshanye elyo panuma bese pamo mwi bumba likalamba no kupeela inshita kuli cila ibumba iya kulandako fimo ifyo balanshenye.

Muli Filipi 2:1-11 Paulo alondolola imiku ne miku ukutila imibeele Yesu ilingile yapalana na Kristu iyo yaba yakubiika abanensu pa ntanshi ukuba abacila ifwe. Kano fye ilyo twabala twapyungila abanensu no kuba ipaalo kuli bambi elyo naifwe twingaba aba paalwa icine cine.

Umulungu wapwile twalelolesha pa fisabo fya Mupashi wa Mushilo. Kuti twaba ipaalo kuli bambi nga cakutila tuli aba tekanya kuli bene, nangu fye bengaba aba kututedusha kabili abashupa. Kuti twaba ipaalo ku bantu ilyo tuli aba cikuku kuli bena nagu bambi tabali ifyo iyo. Kuti twaba ipaalo ku bantu ilyo twaleta ubuseko mummye yabo pashita bali no bulanda elyo no kulekeleshiwa. Nakuba fye limbi naifwe bene twali pokelelapo ipaalo ili lintu abantu bambi batulangile icitemwiko, bali ne cikuku kuli ifwe, elyo baiminine naifwe ilyo ifintu fya tukosele?

Nalimo ilyo twaumfwa bamo bapokelela ubupe ubukalamba nganshi kuti twaumfwa akalumwa no lupato pali abo bapokelele ubo bupe. Lelo nomba, ilyo twamona umutima uyu uwabukapekape mu banensu tulingile uku bombesha uktila naifwe bene tukwateko umutima wa musango uyu. Ici eca bupe ico Mupashi wa Mushilo enga kusha muli ifwe Ilyo ubumi bwesu ubupya bulekula muli ifwe.

Twakwata amapaalo ayalekana lekana mummye Yesu. Kuti twakwata

icitemwiko pa fibusa no lupwa lwesu, kuti twakwata ing'anda, ifya kulya na menshi elyo ne fya kufwala. Ukupitila muli Yesu kuti twakwata ne paalo lya kubelela uluse, umutende, ubumi bupya, umweo wa pee, ubuyo elyo ne cishinka ca kutila tule leeta ubupusano mu bwikashi. Tuli abapaalwa. Tatulingile ukonaula amapaalo pa mulandu wakuyekatilila fye yonse fweka nakalya, lelo tulingile ukwakanyako na bantu bambi.

Ukuba pamo nga fintu Lesa aba, embila yaba pa mutima wakwa Yesu. Aletwipusha ukuba no 'luse' nga fintu Lesa aba ([Luka 6:36](#)) kabili no kuba abapwililika pamo nga ifyo Lesa aba ([Mateo 5:48](#)). Mulimo wakwa Mupashi wa Mushilo ukubombela muli ifwe ukutulenga tube abapalana na Lesa. Eukusha icisabo muli ifwe.

Inshila imo iyo tuli nokubeelamo abakukula kubomfya ifisabo pakuti tube ipaalo ku bantu bantu. Yesu inshita yonse alebiika ifintu mukucita mumusango uwakupapa. Mupashi wa Mushilo kuti atulangilila ifwe bonse ifyo twingalangisha icitemwiko ku bantu bambi. Tulingile no kulapepa ukutila abantu bambi nabo bapaalwe kuli Yesu. Ilembo ilya kusungila lyali lipepo ilyo Lesa afundile Mose ukupepa pakutila apaale abana bakwa Israel. Naifwe kuti twa leeta ipaalo ukufuma kuli Lesa ilyo twapepela abantu bambi ili ipepo. Kanshi kuti twafwaya inshila yakubiikilamo ipepo muku bomba; ifintu ifi fibili filingile fyaendela pamo.

Ifyakucita

Ba
mineti
10

Mu ma bumba yenu aya bantu 3 nelyo 4, pepeni ukutila Mupashi wa Mushilo amilange abantu bamo abalepita mukucula atemwa nabakwata ifile bapamfya kabili balekabila ukutila Yesu apaale ubumi bwabo.

Landeni ku banenu abantu Mupashi wa Mushilo aleleta mumano yenu. Mutekanye mwilanda ifintu ifyo fingaba ifya nkama fya bantu bambi; limbi kuti mwalanda fye ishina lya muntu no kulondololako

fye panono ifile bapamfya. Cili fye bwino. Icili icikankala cakutila mwatontonkanya bwino pa muntu uyo mwishibe ukutila alepita mu fintu ifyakosa.

Ba
mineti
5

Ipepo

Mwi bumba lyenu bwekeshenipo ukulanda ilembo lyakusungila ilyo mulelumbula amashina ya bantu mwishibe ukutila balepita mumafya. Ilyo mulecita ifi ninshi mulelomba ukutila Yesu apaale uyo umuntu.

Icilangilo, nalimo kuti mwapepa ati:

Mwe Shikulu mupaale Ruthy no kumucingilila;
Shikulu mulenge icinso cenu ukubalikila pali Ruthy no luse
lwenu lube naena;
Shikulu icinso cenu cibe pali Ruthy noku mupeela umutende.

Pepeleni abantu bonse abo mwaci tontonkanyapo mwi bumba lyenu ili ipepo.

Umulimo wa uno mulungu

Cila mulungu natukwata umulimo wakuya bomba ku mayanda. Ibukisheni ukutila ifwe, pamo pene fye nga Yesu, tulingile ukuba ipaalo ku bantu bambi. Kuti mwaba nimwe kwasuko kwi pepo ilyo mwebene mwaciba mulepepa. Bonse tontonkanyeni inshila ya kutila mwinga beelamo ipalo ku bantu mwa cilapepelako. Inshila isha anguka umwakutila ifi ni ishi:

- Langeni icitemwiko ku muntu uyo uwalekeleshiwa ukupitila mukumupempula no ku kwata inshita naena.
- Ukulanga icikuku ku muntu uushikwete ifyakulya uku mwita ukutila mwise mulye naena icakulya pa ng'anda pa mwenu.
- Ukulanga umutende ku muntu ukupitila muku mwafwa ukuya wikishanya na bantu apusana nabo.

Ebeniko abantu muli nabo mwi bumba lya fyakucita ifyo mulepanga ukuya bomba pakutilla mukalekoseleshanya mukati ka mulungu. Elyo nombamba pepeni ukutilla mukwate ishuko lya kuya fikilisha ifyo mupangile ukuyacita.

Ukubila

Ilyo tamulatendeka uku bomba ifyo muteyenye ukuya bomba, lombeni ukutilla Lesa amupeele ishuko na mashiwi ayasuma aya kuya londolwela uyo muntu bwino bwino ifyo mwa tontonkenye no kupepelapo ukuti Yesu amupale elyo ne co mulefwaila ukuba ipaalo kuli bena.

Ilyo muli nabena, fwayeni ishuko lyakutilla Lesa amipeele inshita yakutilla mu balondololwele ukuti ni Yesu ewabiikile ici mu mutima wenu elyo kabili no kutilla mule kabila ukwakana nabo ipaalo lintu Yesu amipaalako.

Amashiwi Yenu

7

Ubulwele Ubwipaya

– Ulubembu

Abantu bonse balibifya kuli Lesa, kabili balafilwa no kufika ku bucindami Lesa abapekanishisha.

Roma 3:23

Ukupekanya

Ifilefwaikwa mu cipande cino:

- Aka pepala akanono akakupeela kuli cila umo mwi bumba.
- Umulilo uunono muncende iya cingililwa panse elyo na menshi yakushimisha panuma ilyo mwapwisha ukulongana.

Bushe na:

- Mwipushako umo mwi bumba ukubelenga ilyashi?
- Mwipushako umo mwi bumba ukubelenga ilembo lya mu Cipingo?

Ukusengela no tusebo

Ba
mineti
5

- Toteleni bonse pakwisa kuku longana kwe bumba.
- Tendekeni ne pepo ilipi, kabili ilya anguka.
- Ipusheni abantu nga baliya bomba 'Umulimo wa uno mulungu' elyo na 'Ukubila' imilimo bapeelwe umulungu wapwile.
- Ebeni abantu ukulanda ifyo bamwene no kusambilila ukupitila muku bomba iyi imilimo.

Ubuyo

Ubuyo bwa cipande ca uno mulungu buli bwa kutwafwa twishibe ukutila ifintu fyonse ifyo ifilenga ubufwayo bwesu bukule ukucila ubufwayo bwa kwa Lesa fiitwa 'ulubembu' mu Cipingo. Cimo cine nga fintu icata cakwa Lesa muli ifwe ica ntanshi caonaika ku mulandu wa 'lubembu', eflyo no bumi bwesu ubupya bwingonaika nelyo ukukoweshiwa ku lubembu. Lelo kwaliba umuti - ukuyebelela, ukulapila (ukupilibula amano Yesu) no kupokelela ubwelelo.

Ilembo lya kusungila

Ba
mineti
5

Belengeni ilembo lyakusungila ne cipandwa ca mu Cipingo kwi bumba mukwikatisha. Belengeni nakabili ilyo ibumba lilemikonka panuma mpaka bonse beshibe ilembo lyonse. Koselesheniko bamo ukulanda beka ilembo.

Abantu bonse balibifya kuli Lesa, kabili balafilwa no kufika ku bucindami Lesa abapekanishisha.

Roma 3:23

Ilyashi

Belengeni ilyashi ili kwi bumba:

Kwaliko abantu babili mumushi umo ifi, umo ali umukankala no mubiye ali mupina. Umukankala akwete impanga ne ng'ombe ishing. Umupina akwete impanga imo iinono. Aliitemenwe nganshi, aleisakamana no kuilisha bwino. Yali fye kwati mwana wakwe umukashana. Kwaishile umweni ku ng'anda ya mukankala kabili umukankala afwaile ukupekanishisha umweni wakwe ifyakulya. Alikwete impanga ne ng'ombe ishing nganshi. Nga afwaile nga alipeyepo imo no kupeela umweni wakwe ifyakulya. Lelo tacitile ifyo nakalya. Lelo wene, aile bula akana ka mpanga kamo aka mupina, aipeye nokupekanisha umweni wakwe ukuti alye.

Umuntu uyo waumfwileko ili ilyashi akalipe icibi. Atile, 'Uyo muntu uwacitile ica musango uyo afwile fye afwa!' Kabili atile no kuti, 'Alingile alingile imiku ine pampanga ya mubiye, pantu acitile icintu icibi ukwabula uluse ku mubiye.'

Ni kasesema, Nathani ewashimike ili ilyashi ku mfumu David. Ili ilyashi lyaba mu Cipingo (2 Samuele 12:1-6). Lelo kabili Nathani alundileko nokutila, 'Uyo muntu, ni iwe.'

Lesa asalile David ukuba imfumu yabena Israel. Ali muntu uwashipa, uwamano necacilamo cakuti ali uwatemwa Lesa. Lelo kabili acitile icilubo icikalamba nganshi. David taibile umwana wa mpanga iyo. Lelo aibile umukashi wa munankwe, nagula line akwete abakashi bakwe. Akumbilwe Bathsheba. Amumwene ilyo alesamba. Umulume wakwe Uriah ali mushilika. Alifuminapo aile kukulwa ubulwi ne fita finankwe ifyakwa David. Ilyo aishibe uyu mwanakashi umusuma, awe David alele nankwe. Panuma aumfwile ukutila nakwata ifumo. Elyo aitile Uriah ukuti ese ukufuma ku bulwi pakutila

akeshibe ukutila mwana wakwe umwine Uriah. Awe apekenye no mutebeto pakutila basefye na Uriah nokumulenga ukukolwa umwangashi. Lelo Uriah ali mushilika uwalebeela amafunde ya bushilika tailesendama no mukashi wakwe iyo. Ilyo David amona ukutila amano yakwe tayalebomba nakalya, aebele umukalamba wa bashilika mwi bumba lya kwa Uriah ukutila aka mubiike ku ntanshi ya bulwi pakutila akepaiwe.

Uriah alipaiwe mubulwi na David abulile Bathsheba ukuti abe umukashi wakwe. Lesa alikalipe pa mulandu wa mibeele yakwa David no mwana uyo afyelwe afwile fye ilyo ali umunono. Panuma yakutandalilwa na Nathani, David aibukishe ukutila alibifishe apakalamba kabili aliyebelele.

Ukwishiba Icipingo

Belengeni Amalumbo 51:1-12 kwi bumba:

¹*Umbeleleko uluse we Lesa,
umwabela ubwingi bwa luse lobe.*

*Ukulingana ne cikuku ico wakwatisha,
ufuute bumpulamafunde bwandi.*

²*Unsambe bwino bwino ukufuma ku fyabupulumushi fyandi
fyonse, kabili unsangulule ku fyabubifi fyandi.*

³*Pantu bumpulamafunde bwandi ine nalibwishiba,
ne fyabubifi fyandi ndafibukisha lyonsefye.*

⁴*Ni kuli iwefye weka nabifyako,
no kucita ifintu ifyabipa pa cinso cobe.
Ilyo ulanda, bonse balamona ukuti ulalungika,
kabili taulufyanya mu kupingula kobe.*

⁵*Cine cine ine ni mu bubifi emo nafyalilwe,
na lyonse nabafye umubifi ukutula apo naimetilwe kuli mayo.*

⁶*Apo ufwaya umutima wabupete,
eico nsambilisha amano yakwishiba mukati ka mutima wandi.*

⁷*Ufuute ifibi fyandi ku tumisambo twa hisopo,
uleke mbefye uwapwililika kuli bukaele,*

unsambe uleke mbeke ngo bunga bwa mfula.

*⁸Leka njumfwe ukusekelela ne nsansa,
pakuti nangu wanshonaula no kumfunaula,
lelo ulenge amafupa yandi ukuba ne nsansa nakabili.*

*⁹Utalushe icinso cobe ku fibi fyandi,
upase ubulungani bwandi bonse.*

*¹⁰Umbikemo umutima uwakaele we Lesa,
ubukulushe no mupashi wandi pakuti ube uwashipa.*

*¹¹Wintamfya pa cinso cobe, kabili wimpokolola
Umupashi obe uwamushilo.*

*¹²Umbwesesheshe insansa sha kupususha kobe,
umpeepele no mutima uusekelela mukumfwila.*

Ili Ilumbo lyali lipepo lya mfumu David panuma yakumfwa ili ilyashi. Muli ili Ilumbo alelomba ubwelelo pa mulandu wa lubembu acitile. Ali twafwako ukwishiba ifyaba ulubembu no kutila lwaba pamo nga ubulwele.

Ifyo ubulwele bwaba

Kuti caba icakosa ukwishiba bwino ifyaba ulubembu eico imfumu David yabomfeshe amashiwi ayalekana lekana ukulondolola imibeele ya lubembu. Kanshi twalalolekesha pali cila ishiwi nefyo lilepilibula pakutila citwafwe ukwishiba ulubembu, icantanshi, kubiika ubukabilo bwesu no lunkumbwa lwesu ukucila ukufwaya kwakwa Lesa.

Ubupulumushi (ifikomo 1 na 3)

David atobele amafunde ayengi nganshi fye ilyo amwene umukashi wakwa Uriah nokumubuula ukuba umukashi wakwe. Lesa apeepele aya amafunde ku bantu bakwe paku balanga ifyo bengekala ubwikashi ubusuma no kumusekesha (pakulundapo belengeni Ukufuma 20:1-17). Intampulo David abomfeshe shamulengele ukutoba amafunde ayengi nganshi fye. Ukutendekela fye kukumona

no kukumbwa Bathsheba ico ca mutwele na kukumubuula ukutila abe fye umukashi wakwe, ukusendama nankwe, ukwelenganya inshila yakubweshwa umulume kubulwi pakutila umwana akabe kwati wakwe napampela apekanya inshila yakwipailamo umwine wa mukashi. Ngatwatoba amafunde yakwa Lesa, ninshi tulecita ulubembu. Emwalola ishiwi ili ubupulumushi. Nga twatoba amafunde ayo Lesa atupeela ninshi tule mukana no kukana inshila shakwe. Ilyashi lya kwa David liletulanga ukutila ulubembu lumo lutu twala ku lubiye mukwangufyanya mpaka fye ulubembu ulo lwaba ngo bulwele ubwandalila bwangu, lwaikatilila imyeo Yesu.

Amampulu (icikomo 2 na 9)

Amampulu calola mukutila ukukana fishapo umulingo wakwa Lesa. Ilembu lyakusungila lilelanda cimo cine ilyo liletila ifwe bonse 'twali pelebela.' Cili nga fundi wanama uuli no buta elyo ne mifwi atemwa imfuti elyo aposa, lelo apusa inama. Fundi nga cakutila apusa ico alefwaya ukulasa apusako fye panono sana nangu apusa apakalamba nganshi tacili na mulandu; ninshi napusa. Emusango naumbi uyo twingeshibilamo ulubembu: kupusa ubuyo bwesu kabili cituposa mubusanso ubukalamba nganshi. Ubusanso bwakutila tulaba abapatulwa kuli Lesa.

Inshita shimo tutila nga twalolesha abantu bambi no kutontonkanya ukuti ifwe twaliwama ukubacila. Limbi ifwe tatwabala atwiba, ukwipayaya nelyo ukucita ubulalelale. Limbi tatwabala atukalifyapo abantu bambi iyo kabili tulekala fye bwino ne cikuku. Lelo Icipingo tacatupeela ubuyo bwakufishapo mumikalile isuma iyo ingaba iyanaka kuli bonse ukufikilisha, nangu fye nibalya bene ba wamisha, teti tucite ku maka Yesu. Tatufwile twalailinganya ku banensu lelo ni kuli Lesa, kabili wene aba uwashila icakutila teti tube pamo nga wene, kano fye umwine atwafwa, kabili efyo alecita ilyo tulekula mu bumi bwesu ubupya.

Ifya kundapa ubu bulwele

Mwi lumbo ili David aletwafwilisha ukwishiba inshila ishalekana lekana isho Lesa enga twafwilamo ukwansha ulubembu lwesu no kutila tukule no kuba abapalana naena.

Uluse (icikomo 1)

Panuma yakulangwa ulubembu lwakwe, David tatwalilile ukweshwa ukufimba pa lubembu. Alombele ukubelelwa uluse. Ukulomba uluse ekutumbula ulubembu lwesu. Ilyo twaishiba ukutula natu bifya kuti twayebelela ukupitila mukulanda, ukulomba ubwelelo no kutila abo tubifishe ba tubelele uluse. David ayebelele kuli Lesa pantu aishibe ukutula tabembwike fye kuli Uriah lelo na kuli Lesa. Tulingile ukwishiba ukutula tubembuka kuli Lesa kabili tulingile twalomba uluse kuli wene pantu tulekabila ukupilibuka.

Inshita shimo umwana uyo ali mucilubo kuti abafyashi atemwa bakafundisha bamweba ukulomba ubwelelo elyo alalanda mukupatikishiwa ati ‘njeleleni’, lelo tacilefuma pa mutima iyo. Wene atilafye, ‘njeleleni’ pakutula fye be mukanda iyo. Ilyo twatila, ‘njeleleni’ no kulomba uluse kuli Lesa tulapusuka kuku kandwa uko tulingile ukupokelela. Nomba tatulingile twapelela apo pene iyo; tulingile twa bombesha ukutula twapilibuka mumibeele Yesu nokubiika ubufwayo bwa kwa Lesa pantanshi ya bufwayo bwesu.

Ukusamba (icikomo 2 na 7)

Ilyo ifyakufwala fyalamba tulafiwasha. David aishibe ukutula ulubembu lwakwe lwa mulengele ukuba uwalamba kabili no kutila umusango fye engabeelamo uwabusaka kabili kupitila mukusambwa na Lesa. Cimo cine fye naifwe bene. Twaliba abalamba pa mulandu wa ‘lubembu’ kabili tulekabila ukusambwa fye na Lesa pakutula tube abawama na kabili. Yesu wene afikile fye napa kusamba amakasa ya basambi ayali ayalamba pamo nga ulutampulo lwa kuicefya kwakwe. Asambilishe abasambi bakwe ukutula nangu bali abasamba

kale kabili tabali ne fiko (pamo ngafintu tuba ilyo twapokelela ubupe ubwa mweo upya) balefwaikwa ukulasamba amakasa yabo pantu yena lyonse yalelamba. Ici ciletulanga ukutila ilyo twapokelela ubumi bupya tulaba ababusaka kabili abantungwa ku lubembu, lelo panshita imo ine pakutila twikalilile aba busaka kulaba ifilundwa fimo ififwaikwa ukusambwa libili libili (moneni Yohani 13:1-11).

Ukufuuta (icikomo 9)

Inshila naimbi iyakumfwilamo umwalola ukuba abasambwa ku bomfya icikope ca kufuuta. Elenganyeni ukutila ifilubo fyonse ifyo mwacitapo fyalilembwa pepepala. Lelo nomba bafi fuuta, atemwa fya fumishwapo. Ifi eficitika ilyo twalomba ubwelelo kuli Lesa pa mulandu wa membu shesu. Shila fuutwa kabili no kufumishwapo.

Ifi efyo ciba ubushiku bulya bwine twapokelela ubupe ubwa mweo upya, ilyo twaba abena Kristu. Lelo cimo cine fye ngefyo tusosele kale, abena Kristu bala bembuka na kabili bakabila ukwisa lyonse kuli Lesa ukulomba uluse lwakwe pamo no bwelelo.

Ba
mineti
10

Ukulanshanya

Mu mabumba ya bantu 3 nelyo 4, lanshanyeni pa mepusho aya:

- Bushe mumfwa shani ilyo mutontonkanya pafyo Lesa atila ifwe bonse tuli ba bembu kabili twali pelebela? Bushe cilamoneka icalinga atemwa icalungama kuli imwe? Mulandu nshi calingila atemwa tacalingila?
- Finshi mwinga landa ku muntu uyo alecita ifintu ifyo mwishibe ukutila ukulingana ne Cipingo lubembu, lelo atila kuli imwe ati temulandu iyo pantu nokuba nali pepelapo kabili nshilemona ubwafya mu kucita ici?
- Ilyo mwakumbwa ukucita ifintu mu mweo wenu ifyo mwaishiba ukutila lubembu, kuti mwacimfya shani ili itunko?

Ba
mineti
15

Ifyakucita

Fwayeni amapepala, utulembelo elyo no mulilo nelyo kandulo ifya kubomfya muli uyu mulimo. Mulingile ukubombela ici icakucita mu ncede iya palubansa apa buta bwino. Nga kuli abana banono abala bombako ici, ninshi shininkisheni ukutila pali abakalamba abaku bafwilishako.

Tontonkanyeko panshita mumweo wenu ilyo tamwabikile Lesa pa mulu wa fyonse mu mweo wenu. Tantikeni imembu shonse mwingebukisha mumweo wenu.

Koselesheni abantu ukuba babili babili kabili kuti baebako abanabo icintu cimo nangu fibili ukufuma pa fyo batantike pamo ngo musango wa kuyebelela. Abantu bamo teti batemwe ukulanda ifyo balemebele. Nga caba ifyo, mwiba patikisha ukulanda iyo. Leken i abantu nomba bapepeleko umu no mubiye ukulomba ukutila Lesa aba belele uluse ilelo.

Nomba buleni ipepela mulemebelepo imembu no kuliposa mumulilo panono panono. Aku tambeni uko lilepya.

Ilyo amapepala yapy yonse, kwatani inshita ya kutotela no kulumbanya Lesa uyo uwa senda imembu shesu shonse no kusebana kwesu konse. Lombeni ukutila mu cifulo ca lubembu apyanishepo imibele yakwe mumweo wenu.

Mwilaba ukushimya umulilo panuma yakupwisha uyu umulimo.

Ba
mineti
10

Ipepo

Ipusheni nga cakutila mwi bumba muliko abantu bamo abo bashatala abalomba ubwelelo kuli Lesa kabili bale kabila ukucita ifyo. Ngakuli bamo, ninshi batungululeni mwi pepo ili:

Mwe Lesa wandi mbelelni uluse ku membu shonse mu mweo wandi, ne cacila pa kukana leka imwe mube pantanshi ya

mweo wandi no kukonka inshila shandi fye. Ilelo ndefwaya ukupilibuka no kufuma kumibele yandi iya kale, ukubiika imwe pantanshi yandi no kula mikonka. Njisusheni no Mupashi wenu uwa Mushilo no kunsamba bwino bwino. Ngafweni ukwikala umweo uwalungama ilyo nde kulila muli imwe.
Amen.

Londololeni kwi bumba ukutila twalakwata inshita ya mutalalila iya kupepa capamo. Balombeni ukwisala amenso ilyo mule pepa pamo.

Balilenipo ukupepa ipepo ilya anguka ukulomba Mupashi wa Mushilo alande kuli umo umo ilyo mule pepa.

Nomba belengeni Ilumbo 51:1-12 na kabili. Inshita ino mu belenge panono panono kwi bumba. Muleiminina panuma ya mulongo wa mashiwi umo kukuleka abantu bakwate inshita ya kukutika kuli Mupashi wa Mushilo bwino ilyo no kupepa mumitima yabo.

Pampela, isaleni ne pepo ilipi ilya kutasha Lesa pa mulandu wakutila ati nga twayebelela imembu pamo nga fintu fye twafuma mu kucita, ena wa luse, alatusamba no kufuta imembu shesu.

Umulimo wa uno mulungu

Cila mulungu tulakwata umulimo wakuya bomba ku mayanda Yesu. Ilyo mukomfwa amatunko yakwasha ukuilinganya ku bantu bambi uno mulungu no kuyu mfwa ukuti imembu sha banenu shalikula ukucila imembu shenu nelyo ukutila sha cepako pa membu shenu, ninshi bwekeshenipo fye ilembo lya kusungila mwebene.

Abantu bonse balibifya kuli Lesa, kabili balafilwa no kufika ku bucindami Lesa abapekanishisha.

Roma 3:23

Nomba lombeni ukutila Lesa amyafwilishe ukuba umuntu uyo uushi ilinganya ku bantu bambi lelo ukuba uule kabila ukuba uwapalana

nankwe nokuleka wene abe ewa ntanshi mu mweo wenu.

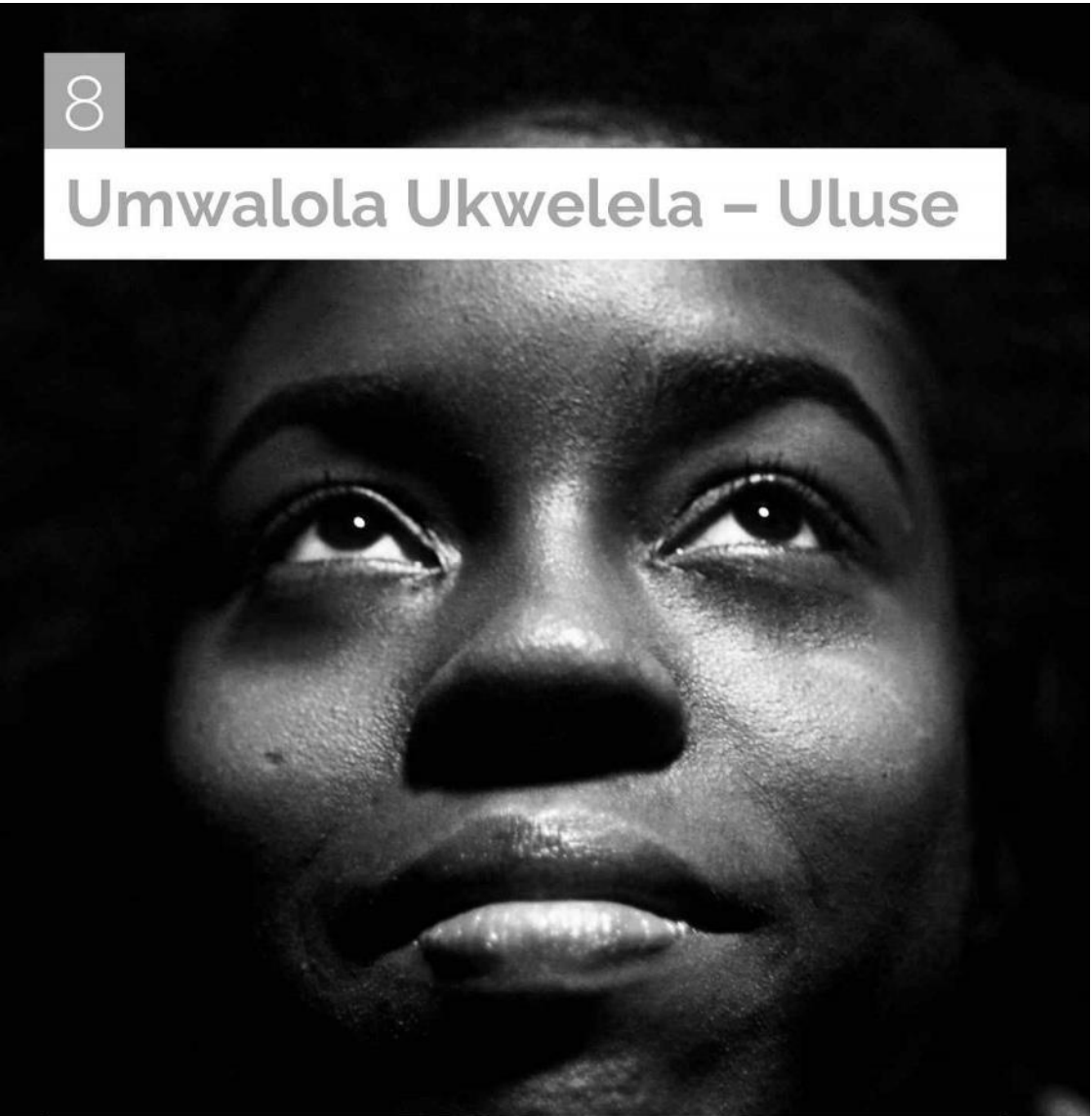
Ukubila

Inshita shimo cilaba ica anguka ukutla kuli Lesa ‘njeleleniko’ pa membu shesu ukucila ukulanda ku banensu abo twa bifishe. Bushe kuliko abantu abo twabifya abo tulefwaikwa ukuya tla kuli bena atuti ‘njeleleniko’ no kupokelela ubwelelo kuli bena? Nga efyo cili, lombeni ukutla Lesa amipeleko amashiwi ayalingile ukuyalanda ne shuko lya kuya fikilisha kabili muipeshe ukuyalomba ubwelelo kuli abo bantu uno wine umulungu.

Pepeni ukutla ishuko limoneke pakutla mukaye londolola bwino ico mule lombela ubwelelo ni pa mulandu wa mweo upya uyo mwapokelela ukufuma kuli Lesa.

Amashiwi Yenu

Umwalola Ukwelela – Uluse

Muleba abaluse nga filya Shinwe aba uwaluse.
“Mwilapingula abanenu, ninshi na imwe
tabakamupingule. Mwilapeela muntu umulandu,
ninshi na imwe tabakamupeele umulandu.
Mulebelela abanenu uluse, na imwe lyena
bakamubelela uluse.

Luka 6:36-37

Ukupekanya

Bushe na:

- Wipushako umo mwi bumba ukubelenga ilyashi?
- Wipushako umo mwi bumba ukubelenga ilembo lya mu Cipingo?
- Wipushako abantu babili nelyo batatu ukwisa ne Fipingo?

Ukusengela no tusebo

Ba

mineti

5

- Toteleni bonse pakwisa ku kulongana.
- Tendekeni ne pepo ilipi kabili ilya anguka.
- Ipusheni abantu nga baliya bomba 'Umulimo wauno mulungu' elyo na 'Ukubila' imilimo bapeelwe ukuya bomba umulungu wafumineko.
- Ebeni abaantu ukutila balandeko ifyo bailemona elyo no kusambilila ukupitila mukubomba iyi imilimo.

Ubuyo

Ubuyo bwa cipande ca uno mulungu ku twafwa ukutila twishibe ukuti imembu shesu tashelwa pa mulandu wakutila natulinga ukwelelwa lelo nipa mulandu wa fyo Lesa atucitila. Pa mulandu wakutila ifwe twalyelelwa, naifwe tulingile ukwelela abantu bonse abatubifya.

Ilembo lya kusungila

Ba

mineti

5

Belengeni ilembo lya kusungila ne cipandwa ca mu Cipingo kwi bumba mu kwikatisha. Belengeni nakabili mufiputulwa ifipi, ibumba lile bwekeshapo panuma yenu cila ciputulwa. Lefyeniko ifiputulwa panono panono ilyo ibumba licili lile bwekeshapo panuma yenu mpaka bonse beshibe ilembo lyonse. Koselesheniko bamo ukulanda mwi bumba ilembo beka.

³⁶Muleba abaluse nga filya Shinwe aba uwaluse.

³⁷Mwilapingula abanenu, ninshi na imwe tabakamupingule.

Mwilapeela muntu umulandu, ninshi na imwe tabakamupeelee

umulandu. Mulebelela abanenu uluse, na imwe lyena bakamubelela uluse.

Luka 6:36-37

Ilyashi

Belengeni ilyashi ili pe samba kwi bumba:

Kwaliko umuntu umo uwakwete abana babili abaume. Umwana mwaice atile kuli wishi, 'Tata, mpeniko nombamba line icuma ico cili nokuba icakaniko candi.'

Eico ayakenye icuma pakati kabo. Tapapitile inshita ntali, umwana mwaice alongele icakaniko ca cuma cakwe mumifuko nokuya pa bulendo bwa ku calo icakutali. Nikulya kwine eko aikele imikalile iyakuilekelesha no kuiposa mumangalo umo mwine emo aonawilile ne cuma cakwe conse. Panuma yakonaula indalama shakwe shonse, mwali ne cipowe mu calo conse cilya kabili atendeke ukula cula. Aileingila incito kuli umo umukaya wa mu calo cine cilya uyo uwamutumine ukuya mukulalisha bakapoli bakwe ku mpanga. Alecula apakalamba kabili insala ya mwikete nganshi icakutala alakumbwa ukulya nefikapa fine ifyo alelisha ba kapoli, lelo takwali uwakumupako icakulya.

Elyo amano yakwe yabwelele muli wene. Kabili atile, 'bonse ababomfi bakwa tata balakwata icakulya imiku itatu cila bushiku, lelo ine kuno nde fwa nensala. Nalaima no kubwelelamo kuli tata. Nkayatila fye kuli wene, Tata, nali bembuka kuli Lesa, kabili nali bembuka na kuli imwe; nshilingile nokwitwa fye umwana wenu iyo. Nciteni mbe umo pa babomfi benu.' Ilyo line fye aimine no kubwelelamo ku ng'anda kuli wishi.

Ilyo acili fye apatali, wishi alimumwene. Umutima wakwe walakunta mu cifuba, aimine bwangu ukuya musengela, aile mukumbatila, kabili amutomwene. Umwana atendeke

ukulanda amashiwi ateyenye: ‘Tata, nali bembuka kuli Lesa, kabili nali bembukila naimwe bene; nshilingile ukwitwa nakabili umwana wenu iyo.’

Lelo wishi wene taleumfwa nakalya. Aita abasha bakwe nokutila kuli bena ati, ‘Angufyanyeni. Leteni ifyakufwala ifipya no kumufwika. Mufwikeni ininda minwe nendyato ishipya ku makasa. Ipayeni no mwana wa ng’ombe moce mumulilo. Twalasangalala! Twalakwata inshita ya kusefya! Umwana wandi na londoka - ali nga uwafwa lelo kabili ali no mweo! Ali uwaluba, lelo nomba namoneka kabili!’ Elyo kwali ukusefya panshita ilya.

Panshita yonse iyi, munyina wakwe umukalamba ena ninshi ali ku mabala. Ilyo imilimo ya kasuba kalya yapwile abwelele ku ng’anda. Ilyo apaleme fye pa ng’anda, aumfwa icongo can ng’oma no kucinda. Aitile umubomfi umo, amwipwiche ifyalecitika pa ng’anda. Amwebele ati, munonko ulya waile nabwela. ‘Wiso napanga umutebeto no mwana ng’ombe uyo bale oca! - pa mulandu wakutila umwana wakwe abwelele umumi.’

Ulya mwana mukalamba akalipe icibi kabili akene nokwingila mumutebeto. Wishi aishile nokweshia ukumulondolwela, lelo akene ukumfwa. Uyo mwana nao atile, ‘Moneni imyaka ubwingi iyo na mibombela, nshabala mikalifya iyo, lelo bushe mwabala amumpekanishishapo umutebeto pamo nabanandi? Lelo nomba moneni uyu umwana wenu uwa myonawilile icuma kuli bacilende ilyo abwela mwabikapo nokumupekanisha umutebeto!’

Wishi atile kuli wene, ‘We mwana, tawishibe nakalya. Iwe waba naine lyonse, nafyonse ifyandi fyobe - lelo ino ninshita iya wama, kabili tulingile ukusekelela. Uyu munonko alifwile,

lelo nomba ali no mweo! Alilubile kabili nomba na londoka!⁵

Ili ilyashi kuti mwalisanga mu Cipingo muli Luka 15:11-32.

Ifyakucita

Ba
mineti
15

Pakutila tushininkishe ukuti bonse baumfwikisha ilyashi lya mwana uyo wa lubile elyo na wishu uwa belele luse twala biika ilyashi mu bwangalo.

Biikeni abantu bonse mu mabumba ya bantu 4. Umuntu umu akulalanda ilyashi, bambi batatu bala bula ififulo ifi, wishu, umwana walubile elyo no mwana mukalamba.

Peleni ba mineti 5 ku mabumba pakutila yaiteyanye, elyo panuma, cile bumba lyangale ilyashi ili ku ntanshi ya banabo.

Ukwishiba Icingo

Ili lyashi ilikaya nganshi ilya fumishiwa mu Cipingo. Umwana aile ukutali, aile onaula fyonse ifyo wishu amupeele, elyo abulilwe apakwikala nokuba mukucula, abwelelemo kuli wishu. Alishibe ukutala alisebenye umufyashi wakwe nokonaula icuma cakwe, lelo alesubila ukutala wishu kuti aya mumfwila icikuku nokumupeelako fye incito pamo ngo musha. Limo limo ilyashi ili liitwa ukutala ilyashi lya Mwana wa Lubile; lelo bambi bena baliita ukutala lyashi lyakwa Wishu Uubelela uluse, pantu wishu ewaba solwe solwe muli ili ilyashi. Imibele yakwa wishu ilatulanga ifyo uluse no kwelela fipilibula. Twalatontonkanya pali ulu ulupwa nokumfwa ifyo lule tufundishako.

Umwana mwaice alingile ukukandwa apakalamba nganshi

Umwana mwaice acitile ifintu ifyabipa nganshi. Icacubalilapo fye,

---

⁵ Ilemba ili lya ambwilwe mu The Message. Copyright 1993, 1994, 1995, 1996, 2000, 2001, 2002. Yabomfiwe panuma yakupeelwa insambu kuli ba Nav Press Publishing Group.

alombele ukupokela libeela icuma cakwe ilyo wishi acili no mweo. Cimo cine fye no kutila, 'Ndefwaya indalama shandi nombaline, Cinshi taufwilile fye nomba line.' Ica bubili, aile no kuya onaula indalama shakwa wishi kuli ba cilende, ukunwa ubwalwa no kusefya. Napakulekelesha indalama shapwile shonse. Bushiku bumo insala yamwikete nganshi, alakumbwa ukulya fye ne filyo fintu alelisha ba kapoli. Kumutundu waba Yuda, ici cali cintu icishinga pokelelwa nakalya pantu kapoli yali ninama iyakowela, lelo ali mubwafya kabili ali nensala. Ukwabula fye no kutwishika, uyu mwana asebenye umufyashi wakwe pamo no lupwa lwine kabili ne ndalama shonse apeelwe alyonawile. Ica mulingile fye kupokelela ukukandwa; bambi batila nokuti imicitile yakwe tayalingile fye no kubelelwa uluse nakalya.

Ubwasuko bwa kwa Wishi butulanga umwalola uluse

Lelo, wishi alatulanga umwalola uluse no kwelela. Nangu fye umwana alingile ukukandwa, nangu fye wishi alisalwilwe, ukusakamana kwakwe takwali pa kufwaya ukulinganya ukukandwa pa cilubo no kulufya kwa citilwe iyo. Ukusakamana kwakwe kwali pa bumi bwa mwana wakwe. Wishi aimine ulubilo ukuya kumanya umwana wakwe ilyo amumwene fye aleisa apatali. Mu cifulo ca kumucitila ifyalingene ne mibeele yakwe, wene amukumbatile nokumubwekesha mu cifulo cimo cine cintu akwete mu lupwa. Wishi alabile kuli fyonse 'ifyo bamonawilile' pa mulandu wa mwana wakwe.

Lesaba nga Wishi ifwe twaba nga abana

Icikomo caba muli ili ilyashi ca kutila Lesaba nga wishi. Ifwe pamo na bantu bambi twaba nga bana.

Tuli pamo ngo mwana munono ilyo twa kana Lesa, twaaluka nokufuma munshila shakwe. Inshita ishingile fye tulonaula ifyo

atupeela no kuiposa mukucula ukukalamba nganshi. Lelo, apabula amalipilo Lesa alatubelela uluse no kutukumbatila nga twa bwelela kuli wene. Ifi efyo ukutemwa kwakwa Lesa kwaba. Kwaisulamo uluse. Uluse emaka yakwelela umuntu, ukubweshwa umuntu nga fintu ali kale nangu line fye talingile iyo. Wishi tali uwashinga shinga ukwelela; takabiile uwakumulomba pakutila asumine iyo. Abutwike ukuya kumanya umwana wakwe. Ici ecikope camaka ica kutemwa kwa kwa Lesa.

Naifwe bene kuti twaba fye pamo pene ngo mwana mukalamba limo ukwabula no kwishiba. Ilingi tulalaba ukutila naifwe bene twaelelwa fye lelo tubula ukwampama kwesu na Lesa nokukumona ngo kwa fye. Cimo cine ngo mwana mukalamba, tulomfwila abanensu akalumwa, tumona uluse lwakwa Lesa pa banensu kwati lwali pula mufyo cilingile ukuba kabili tacilingile no kulinga nakalya. Cacine fye kwena uluse lwa kwa Lesa nokwelela kwakwe fyalicilamo kabili tafya tulinga iyo, lelo tatufwile ukuba na kalumwa ilyo twamona bambi bapokelela ifyo naifwe twapokelela akale. Ulukuta, abantu bakwa Lesa, tabalingile ukuba abaisulamo ubukali pa mulandu wa bantu abo Lesa alebelela uluse. Tatulingile ukuba kanda nakalya. Tulingile twabalanga uluse pamo nga wishi lelo tekuba pamo ngo mwana mukalamba iyo.

Mulandu nshi tulingile ukulanga uluse ku bantu?

Wishi pamo no mwana mukalamba basendele ukubwela kwa mwana wa lubile munshila shibili isha pusana. Wishi abelele uluse no kwelela, lelo umwana mukalamba ena tabelele uluse iyo. Cinshi calengele ubupusano ukubapo? Mulandu wakulekana kwa mimwene ya fintu. Umwana mukalamba ali emusuma kuli wishi ukulingana nefyo cali, aleikala nankwe no kumubombela lyonse, lelo alemona munyina wakwe ukutila alibifishe sana kabili alingile ukupingulwa no ku kandwa. Wishi ena alelosha pa fya cila pali ifi pantu aiswilemo uluse, cimo cine nga ifyo ilembo lya kusungila lile tucinkulako. Amwene ukutila umwana wakwe alilubile, alifwile

ukulingana naena nomba ali no mweo. Munyina wakwe ena alemonapo fye ukukandwa epela; wishi amwene umwana wakwe abwela uwa mweo kabili.

Uluse elwalengele ifi ukucitika. Ukwelela kwakwa wishi nangu fye umwana talingile ukucitilwa ifi, kwalengele umwana ukuba no mweo kabili.

Ilyo Yesu alefunda abasambi bakwe pa mulandu wa kwelela abasonsombele ukwelela imiku ne miku. Umo pali bene amwipwishe imiku balingingile ukwelela abanabo, ekutita aletwishika nga apakupelela mukwelela abanensu. Yesu alyaswike nokutita tulingile ukwelela imiku iyingi ukufika fye na imiku 77, kabili alelosha mukutita takufwile kwaba apakupelela nakalya. (Pakulundapo moneni [Mateo 18:21-22.](#))

Kuti twasanga ukwelelwa muli Lesa.

Ifwe bonse tulapeelwa ubumi bupya ilyo twapokelela ubupe bwakwa Lesa ubwa luse no kwelela. Abo ababa ukutali na Lesa kuti bapokelela ukwelela no luse kuli Lesa. Ifwe bonse muli lino ibumba kuti twaishiba Lesa no bwelelo bwakwe mu myeo Yesu. Bonse tulingile twaba ngo mwana uyo wailwike no kwishiba fintu alepitamo no kubwelela kuli wishi. Lesa nishifwe uwa luse kabili ali no kutwelela.

Cimo cine fye nga shifwe, Lesa aletwita bonse ukutita tube no luse no kupeela ubwelelo kuli bonse abo twampana nabo. Kuli abantu abo twishibe ukutita kuti balengwa ukuba no mweo ukupitila mumilimo Yesu iya luse.

Ukulanshanya

Mumabumba ya bantu 3 atemwa 4 lanshanyeni pa mepusho aya pesamba. Panuma ya kulanshanya mubiikeko inshita yakutita abantu bese bapele utusebo kwibumba lyonse. Cikankala ukutita bonse

Ba
mineti

10 basambilishanyako.

- Bushe kuti twaibukisha inshita imo ilyo batukalifye, ukutubepa nelyo ukutu cena kabili twafwaile ukutila abo aba tubifishe bakandwe fye?
- Bushe miku inga tulingile ukwelela umuntu?
- Bushe kuli abakwete icilangililo ca fyo cipilibula ukwelela umuntu uyo ushilingile ukwelela? Bushe ico ca pilibwile shani umweo wabo pamo no mweo wa uyo balekelele?
- Bushe wishu alilingile fye ukwelela umwana? Bushe cali fye bwino ukuleka ulya mwana walubile ilyo abwelele ukukana pokelela ukukandwa ukwalingene ne mibele yakwe?
- Bushe ni munshila nshi uluse lwakwa wishu lwa lengelemo ulya mwana ukuba no bumi na kabili kuli wishu?
- Bushe nga finshi fya citike nga cakutila wishu ali mukandile?
- Bushe naifwe inshita ishingituba nga umwana mukalamba, uku kankamba abo bonse abashalingana naifwe kabili ne micitile yabo yalibipa? Nga efyo cili, bushe nibani abo bene kabili finshi twalacita kukwalula ifintu?

Shininkisheni ukutila mwasenda inshita mukulanshanya capamo.

Ipepo

Biikeneni abantu babili babili. Koselesheni ukutila cila muntu atontonkanye pa mweo wakwe ilyo mwaipusha amepusho aya yabili:

- Bushe kuliko ifintu fimo mubumi bwabo ifyo balefwaikwa Lesa ukuba lekelela nokubalanga uluse lwakwe?
- Bushe kuliko bamo mubumi bwabo abalingile ukulangwa uluse no kwelelwa?

Bebeni ukutila balanshanye amasuko yabo kuli balya bali nabo mwi bumba lya bantu babili elyo bapepelane.

Umulimo wa uno mulungu

Cila mulungu kuli umulimo wakuya bomba ku mayanda Yesu.

Mukati ka mulungu ipusheni ukutira Lesa amilange ifyo mucili tamulalekelela abantu bambi elyo no bumi bwenu bonse. Cila bushiku mufwaye inshita iya kwipusha Lesa amilange. Mutontonkanye pe lyashi lya kwa wishi uwelela elyo nenshila mwinga beelamo abapalana nankwe. Lombeni Lesa amyafwe ukutira mutendeke ukwelela imiku iigi.

Ukubila

Londololeni kwi bumba ukutira nga twafilwa ukwelela abantu bamo, cikabaletela ubwafya, kabili cila leeta ubwafya na kuli ifwe bene. Cilenga ubwafya bwakuba ne cipyu elyo pamo na ubusungu mumyeo Yesu. Kuti calenga no bwafya mumishi Yesu kuli abo abaleumana. Ukwelela kulaleta ukukakulwa mumyeo ya bantu.

Kuli ifintu fibili ifyo twinga cita pakutira tube inte. Nga twalifilwa ukwelela umo, tulingile ukumulanga uluse, tulekeleko ku nsambu shesu isha kusunga ubukali no kuya mwelela. Tufwile ukuwikishanya naena, nagula fye tacimulingile nakalya. Muli iyi inshila tuli nokupeela ubumi kuli ena. Nga cakutira ati teti tuye no kulanda naena pa mulandu wa fintu fimo, kuti twa mwelela mu mutima wesu.

Nga natwishibako abantu babili abakalifyanya kabili tabayelela iyo, nelyo bambi babili mumushi wesu, kuti twatontonkanya ukusanga umusango twingalandilamo nabo no kulanshanya. Nalimo ulutampulo lwesu kuti lwatungulula kuku leta uluse no kwelelana.

Tuli bakwa Lesa – Ukulubula

Kristu alitulubula ku mulandu wa mfwa yakwe. Umulopa wakwe walenga nokuti tubelelwe uluse ku fyabubifi fYesu. We cikuuku cakwa Lesa nobe ulakula, ico mu mano yakwe yonse na mu kwiluka kwakwe konse alenga ukuti tushukile.

Efeso 1:7-8a

Ukupekanya

Bushe na:

- Wipushako umu mwi bumba ukubelenga ilyashi?
- Wipushako umu mwi bumba ukubelenga ilembo lya mu Cipingo?

Ukusengela no Tusebo

Ba
mineti
5

- Toteleni bonse pakwisa kukulongana kwe bumba
- Tendekeni ne pepo ilipi, ilya anguka.
- Ipusha abantu nga baliya bomba 'Umulimo wa uno mulungu' elyo na 'Ukubila' imilimo bapeelwe ukuya bomba umulungu wa fumineko.
- Eba abantu ukulanda ifyo bamwene elyo no kusambilila ukupitila muku bomba iyo imilimo.

Ubuyo

Ubuyo bwa cipande ca uno mulungu buli bwakutila twishibe ukuti ukupitila fye mu luse lwakwe Lesa atushita mu mutengo uukalamba. Kale twali abasha ku membu mu myeo Yesu. Icipingo ca bomfya icikope ca pa mushika palya bashitisha abasha pa kutulanga ukutila ukupitila mumfwa yakwa Yesu Lesa alitulenga ukuba abantungwa kabili twaliba abantu bakwe.

Ilembo lya Kusungila

Ba
mineti
5

Belengeni ilembo lya kusungila elyo ne cipandwa ca mu Cipingo kwi bumba mukwikatisha. Belengeni nakabili mu fiputulwa ifipi, ilyo abantu bale mikonka panuma. Lefyeniko panono panono ifiputulwa ne bumba lile bwekeshapo panumma yenu mpaka bonse beshibe ilembo lyonse. Koselesheniko bamo ukulanda ilembo beka.

⁷Kristu alitulubula ku mulandu wa mfwa yakwe. Umulopa wakwe walenga nokuti tubelelwe uluse ku fyabubifi fYesu. We cikuuku cakwa Lesa nobe ulakula, ⁸ico mu mano yakwe yonse na mu kwiluka kwakwe konse alenga ukuti tushukile.

Efeso 1:7-8a

Ba
mineti
5

Ifyakucita

Sendeni abantu bonse panse atemwa mumuputule umuli incende iikalamba apo bonse benganaga incende apakwendauka ilyo tulebomba uyu mulimo. Nga kuli abo bashile kabila ukubutukako kuti balatambako no kulumba abo abale butuka no kubakoselesha.

Umuntu umo alaba ni kekata. Incito yakwe yakulwisha ‘ukwikata’ (ukukumya pa kubeya nelyo pa kuboko) bonse abali mwi bumba.

Ngatwatendeka fye ubwangalo bwesu, cila muntu alingile ukufulumuka ukufuma kuli kekata nokushininkisha ukutila tabekete pa kubeya kwabo iyo. Kekata nga abekata mo, ninshi bafumamo mubwangalo kabili balingile ukwikalako panshi. Kekata afwile aikata bonse fye mpaka bonse baikala panshi.

Lelo kuli umuntu umo uli nokuba ni kalubula. Umuntu nga bamwikata kuli kekekat kabili aikala na panshi, kuti bamupususha kuli kalubula noku mubwekesha mu bwangalo. Kalubula afwile ukubutukila kuli abo bekele nokubekata pa mabeya yabo. Ninshi nakabili kuti baimininako no kubwelela mu bwangalo, baba abantungwa ukubutuka kuli kekata!

Ubwangalo kuti kwasenda inshita iitali sana eico ulefwaikwa ukuputula panuma yaba mineti 4 nelyo 5 panuma yakumona ukutila abantu abengi naba bekatapo kuli kekata elyo na kalubula.

Ilyashi

Belengeni ilyashi ili kwi bumba:

Nicholas Kristof pamo no mukashi wakwe Sheryl WuDunn ni bakalemba we lyashi abo aba pokapo ifilambu abo balemba mwi pepela Iya malyashi ilya New York Times. Balyendauka apakalamba mu calo ca Asia, ukulemba no kushimika ifyo balemona mu ncende ishi.

Pamulandu wa fintu bamwene, Nicholas na Sheryl balembele icitaboca nkosho, icainikwe 'Citika wa Mulu' (Half the Sky), umo mwasula amalyashi ye subilo ukufuma kuli banamayo abo balepusuka kulufyengo no mucisha cinani ne fintu ifyakakata ifyo balepitamo. Umo umukashana pali abo ni Srey Neth. Ilyo ali mupepi ne myaka nalimo 14, asangilwe munga'nda isungilwamo banamyo balya babomba imilimo ya bulalelale kukumwenamo icuma mu musumba wa Poipet, ku Cambodia pa mweshi umo. Umufyala wakwe ewamusendele ukufuma kumushi nokuya mushitisha kuli abo babomfya banamayo mumakwebo ya bulalelale. Buna cisungu bwakwe bwashitishiwe ku mwaume umwina Thai kangalila wa ng'nda ya fya bulalelale uyo waishilefwa kuli AIDS. Panuma bamushitisha kubakaya ba calo cilya pa mutengo uukalamba nganshi. Kristof ena aishile mushita pa ndalama 150 Dolas, indalama sha ku America, ipange lyakwe telya kumubomfya mubuluku, lelo ukutila amulubule abe umuntungwa. Alimusendele no kumubwekeshamo ku mushi uko bamufumishe ku lupwa lwakwe kunse ya musumba wa Cambodia kabili ukwafwilishiwako na kabungwe kabwafwilisho akaku ku calo ca America aeseshe namaka ukumwafwako ukutila atendeke ubwikashi cipya cipya ku myabo

Srey Neth **alilubwilwe**, ukushitwa ukufuma mu busha kuli Kristof. Nangula line asangilwe ukutila alikwete akashishi ka HIV, apokelele ubundapishi no bumi bwakwe bwali bwelelemo bwino kabili alyupwa nomba alikwata no mwana umo umwaume. Ilyo bamonene na Kristof umuku walekelesheko, ninshi ali fye na mapange aya kutendeka amakwebo ya kuwamya imishishi yabanamayo mwituka lyakwe ilyo atile likalaitwa ukutila ni Kristof.⁶

---

⁶ Kristof, Nicolas D. and WuDunn, Sheryl, (2009) *Half the Sky* New York: Alfred A. Knopf

Ukwishiba Icipingo

Ilyashi Iya Cipingo Iyashi Iya **ukulubula**. Lesa alalubula abantu bakwe inshita ne nshita. Alubwile abena Israel ukubafumya mubusha no kubaleeta mu calo ca Canaan, icalo cabulayo. Ili ilyashi liitwa ukutila ‘Ukufuma’ icalola mukutila inshila yakuya kunse. Ukulubula mu Cipingo ca Kale kwale sotelela kukulubula uko Yesu aishile fikilisha mu Cipingo Cipy. Yesu atuletela inshila iyakufuminamo mubwikashi bwa lubembu, ukuya mu bumi bupya umo nomba twabela abantu bakwe.

Ici ecikope icaba mu Nkalata yakwa Ruthy. Umwanakashi uwaleitwa Naomi afumine ku calo ca kumwabo ku Bethlehem no mulume wakwe pamo na bana bakwe babili pa mulandu wa cipowe icali mu calo cilya, baile nokulebela mu calo ca Moab. Panuma ya nshita abana bakwe baupile abanakashi ba mu calo cilya. Panshita iyalinga, umulume wakwe pamo nabana bakwe bonse babili balifwile. Naomi asalile ukubwelelamo ku calo ca kumwabo, umupongoshi wakwe Ruthy asalile ukuya nankwe. Ruthy tafwaikwe ukubwelelamo pamo na Naomi, nakuba lwali lutampulo ulwakosa sana ukuyaikala mu calo cabweni ilyo uli mukamfwilwa. Lelo, Ruthy pamo na Naomi baile lubulwa ne milimo isuma iya muntu uwaleitwa Boaz, uwali lupwa kuli Naomi, uyo wa bulile Ruthy ukuba umukashi wakwe kabili alebafwa apakalamba. (Kuti mwabelenga umulandu Boaz acitile ifyo ukufuma mu nkalata ya Abena Levi 25:25. Moneni kabili ifyo Yesu afikilishe uyo wine umulimo mu Bena Hebere 2:14-18.)

Kalemba Leon Morris atile ukulubula kulipila amalipilo pakutila umuntu abe umuntungwa.⁷ Mu nshita sha Cipingo Cipy, ishiwi ukulubula lyale bomfiwa mu:

- Ukukakula umufungwa panuma ya kumulipilila umutengo.
- Ukushita bankole abaikele mu bulwi ukuti bafume muli

---

⁷ Morris, Leon, (1984) *The Atonement* Westmont:Inter-Varsity Press

bunkole.

- Ukukakula umuntu uyo uwapingwililwe ukufwa.

Ba
mineti
5

Ukulanshanya – Ifya kupepa?

Bikeni abantu mutu mabumba utunono tutatu. Peleni cile bumba ukubelenga ilembo limo pali aya yali pesamba, balanshanye muli ba minti abalinga elyo nomba bese balondolole kwibumba lyonse ifyo umulimo wakwa Yesu waampana no kulubula. (Amasuko mulekabila ukumfwa ni ayo yesalilwe mutu ma bulaketi.)

- Ibumba 1 – Roma 6:6-7
(Yesu alubula uwatetekela ukufuma mu busha bwa lubumbu)
- Ibumba 2 – Kolose 2:15
(Yesu atufumya muli bunkole ku mipashi iya kowela)
- Ibumba 3 - Aba Hebere 2:14-15
(Umusalaba wakwa Yesu utulubula ku bupingushi bwa mfwa)

Belengeni Efese 1:1-14 kwi bumba:

¹Ine Paulo, Lesa kukufwaya kwakwefye anjita ukuba umusole wakwa Kristu Yesu. Namulembela imwe mwe bamushilo, mwe bapetamina Kristu Yesu, mwe bekala mu musumba wa Efeso. ²Icikuuku no mutende fyakwa Lesa Shifwe ne Mfumu Yesu Kristu fileba na imwe.

³Natuletasha Lesa kabili Wishi wa Mfumu Yesu Yesu Kristu! Pantu, ico tuli muli Kristu, Lesa alitupaala ne paalo lyonse ukufuma ku mulu. ⁴Ilyo Lesa talati abumbe icalo, ninshi alitusala ukuba abamushilo kabili abakaele pa cinso cakwe pa mulandu wakwa Kristu. ⁵Lesa ku kutemwa kwakwe atusobwela libela ukuba abana bakwe pa mulandu wakwa Yesu Kristu. Ni ku kutemwafye umwine Lesa afwaile ifi. ⁶Kanshi natulelumbanya Lesa pa cikuuku cakwe icikalamba, ico umwine ku kufwayafye kwakwe atukwatila pa mulandu wakwa Mwane uo atemwisha.

⁷ Kristu alitulubula ku mulandu wa mfwa yakwe. Umulopa wakwe walenga nokuti tubelelwe uluse ku fyabubifi fYesu. We cikuuku cakwa Lesa nobe ulakula, ⁸ico mu mano yakwe yonse na mu kwiluka kwakwe konse alenga ukuti tushukile. ⁹Lesa alenga twishibe inkaama apangile umwine ukulingana no kutemwa kwakwe, iyo Kristu ali nokufikilisha. ¹⁰Ilyo inshita yalinga ikafika, elyo Lesa akafikilisha amapange yakwe. Akalonganya ifintu fyonse pamo, ifya mu mulu ne fya pano isonde ukuti Kristu eo alefiteeka fyonse.

¹¹Nico tuli muli Kristu ecalengele ukuti Lesa atusale tube abantu bakwe. Pantu Lesa atusobwela libela ukufumafye ku citendekelo, ukulingana na mapange yakwe. Lesa wena, mu fintu fyonse abomba umo alefwaila. ¹²Kanshi ifwe fwe babalilapo ukutetekela muli Kristu, tulenge ukulumbanya ubucindami bwakwa Lesa.

¹³Kabili muli Kristu, na imwe ilyo mwaumfwile amashiwi yacishinka, Imbila Nsuma iyakumupususha, no kusumina mwasumine muli Kristu, Lesa amupeele Mupashi Wamushilo uo alaile, icishibilo cakulanga ukuti muli bantu bakwa Lesa. ¹⁴Mupashi Wamushilo e cikatilo uulenga tushininkishe ukuti Lesa akatupeela ico alaya abantu bakwe, mpaka Lesa akapwishe umulimo wakubalubula. Neci cikalenga ukulalumbanya ubucindami bwakwa Lesa.

Panuma ya malembo ya ntanshi aya musapu (vs 1-2) Paul atendeke ukutasha Lesa pa mulandu wa mapalo aya ‘muli Kristu’ (vs 3). Nga twatila uwatetekela aba ‘muli Kristu’ cilelola mukutilla aba kulubali lwakwe, iyi emfungulo yakwishiba iyi inkalata. Paul abomfeshe ifikope ifingi pakulangilila ifyo Kristu atucitila:

- Ukusalwa no kucitwa abana muli Kristu (vs 3 - 6) icile ampana no kuba abasalwa kuli Lesa nokuletwa mu lupwa lwakwe.
- Ukulubulwa no kuwikishiwa muli Kristu (vs 7 - 10) ifilekuma

kukuba abashitwa nakabili atemwa ukupeelwa kuli Lesa inshila ya ku fuminamo.

- Ubulayo bwa bupyani bwesu muli Kristu (vs 11 - 14) icilelola mu kutila ifwe nga bana bakwe twali kumako kuli wene, nakuli fyonse ifyo akwata.

Mu cipande cino tulelekesha fye sana sana pa mulandu wa kulubula, icintu ico icicitika ino ine nshita, muli bunu bumi, lelo kabili cikabako na kuntanshi. Vs 17 iletila, 'twabela no kulubuka mu mulopa wakwe' na vs 14 iletila Mupashi wa Mushilo uyo twalailwe, 'ecikatilo ca kushininkisha ubupyani bwesu mpaka ukufika panshita ya kulubulwa kwa bantu abo Lesa aikwatila.' Ici cilelola mukutula ifwe fwe bena Kristu tukwata ukulubulwa nomba line lelo kuli nafimbi ifyo tulelelela ifya ku ntanshi! Tuba abakwa Lesa ilyo line fye twapokelela ubupe ubwa mweo upya, lelo kuli umutande naumbi uule citika ilyo tulelengwa abapalana nankwe no kuba abena mwankwe abafikapo.

Inkalata yakwa Paul ku bena Efese imoneka kwati nalimo ni nkalata ya filonganino fyonse, uku bakoselesha ukutula, pamo nga abasambi abalekonka Yesu, bena baliba ifilengo ifipya (Ifipandwa 1-3) no ku basonsomba ukwikala nge filengo fipya muno calo (Ifipandwa 4-6). Paul abalilepo ukulondolola ukubomba kwakwa Lesa mummye yabo ifyo twafuma fye mu kubelenga. Icikomo cikalamba mwi tontonkanyo lyakwe lishiwi 'ukulubula.'

Mu vs 7 Paul aletila, 'ni muli uyo tumwena ukulubuka ukupitila mu mulopa wakwe.' Ukufuma mumashiwi aya tulemonamo ukuti ukulubulwa kusangwa fye muli Yesu Kristu, kabili te mumuntu umbi nakalya. Umulopa wa kwa Yesu emalipilo ya kulubula, icilambu ca kulubula calilipilwe.

Mu cikomo cimo cine Paul atile mukulubulwa kwesu mwa bimbwamo, 'ukwelelwa kwa membu.' Ukupitila mumfwa ya bulilambo iya kwa Yesu, imembu shali fumishiwapo no kufuutwa. Ici cabako, 'umwabeela ubwingi bwa luse lwakwa Lesa,' inkumbu

shakwe, uluse lwakwe ulu teti tubombele iyo. Pamo nga fintu vs 4 na 5 ilelanda, uluse ulu lufuma fye pa citemwiko ca kwa Lesa, te mumilimo Yesu nakalya.

Ngefyo tusosele kale, vs 14 ilelanga ukutila kuli ukulubulwa na kabili ku ntanshi: ubupyani bwesu mu clo cipya no mulu upya. Mupashi wa Mushilo, uyo apeelwa kuli ifwe, aba 'ecikatilo' ica bupyani bwesu, elyo kwaba no bulayo bwa fintu na fimbi ifikesa ku ntanshi.

Ukulanshanya

Muma bumba ya bantu 3 nelyo 4 lanshanyeni pa mepusho aya pe samba:

- Bushe 'ukulubula' calola mwi?
- Lesa nga cakutila alipile umutengo wakula ifi pali iwe, bushe cilelenga iwe ukumfwa shani?
- Muli 1 Korinti 6:19-20: Paul atile, 'tamwaba baimwe bene iyo; mwashitilwe mu mutengo. Eico cindikileni Lesa mu mibili yenu.' Bushe tufwile twacitapo shani ilyo twamona ukutemwa uko Lesa atutemwa?
- Calisoswa palwa abo bashaba muli Kristu: "Uyo uwamikata (Satana) tamikwata iyo, no waba umwine wenu (Lesa) tamikata iyo." Bushe umuntu afuma shani mumfifi no kwisa mu lubuto?

Ba
mineti
10

Ipepo

Pepeni bonse ukutila Lesa amyafwe ukucetekela mu kulubula kwakwe kabili no kutila panuma ya nshita mukasambilile ukwishiba no kwikalila mu lubuto lwa fyonse ifyo amicitila.

Kwateni inshita ya kupepa umutalila fye ukwipusha Mupashi wa Mushilo amilange imbali sha mweo wenu umo mulefilwa ukutetekela mukulubula kwa kwa Lesa.

Ba
mineti
10

Umulimo wa uno mulungu

Cila mulungu kuli umulimo wakubomba ku mayanda Yesu. Mukwangufyanya fye panuma yakusambilila ici cipande belengeni Abena Roma 6:6-7 na kabili nalimo mweka fye palwenu nelyo na cibusa wenu. Lombeni Lesa amibukisheko abanenu bamo nelyo ba lupwa benu abo bacilli muli bunkole bwa lubembu. Pepeleni abo bantu bamo nelyo babili cila bushiku ukutila bengesa mubuntungwa ubwa muli Yesu Kristu.

Ukubila

Bushe namwishibako umuntu umo uyo aleshomboka ne nkongole isho afilwa ukulipila nelyo nakwata ubwafya ubo teti apwishe umwine eka? Cinshi teti musangile inshila yaku mwafwilamo nalimo uku mupeelako indalama nelyo ukupeela inshita yenu ukuya mwafwa mu bwafya bwakwe pakutila mulange umulimo wakulubula uwakwa Lesa muficitwa.

Ukulundapo Ifya Kusoma nga Mule Fwaya

Kwaliba ifipandwa fya mu Cipingo ifingi nganshi ifyo filanda pa mulandu wa kulubula. Nga namukwata inshita nelyo abantu kuti batemwa ukuya soma nafimbi ku mayanda yabo, na tumipeelako amalembo nayambi aya pe samba.

Ifipandwa mwingaya belenga ni ifi:

- Ulubali lwa kulubula ukwa nshita ino ine: Marko 10:45, Roma 3:24, 1Korinti 1:30, Kolose 1:14, Galatiya 3:13 na 4:4-5, AbaHebere 9:12, 1Petro 1:18-19.
- Ulubali lwa kulubula ukwa ku ntanshi: Efese 4:30, Roma 8:23.

10

Twalisambwa mumenso yakwa

Lesá - Ubulungami

Apo pa mulandu wa cisumino twaba abakaele pa cinso cakwa Lesá, kanshi Imfumu Yesu Yesu Kristu alileta umutende pakati ka ifwe na Lesá.

Roma 5:1

Ukupekanya

Ifyo mulefwaikwa ukupekanya mu cipande cino:

- Tu swiiti nelyo utufisabo utwakulya. Nga kuti mwakwanisha, pekanyeni ifyo mwinga peela kuli cila umo uwa mwi bumba.
- Impoto nelyo ifya kufwala ifya fiko elyo mupekanyeko ne fyakwisa washisha pamo nga isopo elyo na menshi.

Bushe na:

- Mubelenga nakabili ifipande 5 na 9 pakutira kuti mwa afwa abantu ukwibukisha amalyashi elyo na malembo ya kusungila?
- Mwipushako umo mwi bumba ukubelenga ilyashi?
- Mwipushako umo mwi bumba ukubelenga icipandwa ca mu Cipingo?

Ukusengela no Tusebo

Ba
mineti
5

- Toteleni bonse pakwisa kukulongana kwe bumba.
- Tendekeni ne pepo ilipi, ilya anguka.
- Ipusheni abantu nga baliya bomba 'Umulimo wa uno mulungu' elyo na 'Ukubila' ifyo ba peelwe ukuya bomba umulungu wapwile.
- Ebeni abantu ukushimika ifyo bamwene no kusambilila ilyo bale bomba iyo imilimo.

Ubuyo

Ubuyo bwa cipande ca uno mulungu bwa kulenga twishibe ukutira twali sambwa ku membu shesu kabili twaliba abakaele kuli Lesa (ukulungamikwa) te pa mulandu ne micitile Yesu iyo lelo kupitira mu citetekelo ica muli Kristu nefyo atucitile pa musalaba. Ilyo line fye twaba abakwa Lesa, aliba namaka yakutwalilila umulimo wakwe uwakutulenga ukuba abapalana na Yesu.

Ilembo lya Kusungila

Belengeni ilembo lya kusungila elyo ne cipandwa ca mu Cipingo kwi bumba mu kwikatisha. Belengeni na kabili mu fiputulwa ifipi,

Ba

mineti
5

mwebe ibumba ukula bwekeshapo cila ciputulwa panuma yenu. Akulefye niko ifiputulwa panono panono ilyo ibumba licili lile bwekeshapo panuma yenu mpaka bonse basungile ilembo lyonse. Koselesheniko bamo mwi bumba ukulanda ilembo beka.

Apo pa mulandu wa cisumino twaba abakaele pa cinso cakwa Lesa, kanshi Imfumu Yesu Yesu Kristu alileta umutende pakati ka ifwe na Lesa.

Roma 5:1

Ilyashi

Belengeni ilyashi ili kwi bumba:

Kwali mfumu imo iya maka nganshi kabili iyali iyatemwa Lesa. Ya leikala mwi sano Iyaiko ilisuma. Mu musumba wa mfumu ine iyi, mwali no mulanda umo uwale lombamba fye, aleikala mumbali ya nshila. Inshita ishingiri abantu baletuka uyu mulanda, uku mwita amashina ayabi no kumu puma impumo. Abantu bapatile ukumona ulya muntu. Kalombalomba ulya atendelwe ubwikashi bwa musango uyu elyo atontonkenye ati, ‘nalaya fye no kuya lombamba uluse ku mfumu. Nalaya lombamba insambu sha kulalomba pa misebo ku mfumu Iyena nalimo abantu kuti baleka uku nungulusha uno musango.’

Kalomba lombamba aile lombamba uluse ku mfumu pakutira inga musuminisha ukulalomba pambali ya nshila. Afwele fye insamu, takwete ne ndyato ku makasa yakwe, ali ne fiko umubili onse kabili ale nunka ne cena icibi nganshi. Kalombalomba alishibe ukuti ali ne cena icibi kabili no kuti imfumu teti imuloleshe iyo no kuba ne nsoni.

Imfumu yakwete umwana uyo uwatemenwe Lesa nganshi. Ulya mwana wa mfumu, Cilolo, amwene kalombalomba aleisa kwi sano. Amwipwishe ati, ‘Finshi ulecita kuno?’

Kalombalomba alondololwele ukutira aisa fye mukumona imfumu pakutira alombe uluse, pakutira inga musuminisha ukulalomba mumisebo ukwabula ukumucusha ku bantu. Umwana wa mfumu

alyaswike ati, ‘Taulingile ukufika ku mfumu no kumonana nayo! Uli sana ne fiko kabili ufwele fye insamu!’

Uyu mwana wa mfumu taipwishe kalombalomba ico abelele fintu ali iyo. Umwana wa mfumu aumfwile inkumbu pali kalombalomba. Asendele uyu muntu mwi sano lya mfumu, amutwele mu muputule wakwe. Amusambile, no kufumya ifiko fyonsepali ena. Asukile ifilonda fyakwe fyonse nokufikakilila bwino. Abeyele no mushishi wakwa kalombalomba noku musuba amafuta ayanunka icena icisuma. Uyu Cilolo, umwana wa mfumu iine, abulile ifyakufwala fyakwe no kufwika uyu kalombalomba. Panuma yaifi, awe kalombalomba amoneke fye kwati mwana wa mfumu nao wine Cilolo!

Awe umwana wa mfumu, asendele ulya kalombalomba, nomba nao ninshi alemoneka fye ngo mwana wa mfumu, no kumwingisha mumu putule umutushisha imfumu. Awe amulangishe kuli wishi, imfumu. Umwana wa mfumu atile, ‘Mwe tata, imfumu yandi, moneni umunandi uyu, uuli pamo nga munyina wandi. Kwateni inkumbu pa mweo wakwe.’

Nomba imfumu yalyumfwile ifyo umwana wakwe acitile kabili umutima waiko waiswilemo inkumbu ne citemwiko pali kalombalomba.

Imfumu yatile, ‘Pa mulandu wakutila waleta uyu muntu kuli ine pamo nga munonko, naine wine nalamwita ukutila ni munonko! Mupeelee conse ico alekabila.’

Awe umwana wa mfumu afundile kalombalomba ifya kwikala pamo nga Cilolo umwana wa mfumu kabili amupokelele mwisano ukutila aleikala naena. Kalombalomba tabalile abwelela kabili ukuyaikala mumbali yanshila nakalya.

Ukwishiba Icipingo

Belengeni Roma 3:22-26 kwi bumba:

²²Ni mu cisumino muli Yesu Kristu emo Lesa alenga ukuti abantu babe abakaele pa cinso cakwe. Efyo Lesa acita ku muntu onse uwasumina muli Kristu. Pantu Lesa taba na kapatulula. ²³Abantu bonse balibifya kuli Lesa, kabili balafilwa no kufika ku bucindami Lesa abapekanishisha. ²⁴Nomba muli Yesu Kristu uwatulubula, emo Lesa ku cikuukufye cakwe atucita ukuba abakaele pa cinso cakwe. ²⁵Kabili ni mu mulopa wakwa Kristu uo Lesa alekele ukuba ilambo lyakufumisha abantu ifyabubifi, pali ico bamusumina. Kanshi mukucita ifi, Lesa atulanga ifyo aba umololoke. Ku mulandu wa mutekatima wakwe, na kale line alesuula ku fyabubifi fya bantu. ²⁶Lelo muli shino nshiku mukukanasuulakofye ku fyabubifi, Lesa alanga ukuti mololoke. Kanshi efyo alanga nokuti umwine wine wakaele, kabili alenga no muntu onse uwasumina muli Yesu ukuba uwakaele.

Muli ifiputulwa fibili mu cipande ici:

1. Ukucinkula ifwe ukutila twalungamikilwa kuli Lesa, ukupitila fye muku cetekela.
2. Ukusambilila ifyo Yesu atulenga ukuba abasambwa.
3. Ukusambilila ifyo Yesu atwalilila ukutusamba, ukutupanga cipyacipywa, ukuti tube abapalana naena.

1. Ukucinkula ifwe ukutila twa lungamikilwa kuli Lesa ukupitila fye mukucetekela

Mu cipande 7 (Ubulwele ubwipaya - Ulubembu) twamwene mu Ilumbo 51 no kusambilila ukutila Lesa aba uwaipekanya ukwelela imemba shesu, nagu fye tacatulingila iyo.

Mu cipande 9 (Tuli ba kwa Lesa - Ukulubula) twasambilile ukuti Lesa alipile umutengo wa memba shesu ukupitila mumfwa yakwa Yesu no kubuka kwakwe. Twatulilwe kuli wene no kulubulwa.

Ifyakucita

3 mins

Ebeni ibumba ukulanda ilembolya kusungila ilya mu cipande 9 (Tuli bakwa Lesa – Ukulubula).

⁷Kristu alitulubula ku mulandu wa mfwa yakwe. Umulopa wakwe walenga nokuti tubelelwe uluse ku fyabubifi fYesu. We cikuuku cakwa Lesa nobe ulakula, ⁸ico mu mano yakwe yonse na mu kwiluka kwakwe konse alenga ukuti tushukile.

Efeso 1:7-8a

Ili ilembo lile tulanga ukutula twaliba abantungwa ku mutengo elyo ne fitumbuka mu lubembu lwesu ukupitila fye mumfwa yakwa Yesu. Ukupitila mumulopa wakwe emo twabela abaelelwa no luse lwakwe lwapongolokela pali ifwe; lwapeelwa fye apabul amalipilo, ulwafulisha kabili ulushatulingile nakalya.

Umulimo uwafwaikwe ukubombwa pakutula tusambwe kabili tube abalinga kuli wene, wa bombelwe kuli Yesu pa musalaba. Yesu icine cine alifwile pa musalaba; lyashi lya cishinka ilya citike kukale. Takuli nelyo cimo icingapilibula ifyo Yesu acitile pa bushiku bulya. Eico, icifulo cesu, apo twabiikwa nomba ‘muli Kristu’ twali cingililwa sana pa mulandu wakuti ni Yesu umwine ewabombele, teifwe iyo.

Ici cifulo cakuba ‘muli Kristu,’ ukulungamikwa kabili ukusambwa mumenso yakwe ca bupe fye ukufuma kuli Lesa. Cabupe ico teti tubombele atemwa ukutulinga iyo. Lelo, Lesa wene umwabeela fye inkumbu shakwe apeela kuli ifwe ubu ubupe, ubutulenga ukutula tube ‘muli Kristu.’ Ico tulingile ukucita, kupokelela fye epela. Tupokelela ubupe ubu ukupitila mukusumina ukutula cacine, nokusuminisha mu mittima Yesu na mano Yesuyonse.

Ilembo lYesu ilya kusungila ilelo, Roma 5:1, lilondolola icifulo cesu icipya, ‘muli Kristu.’

Ifyakucita

Ba
mineti 3

Ebeni ibumba ukubwekeshapo ukulanda ilembo lyakusungila ilye lelo, Roma 5:1.

2. Ukusambilila inshila Yesu atuwamishamo

Ukuba abalungama mumenso yakwa Lesa cipilibula ukutula ukuba abayana kuliwene. Pa mulandu wa kutula Lesa wa mushilo sana (uwabulwa ububi) teti atupokelele ilyo tucili mu membu shesu nakalya. Lelo, alatusamba nokutu wamya ukupitila mumfwa yakwa Yesu no kubuka kwakwe. Ukupitila mukucetekela muli wene, imembu shesu shilaba isha sambwa napakutulanga bwino ici, no kutwafwa ukumfwikisha, Lesa alebilisha ukutula ifwe na tuba abakaele (ukulungamikwa). Atupeela icifulo icipywa. Atulenga ukuba absambwa.

Ukulanshanya

Ba
mineti
5

Ipusheni bonse abantu mwi bumba ukwibukisha no kulandako fimo ifya mwi lyashi IYesu ilelo. Koselesheni bonse ukulandako ifintu fimo ifyo baleibukisha.

Kuti mwaipusha amepusho pamo nga:

- Bantu nshi abaciba mu lyashi?
- Fintu nshi cila muntu acicita nelyo ukulanda?
- Finshi fya cimilenga ukupapa mu ilyashi?

Belengeni ilembo lya mu Cipingo (Roma 3:22-26) na kabili.

Mulyashi Yesu umwana wa mfumu Cilolo asambile kalombalomba no kumutwala kuli wishu, imfumu, pamonga munyina wakwe. Nanguline imfumu yalishibe ukutula ulya muntu alifye ni kalombalomba, amumwene nga umo uwa busaka kabili cimo cine fye no mwana wa mfumu.

Yesu alatusamba pa kutila tube abalinga ukuyaiminina ku cinso cakwa Lesa, cimo cine fye nga ulya kalombalomba uwaile iminina ku cinso ca mfumu mu lyashi IYesu. Lesa atumona ababusaka ilyo twapokelela Yesu kabili Lesa afwaisha ukutwafwilisha ukutila twikalilile mu nshila ilya ine.

3. Ukusambilila ifyo Yesu atwalilila ukutusamba, no kutulenga abapya, pakutila tube abapalana nankwe

Nomba twaba ‘muli Kristu’ twaliba abasambwa kabili abalinga kuli Lesa, lelo tucili balya bene aba bembwike. Kabili tucili tula bembuka. Ica kumwenako, 1 Korinti 1:26 ilatusoka ukukana kwata icilumba pa mulnduwa cifulo cesu ‘muli Kristu’ elyo no kususha abanensu pa mulandu waico. Litucinkulako ukuba aba totela Lesa lyonse pa fintu atucitila:

Bamunyinane ibukisheni ifyo mwali ilyo Lesa amwitile. Pali imwe te bengi bali abamano ukulingana na mano yabuntunse, te bengi bali mu fifulo ifyamaka, elyo kabili te bengi bafumine mu ndupwa ishikankala.

1 Kolinti 1:26

Imbila nsuma yakutila ati Lesa tatuleka ukushala fweka ilyo tuleshomboka no lubembu. Lesa acili alebomba muli ifwe kuku tupilibula ukutila tube nga abantu abalingilwa ici cifulo ica ‘muli Yesu.’ Mupashi wa Mushilo nao ale bomba kukutuwamya pakutila tube abapalana sana na Yesu.

Nomba lubali lwesu ukubomba ifyo cilepilibula kuli ifwe ukuba mu nshiku shonse isha bumi bwesu. Uyu mutande wa kuba aba ampana na Lesa, ukutulenga abapya kabili abasambwa witwa ukutila ukusangulula. Cipilibula ukutila umutande wakutulegelamo ukuba aba mushilo.

Ukwikalilila ‘muli Kristu’ cipilibula ukukwata inshita nankwe mu

mapepo no kubelenga icebo, ukumfwa kuli wene no kumubeela. Cipilibula ukukwata inshaita yakuba na bena Kristu bambi, ukuipepelako, ukusambilila Icipingo no kubiika icitemwiko mu kucita elyo no kubelelana uluse.

Ifyakucita

Ba
mineti
5

Ipusheni abantu nga kuti baibukisha ilyashi lya musambo ulya walefwaya ukutwala ifisabo palwauko weka ukufuma mu Cipande 5 (Icisabo ca Mupashi – Imibeele)?

- Fintu nshi bengebukishamo mulyashi lilya?
- Masambililo nshi twa sambililemo?

Amasuko yantu mulekabila yafwile yaba yakuti umusambo teti utwale ifisabo weka kano waba ku cimuti. Icimuti ecalengele umusambo ukutwala ifisabo.

Ibukisheniko ibumba ukutwala ili lyashi lyaba nge cikope ca musango Yesu atulengelamo ukuba abasambwa. Teti tuisambe fwe bene nakalya; tufwile lyonse ukuba mupepi na Yesu, ‘muli Kristu’ elyo akula bomba umulimo wa kutusamba ukupitila muli Mupashi wa Mushilo uwaikala muli ifwe.

Ipusheni ibumba ukwibukisha ilembo lya kusungila ilya mu Cipande 5.

²²Lelo Mupashi wena alenga icitemwiko, insansa, umutende, umutekatima, icilela, ukuwamy, ubufumacumi, ²³umutembo no kushipikisha. Takwaba ifunde nangu limo ililesha ifya musango uyu.

Galatiya 5:22-23

Ngatwatuula imyeo Yesu kuli Lesa kabili twakabila lyonse ukupalamina kuli Yesu no kukonka ubufwayo bwakwe pa myeo Yesu, lyena tukatwala ifisabo ifingi kabili ifisuma ifiletwa na Mupashi

wa Mushilo uyo uwaikala muli ifwe. Abantu bambi nabo bene bakamona ifyo ifisabo!

Ba
mineti
10

Ifyakucita

Mulefwaikwa nombamba tu swiiti, impoto nelyo ifyakufwala ifyafiko, isopo, na menshi yalya mwishile namupekanya.

Ifyakucita 1 – Twalisambwa mumenso yakwa Lesa (ukulungamikwa)

- Ebeni abantu bonse ukutila namubaletelako swiiti nangu akaputulwa ka cisabo.
- Londololeni ukutila tapali ico bacitile pakutila balinge ukubapeelako ici iyo; cabupefye ukufuma kuli imwe.
- Te cintu ico balingile no kupokelela iyo.
- Ca bupe fye mwabapeelako apabula umutengo.
- Ico balingile fye ukucita kufungulula amaboko yabo, ukutila natotela elyo no kupokelela ubupe ilyo mule bapeela.
- Nombamba peeleniko bonse swiiti no kulondolola ukutila cilangililo ca fintu Lesa apeela kuli ifwe ubupe ubwakuba ‘muli Kristu.’

Ifyakucita 2 – Twaliba mumutande wakwampana na Lesa ukutulenga tube abapalana na Yesu (ukusangululwa)

Nombamba buleni impoto nelyo ifyakufwala ifyafiko. Buleni na sopo na menshi elyo mulombeko bambamba abengaipelesha ukwisa fiwasha.

Panumba ilyo bapwisha ukufiwasha, bepusheni balande ifya cilafwaikwa pakutila ifi fintu fiwashwiwe.

Amasuko mule fwaya ni aya:

- Amenshi
- Isopo
- Icakukushilako
- Amaka
- Inshita

Londololeni ukutula, nagu line twalipeelwa Kristu nga ubupe fye, kabili no kutila Lesa atumona abasambwa, acili alekabila ukubomba muli ifwe ukutulenga tube aba mushilo. Cilasenda inshita nokubombesha pakutula ifwe tube abapalana na Yesu.

Ba
mineti
10

Ukulanshanya

Ebeni abantu bonse babe muma bumba ayanono 4. Shininkisheni ukutula cile bumba muli umo uwinga belenga kabili na ba kwata Icipingo mwi bumba. Cila ibumba lilingile ukubelenga ilembo limo pali aya yali pesamba no kwasuka amepusho ayali apo pene.

- Ibumba 1: Efese 4:22-32
Ili ilembo lile tulanga umwalola ukusangululwa (ukuba uwa mushilo) ifyo kwaba. Finshi Lesa aletwipusha ukucita muli ili ilembo?
- Ibumba 2: Efese 4:11-16
Fintu nshi mwingeshibilako umwina Kristu uwakula? Bushe musango nshi Lesa alengelamo ukuti kube ukukula? Musango nshi umwenamo ukutula ulekula mubumi bobbe?
- Ibumba 3: 1 Korinti 15:50-55
Bushe ili ilembo lili namalayo nshi kuli ifwe? Fintu nshi tufwile ukusubila ukukwata?
- Ibumba 4: 1 John 3:2
Bushe ilembo ili lili na malayo nshi? Bushe fintu nshi tufwile ukusubila uku kwata?

Peleni ba mineti 5 ku mabumba ukutula babelenge amalembo aya no kwasuka amepusho elyo panuma bese balande kwi bumba lyonse ifyo balanshenye muli mineti umo.

Ba
mineti

Ipepo

Ipeleni inshita ya kusambana ku minwe pamo nge cilangililo cakutula ifilubo fYesu fyonse fyali sambwa ukupitila mumfwa yakwa Yesu

- 10 nokwima kwakwe ku bafwa pa mulandu waifwe. Soseni ifi fishinka kuli umo no mubiye kabili muipepeleko ipepo lye paalo ukutila Lesa akatwalilile ukulenga cila umo ukuba uwapalana na Yesu.

Umulimo wa uno mulungu

Cila mulungu natukwata umulimowa kuya bomba ku mayanda Yesu. Ilyo mwa washa ifya kufwala fyenu kabili mwa fwala no kuba ababusaka, icinkuleniko ukutila ifi efyo tumoneka mu menso yakwa Lesa.

Ipusha Lesa akulange umuntu uyo ulefwaikwa ukwelela, kabili umwelele. Landa no kubilikisha auti, 'Nakwelela.' Totela kuli Lesa pakukulenga ukuba uwasambwa ku membu shobe lyonse ilyo ulewasha, ukusamba atemwa ukowa. Ibukisha ukutila waba uwabulwa akabi nelyo kamo ku cinso cakwa Lesa.

Ukubila

Ilyo ulelanda nababiyo atemwa abantu mwamonana nabo mukasuba kalya, ebako umuntu ico wabela umwina Kristu elyo nafintu cipilibula uktila nomba walisambwa kabili waba uwabula akalema ku menso ya kwa Lesa. Shininkisha ukulondolola ukutila ici tacaba ifi pa mulandu wakutila waliwama ukucila abantu bambi iyo lelo ni pa mulandu wa fintu Yesu acita.

Nga cakutila kuliko umo uyo ulekelele ninshi nomba wipushe Lesa akutungulule nga cakutila ulefwaikwa ukuyalanda naena. Nga ulemona ukutila efyo Lesa alekutungulula ukucita, ninshi cisuma, ngana cilinga, kabiye no kuya cita ico.

Nga cakutila uleumfwa ukukosa sana kuti waipesha no kuya wamya ing'anda atemwa ifyakufwala fya munobe, nelyo ukuya kusa ifisoso pa bena mu palamano. Umo nga akwipusha umulandu ulecitila ifyo kuti wa mulondolwela umusango Yesu akusambilemo no kuba uwabusaka.

11

Ukulundwa mu lupwa lwa

kwa Lesa

Apo mwalisumina, nomba bonse muli bana
bakwa Lesa ico mwaba muli Kristu Yesu

Galatiya 3:26

Ukupekanya

Bushe na:

- Mwipushako umuntu umomwi bumba ukubelenga ilyahi?
- Mwipushako umuntu umo mwi bumba ukubelengai lembo lya mu Cipingo?
- Mupituluka nakabili mu fipande 1-2 pa ku icinkulako ifyo twa sambilile pali Mupashi wa Mushilo?

Ukusengela no Tusebo

Ba
mineti
5

- Toteleni bonse pakwisa kukulongana kwe bumba.
- Tendekeni ne pepo ilipi, ilya anguka.
- Ipusheni abantu nga baliya bomba 'Umulimo wa uno mulungu' elyo na 'Ukubila' imilimo bapeelwe umulungu wapwile.
- Ebeni abantu ukushimika ifyo bamwene no kusambilila ilyo bale bomba iyi imilimo.

Ubuyo

Ubuyo bwa cipande cauno mulungu bwa kutwafwa ukwishiba ukutila nomba twalilundwa mulupwa lwakwa Lesa. Tumwita atuti, Abba, tata. Tuli bamunyina ne nkashi sha kwa Yesu kabili aba umo no mubiye. Twaba mu mulimo walupwa.

Ilembo lya Kusungila

Ba
mineti
5

Belengeni ilembo lyakusungila elyo ne cipandwa ca mu Cipingo kwi bumba mu kwikatisha. Belengeni na kabili ilyo ibumba lile mikonka panuma mpaka fye bonse basungile ku mitwe ilembo lyonse. Koselesheniko bamo ukulanda beka ilembo.

Apo mwalisumina, nomba bonse muli bana bakwa Lesa ico mwaba muli Kristu Yesu.

Galatiya 3:26

Ilyashi

Belengeni ilyashi ili kwi bumba:

Kwaliko umulumendo umo ishina lyakwe ni Ben. Banyina bakwa Ben bamushile ilyo ali fye akanya kabili munshita ali umwaice aishile ishiba ukutila umuntu uyo ale tontonkanya ukutila e wishi kanshi ali fye wa kumusanga - mung'nda. Munshiku shonse isha bwaice bwakwe, Ben alepita mu fintu ifya bipa ifingi. Wishi wakusanga - mung'anda alenwa ubwalwa icine cine, alebomfya imiti ikola elyo no kuteya injuka. Ben afililwe isukulu pa mulandu wakubulwa indalama aile ingila incito pakutila engala afwilishako ulupwa lwakwe.

Ilyo aleya alekula, Ben atendeke ukulaipusha umwine nga cakutila ifyo ulupwa lwakwe lwalepitamo fyali ifisuma nelyo iyo. Ilyo Ben akwete imyaka 16 wishi wakusanga - mung'anda amwebele ukufuma pa ng'anda nga cakutila tali uwasekela mu fyalecitika. Ben nao asalile ukufumapo no kuya.

Ben aingile incito kabili bamupeelee ne ing'anda umwakwikala. Ifintu fyali mukosele pa mulandu wakutila takwali uwamusambilisheko ifya kusunga ing'anda elyo ne mibomfeshe isuma iya ndalama. Atendeke ukulaikala umwine eka elyo no kupekanya ubwikashi bwakwe ubupya lelo amwene ukutila fimo fyali bulile mu bumi bwakwe.

Ben aibukishe ukutila papita nomba ne myaka itatu ilyo umuntu umo uyo aishibe amulalike ukuya nankwe ku cilonganino. Alitwishike nga cakutila kuti caba fye bwino nangu iyo ukuya ku cilonganino, lelo asalile ukuya no kuya mona ifyo balongana. Ulupwa lumo ku cilonganino lwa mupokelele no kwesha ukwishibana naena bwino. Panuma ya nshita awe balishibene bwino kabili bailwike ukutila aleikala fye eka kabili alepita mumafya ayengi. Batendeke ukumwitako libili libili ku ng'anda ku mwabo no kumu biimba mu lupwa lwabo.

Panuma ya nshita inono, ulupwa lwaipwishe Ben nga cakuti enga temwa ukilunda mu lupwa ukulingana na mafunde, ukukukila mu ng'anda yabo no kupilibula ishina lyakwe ilya bafyashi pakuti libe limoline nga bonse. Ben alitsuminishe kabili nomba aliba mulupwa

Iwabo.

Ulupwa lupya ulwakwa Ben Iwa mulangile inshila iyapusana ku nshila intu Ben akulilemo. Bali abatemwana kabili no kusakamana umo no mubiye. Nga bapusana, lyonse bale bombesha mpaka bawikishanya no kubelelana uluse.

Te lyonse cali ica anguka kuli Ben pamo no lupwa lwakwe ulupya. Ulpwa lwakwe ulupya lwali na mafunde yantu Ben alefwaikwa ukulakonka kabili alingile ukusuminisha ukutekwa pesamba lya bafyashi bakwe abapya. Inshita shimo ale bacena pa mulandu wa mibeele yakwe kabili limo ale cita ifintu ifya lubana. Inshita shimo ulupwa lwakwe ulupya lwale mukalifya naena. Alefwaikwa ukusambilila ukulomba ubwelelo, ukwelelwa elyo no kwelela. Panuma yanshita ntali asambilile ukutila ukutemwa uko apokelele kuli ulu ulupwa lupya kwali ukwa bula umutengo. Takwashintilile pa mibeele yakwe iisuma nelyo iyabipa, lelo ba mutemenwe pa mulandu wa kutila ali mwana wabo.

Ben alemona ifyo ulupwa lwakwe ulupya lwalecita ifintu kabili asambilileko apakalamba. Ilelo, Ben ali uwapalana no lupwa lwakwe ulupya nagu fye te lupwa luntu afyelwemo. Aba uwalingana nalo mu fintu pamo nga, ifyo basuminamo, ifyo bacindika elyo pamo ne fibelesho. Ben nomba alisumina ukutila alikwata incende muli ulu lupwa kabili alitemwikwa cimo cine fye nga umo uwafyalwa mu lupwa lulya lwine.

Ukwishiba Icipingo

Belenga Roma 8:14-17 kwi bumba:

¹⁴Abantu bonse abatungululwa na Mupashi wakwa Lesa, e bana bakwa Lesa. ¹⁵Pantu Mupashi uo mwapokelela tewakumuteeka mu busha, icakuti kabili muleba no mwenso. Imwe Mupashi amucita abana bakwa Lesa. Ni Mupashi eulenga ukuti tuleita Lesa atuti, "Abba, Tata, Tata, ee!"

¹⁶Mupashi wine pamo ne mipashi Yesu ebalenga tusose ukuti, “Tuli bana bakwa Lesa.” ¹⁷Apo tuli bana bakwa Lesa, ninshi na ifwe tukashukila ifisuma ifyo Lesa abikila abana bakwe. Kanshi pamo na Kristu, na ifwe, Lesa akatupeelako ifyo abikila Kristu. Pantu nga tulecula pamo na Kristu, ninshi na ifwe tukashukilako ubucindami bwakwe.

Mu fipande fibili ifyo tumwene ku numa tusambilile ukutila twali lubulwa (ukushitwa libili na Lesa) elyo no kusambwa ukupitila mu fintu Yesu atucitila. Twalikwata intendekelo ipya elyo no bumi ubupya.

Lelo tacapelela fye apa pene iyo. Twalikwata ne cifulo icipya. Ilembo IYesu ilelo liletweba ukutila, ‘Umupashi uyo mwapokelele wamuletele ishuko lyakulegwa mube abana. Na muli wene emo tusosela atuti, “Abba, Tata.” Muli ubupilibulo ubukankala muli aya mashiwi ayanono, kanshi twala kwata ukusambilila bwino capamo nombamba mu fiputulwa fine.

‘Umupashi uyo mwapokelele’

Ilyo twaba abena Kristu, Lesa alatwisushamo na Mupashi wa Mushilo. Natusambilishanya capamo pa mulandu wakwa Mupashi wa Mushilo mu fipande fya ntanshi.

Ukulanshanya

Ipusheni abantu balande ifyo baleibukisha pali Mupashi wa Mushilo. Peleni inshita kuli cila umo ukuti aladepo fimo.

Ba
mineti

5

(Kuti cawama mwapitulukila libeela mu fipande 1-2 mu citabo cino ilyo mulepekanya ifya kwisa sambilisha cino cipande pakutila mwingesa afwilishako abo abaleshupikwa ukwibukisha.)

‘ukutuletela ubwana’

Icipandwa citile Mupashi uyo twapokelele atuletela amaka yakulenga tube abana.

Ukubula umuntu no kumulenga aba umwana cipilibula ukutila walasenda imbali shonse isha mufyashi pali uyu mwana. Umwana uyo wabuulwa nokucitwa umwana alapeelwa insambu shonse isho umwana uyo mwaifyalile akwata. Abafyashi abapya teti bapilibule amano yabo no kutila, “Nomba capwa iwe tatulekufwaya pano iyo.” Takuli icintu ico ulyamwana enga landa nangu ukucita icingalenga aba uwacepelwa insambu sha bwana mu lupwa lulya nakalya. Ukucitwa umwana cintu icili no kubelelela, ukulingana ne funde na upeelwa icifulo icipya.

Efyo caba nakuli ifwe bene. Ilyo twaba abena Kristu no kupokelela ubumi bupya tulaleetwa mu lupwa lwa kwa Lesa. Twali lubulwa kabili twaliba abasambwa kucinso cakwa Lesa pa mulandu wa mulimo Yesu atubombele. Twalisushiwa na Mupashi wa Mushilo kabili nokuba abana ba bakwa Lesa aba mu lupwa lwakwe. Lesa takaalule amano yakwe nangu fye fintu ifyo twingacita kukulenga tube aba cepako ku bwana nakalya. Tuli ba mu lupwa lwakwe.

Icintu icikankala ico tulingile twaishiba ca kutila ati umwana uyo waletwa mu lupwa ulupya alakwata imibeele yakale iyo ali nayo elyo ne mibeele iipya iyo alasanga mu lupwa ulupya. Ibukisheni Ben mulyashi IYesu? Alikwete ulupwa ilyo tabalamubula ukuba mu lupwa lumbi. Asambilile inshila yakwikalilamo ukufuma ku lupwa lulya nagu line aletwishika nga cakutila yali enshila isuma nangu iyo. Panuma Ben aletelwe mu lupwa ulupya ubumi bwakwe bwalyalwike ne fintu alesambilila nafyo fine fyalya lwike. Ilelo Ben ali umuntu uwapusana nefyo ali nokuba abakana mubula no kumubiika mu lupwa lulya ulupya.

Efyo ciba na kuli ifwe ilyo twaba abena Kristu. Nanguline kuti twasenda ifibelesho ne mibombele ya fintu iyakale iyo twali nayo mu bumi bwesu ubwa kale, nomba tuli mu lupwa ulupya, ulupwa lwakwa Lesa, natukwata ubumi ubupya. Panuma ya nshita ntali, twisa mukuba abantu abapusana sana nefyo twali nokuba nga cakutila tatwaletelwe mulupwa lwakwa Lesa. Ifintu fimo fila

pilibulwa bwangu fye, fimo nafyo fila senda inshita ilyo Mupashi wa Mushilo acili alebomba muli ifwe ukulenga tupalane na Yesu kabili na lintu tucili tule sambilila ku banensu aba mu lupwa lwine ulu.

Ukulanshanya

Mu mabumba ya bantu 3 nelyo 4 lanshanyeni pa mepusho aya:

Ba
mineti
5

- Bushe ukucitwa umwana calola mwi?
- Bushe ukucitwa umwana cipilibula nshi ku mwana uyo abaulwa ukuba umwana?
- Finshi cipilibula kuli ifwe ukucitwa abana ba mu lupwa lwa kwa Lesa?

'ukulola ku bwana'

Icikomo icikankala ico tulingile ukwishiba cakutila ati pa nshita balelemba Icipingo, abana baume balependwa abacindama ukucila abana banakashi. Ebali nensambu sha kupyana icuma ca lupwa no kutwala pantanshi ishina lya lupwa lwine lulya. Ukukwata icifulo ca bwana ninshi nau cindama nganshi. Munshiku shilya abana banakashi taba kwete icifulo cimo cine nabana baume iyo.

Ilyo ilembo liletweba ukutila twalipelwa insambu shakuba abana baume, tacilelola mukutila baume fye beka ebakwata ishi insambu. Tekutila ninshi bana mayo bali abacepako ukucindama iyo. Lelo cilepilibula ukutila abantu bonse fye, abaume pamo na banakashi, kuti bapeelwa icifulo ica cindamisha ico umuntu engapeelwa mu lupwa lwakwa Lesa, ico cifulo panshita Icipingo calembelwe cali cifulo ca mwana umwaume. Ici cilepilibula ukutila ukupitila mukulengwa abana mu lupwa lwakwa Lesa, twalipeelwa icifulo icipya, icifulo ica sumbulwa. Twaliba impyani shakwe. Twapelwa ishina lyakwe.

Uyu mucinshi uukalamba nganshi. Tupokelela ubukumo bonse ubwaba mukuba mu lupwa ulu: wishu uwaba ne citemwiko uulolekesha pali ifwe no bu cingo bwa kwa shifwe elyo icitemwiko pamo pene no kusakamana kwakwa nyinefwe. (Moneni Mateo 6:26,

Esaya 66:13 na Mateo 23:37.) Kabili tulapokelela bamunyanane pamo nenkashi ishingiri - abo bonse abatetekela muli Yesu no kupokelela Mupashi wa Mushilo.

Cimo cine nga Ben mulyashi Yesu, inshita shimo cili no kuba icakosa ukuba mulupwa lupya. Kuti twashomboka ne mikalile ya mu lupwa lupya; kuti limo bamo aba mu lupwa lwine ulu batucena. Pamo nga Ben, tulingile twasambilila ukulomba ubwelelo kuli Lesa elyo na ku bantu banensu, ukwelelwa elyo no kwelela.

‘na muli wene tutila atuti, “Abba, Tata.”

Ishiwi ‘Abba’ lishiwi lya lulimi lwa ci Aramaic (elulimi balelanda ilyo Yesu ali pano isonde). Ilishiwi lyabalilepo ukubomfiwa mu Cipingo ilyo Yesu alepepa, ilyo ali mupepi no kufutukwa elyo no kwipaiwa. (Kuti mwa belenga ipepo lyakwe muli Mako 14:32-42). Yesu alelilila kuli Lesa pamo nga ku mufyashi wakwe, dadi wakwe. Lyali lipepo iyalefuma panshi ya mutima wakwe.

Ishiwi limo line lyali bomfiwa imiku naimbi ibili mu Cipingo, umuku umo mwi lembo tubelengele ilelo (Roma 8:15) elyo na muli Galatiya 4:6. Muli ifi fifulo fyonse fibili, Icipingo ciletila, ni Mupashi wa Mushilo eutupa amaka yakukuta atuti ‘Abba, Tata’ – Daddi. Kuti twakuta kuli Lesa ukufuma fye panshi ya mitima Yesu, pakwishiba ukutula alitusakamana pa mulandu wa kutila tuli bana bakwe.

Ifyakucita

Uyu mulimo walamyafwako ukumona bwino bwino ifyo cipilibula ukuba uwa mulupwa.

Ba
mineti
10

- Umo umo, ipusheni bonse balondole umusango bapalaninamo naba nyina atemwa ba wishi nelyo umusango uyo umwana wabo apalaninamo nabena.
- Icakonkapo, ipusheni bonse umo umo ukulanda icintu cimo icaba icikankala nganshi mu lupwa lwabo. Ici kuti caba nalimo

mulimo uyo babomba, itontonkanyo atemwa icisumino cabo nelyo icabuseko cimo ico bonse batemwisha!

Bonse nga bapwisha ukwasuka mulingile ukulondolola ukutula amasuko yamo yakumine ifyo twafyelwe (limbi tumoneka abapalana) elyo yamo yakumine ifintu tusambilila (ifibelesho fYesu nefyo twa cindikisha). Cinkuleni ibumba ukutula ilyo twaba mu lupwa lwakwa Lesa Mupashi wa Mushilo ali nokutwafwa ukuba, ukumoneka, elyo nokumfwika nga aba mu lupwa lumo lwine.

Ipusheni nga kuliko bamo mwi bumba aba bulapo umwana uyo bacita fye umwana nangu abo aba citwa fye umwana nga cakutula kuti batemwa ukushimika ifyo bapitilemo. Cikankala ukukana lenga umuntu ukumfwa ukutitikishiwa nelyo ukubulwa umutende, eico konkomesheni ukutula umuntu kuti alanda fye nga cakutula umwine alekabila.

Ba
mineti
15

Ipepo

Cinkuleniko abantu bonse ukutula ifwe bonse tuli lupwa lumo fye, eico cili icisuma ukuba capamo no kulanda kuli shifwe wa mumulu capamo.

Ukuilunda ku Lupwa

Icantanshi ipusheni nga cakuti kuli umu uushilailunda ku lupwa kabili alekabila ukcita ici ilelo line. Nga tapali uuleipelesha, kuti mwaya ku caku pepelapo cimbi (ukuposha ulupwa). Nga kuli umu uyo alekabila ukuilunda ku lupwa ilelo, ninshi kuti mwa mutungulula mwi pepo ilya anguka nombamba line. Ebeni abantu babili abekele mupepi naena ukubiika iminwe yabo pa mutwe wakwe nge cilangililo cakutula na pokelelwa mu lupwa, elyo mu mwebe ukubwekeshapo ipepo ili panuma yenu, umutande umu, panuma ya mutande ubiye.

Mwe Tata, natotela pa kutuma umwana wenu Yesu ukwisa fwa pe punda lyandi pakutila ine ninga biikwa mu lupwa lwenu. Ilolelo ndefwaya ukulundwa ku lupwa lwenu. Napilibuka ukufuma ku mibeele yandi iyakale Kabili ndelomba ukutila mwinga tuma Mupashi wa Mushilo ukwisa muli ine pakutila mbe umwana wenu, mule njafwilisha ukuba uwapalana naimwe. Amen.

Ebeni bonse ukutila batotele no kusekelela panuma yakupwisha ipepo pa kusengela umweni wesu mu lupwa!

Ukuposha Ulupwa

Nomba twalaposhanya fwe bamunyina ne nkashi mu lupwa lwakwa Lesa - umo no mubiye - no kutotela Lesa pali umo no mubiye. Londololeni ukutila umo nga nakwata ubwafya ku munankwe uwa mulupwa, ino enshita isuma iyakulomba ubwelelo kuli uyo muntu elyo nokwelela.

Ebeni abantu baposhanye no kwikatana mumunwe na bantu abengi mu muputule mulimo, ukutasha Lesa pali bonse abo muli nabo ne shiwi ilya maka. Suminisheni ici ukufika kuli ba mineti 5 elyo mulete abantu capamo.

Ukulanda kuli Shifwe

Ebeni abantu bonse ukwiminina mumulongo uwa shinguluka no kwikatana amaboko elyo mulondolole ukutila twala pepa bonse capamo nokukosha. Ebeni bonse ukubomfya amashiwi yabo abene pakutasha Lesa pantu alibabiika mu lupwa lwakwe. Nga cakutila kuli ifintu ifyo balekabila ukulombelapo ubwelelo kuli Lesa, ino enshita iisuma ilyo benga cita ifyo. Kuti balomba ukutila Lesa abafwilishe ukuba abapalana nankwe ukupitila mumulimo wakwa Mupashi wa Mushilo.

Umulimo wa uno mulungu

Cila mulungu natukwata umulimo wakuya bomba ku mayanda Yesu.

Uno mulungu tukalaitako abanensu ku mayanda Yesu bonse no kulila capamo ifyakulya.

Citika we bumba euli no kwita abanabo na citika umbi ebali no kwitwa ku babiye ukuya ba pempula. Shininkisheni ukutila takuli uwashalapo fye iyo, bonse bafwile ukukwata uyo uli no kubatandalila atemwa uyo bakatandalila. Abantu balingile ukubiika amapange ukulingana nefyo cingaba bwino kuli bena. Ifyakulya fyalikwata ulubali ulukankala nganshi mulupwa kabili ninshita isuma iya kutontokanya pafyo cipilibula ukuba ulupwa lumo lwine. Ilyo mukala kumana mu mayanda, mufwile ukwipushanya amepusho aya:

- Calola mwi ukubiikwa mu lupwa lwakwa Lesa?
- Ninshila nshi twinga pokelelamo abantu mu ndupwa shesu isha ku mubili elyo na mu lupwa lwakwa Lesa?

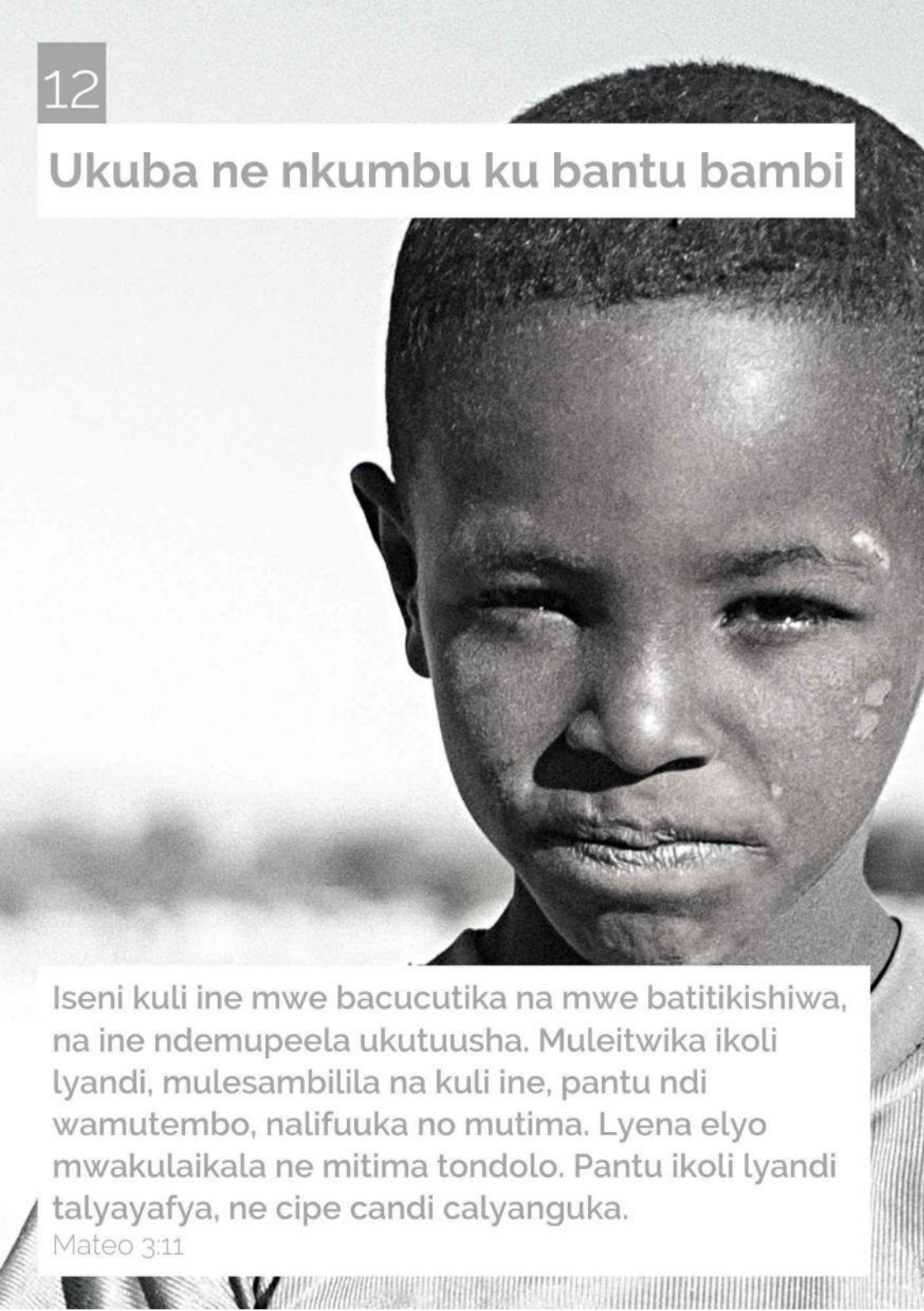

Ukubila

Munshila imo ine intu Lesa atuletelamo mu lupwa lwakwe, efyo twingapokelela abantu bambi ukwisa mu ndupwa shesu, pamo nga ifyo abafyashi bakwa Ben bacitile. Ukulunda umwana ukuba mulupwa lwesu ninshila imo iya kupapa iya kubililamo imbila kuli abo twabuula ukuba ulupwa elyo na bonse abatushingulwike. Ukubula umuntu no kumulenga ukuba umwana te cintu cakucita ulubilo nelyo mukwanguka iyo. Uno mulungu mukwate inshita yakufwailisha ukwishiba na fimbi pa mulandu wa kubula umuntu no ku mucita uwa mulupwa lwenu elyo kabili mupepe nga cakutila kuti mwafwaya ukucita ifyo ku mwana umo nelyo ukutungilila abo abakwata uyo babuula ukuba umwana wabo.

Amashiwi Yenu

Ukuba ne nkumbu ku bantu bambi

Izeni kuli ine mwe bacucutika na mwe batitikishiwa, na ine ndemupeela ukutuusha. Muleitwika ikoli lyandi, mulesambilila na kuli ine, pantu ndi wamutembo, nalifuuka no mutima. Lyena elyo mwakulaikala ne mitima tondolo. Pantu ikoli lyandi talyayafya, ne cipe candi calyanguka.

Mateo 3:11

Ukupekanya

Bushe na:

- Mwipusha umuntu umo mwi bumba ukwisa belenga ilyashi?
- Mwipusha umuntu umo mwi bumba ukwisa belenga ilembo lya mu Cipingo?

Ukusengela no Tusebo

Ba
mineti
5

- Toteleni bonse pa kwisa kuku longana kwe bumba.
- Tendekeni ne pepo ilipi, ilyaanguka.
- Ipusheni abantu nga cakutila baliya bomba, 'Umulimo wa uno mulungu' elyo na 'Ukubila' imilimo bapeelwe umulungu wafumineko.
- Ebeni abantu balandeko ifyo bamwene elyo no kusambilila ilyo balebomba iyi milimo.

Ubuyo

Ubuyo bwa cipande ca uno mulungu buli bwakutila tusambilile ukutila ukwelelwa kwesu kwisa ukupitila mu nkumbu shakwa Lesa pali ifwe. Iintu tuleya tulekulilako mu bumi bwesu ubupya tatuba abakwatilako fye inkumbu nkalya, lelo nakabili tubiika ishi inkumbu shine muku bomba.

Ilembo lya Kusungila

Ba
mineti
5

Belengeni ilembo lyakusungila pamo ne cipandwa ca mu Cipingo kwi bumba mu kwikatisha. Belengeni nakabili mu fiputulwa ifipi, ilyo ibumba lile mikonka pa numa. Nomba lefyeniko ifi putulwa fyaku belenga panono panono ne bumba lile bwekeshapo cila ciputulwa panumayenu mpaka fye bonse beshibe ilembo lyonse. Koselesheniko bamo beshe ukulanda ilembo beka.

²⁸Iseni kuli ine mwe bacucutika na mwe batitikishiwa, na ine ndemupeela ukutuusha. ²⁹Muleitwika ikoli lyandi, mulesambilila na kuli ine, pantu ndi wamutembo, nalifuuka no mutima. Lyena elyo mwakulaikala ne mitima tondolo. ³⁰Pantu

ikoli lyandi talyayafya, ne cipe candi calyanguka.

Mateo 11:28-30

Ilyashi

Belengeni ilyashi ili kwi bumba:

Mumushi wa Katuba mwaikela umulumendo uweshina Iya Jack. Jack aleikala na bafyashi bakwe abo balebombesha apa kalamba nganshi pakutila Iyonse bakwate ifyakulya fyakulisha Jack pamo ne nkashi elyo naba munyina bakwe.

Jack akwete cibusa wakwe Bright uyo waleikala pa ng'and yali mupepi napa mwabo. Jack alishibe ukutila umunankwe ubwikashi bwali ubwakosa pa mulandu wakutila banyina Bright bafwile fye ninshi acili umunono. Bawishi bakwa Bright nabo bene bale bombesha, lelo cali icakosa nganshi ukusunga bwino ulupwa no kulupeela ifyakulya. Inshita iikalamba Bright alebomfya kukutapa amenshi, ukupekanaya ifyakulya elyo no kusunga munyina wakwe umwaice na nkashi yakwe.

Bushiku bumo cali ni nshita ya cungulo ilyo Jack alelya icakulya ca cungulo no lupwalwakwe, amwene Bright naikala pa mwinshi wa ng'anda apalolenkana napa mwabo aletamba uko balelya ifyakulya.

Awe cali umusango umo wine no bushiku bwa konkelepo.

Jack ailwike ukutila ici caba icaibeelako pa mulandu wakutila Iyonse Bright aleba uwapimpa ukupekanya icakulya no kulya panshita imo ine na bena.

Jack aileipusha Bright ifyo ifintu fyali kuli bene no kuyasanga ukutila ba wishu bakwa Bright balilwele kabili tabaleya kukubomba pakutila bengasanga indalama yakushita ifyakulya ifya kupeela ulupwa. Eico ifyakulya nafipwa no lupwa luleikala fye insala.

Jack aumfwile ubulanda nganshi, kabili aeseshe ukukoselesha Bright

namaka yonse. Awe Bright amwentwile panono no kutila natotela, elyo Jack abwelelemo ku ng'anda.

Ubushiku bwakonkelepo, ulucelo Jack baikele kukulya icakulya ca lucelo no lupwa lonse kabili aibukishe Bright no kwelenganya ifyo insala imwikatishe muno lucelo. Alombele kuli banyina naba wishi nga cakutula bengakanyako Bright no lupwa lwakwe ifya kulya, elyo abalondolwele ukutula nomba wakumana umulungu bekala fye ukwabula ifyakulya.

Awe ulupwa lwakwa Jack lonse lwasuminishe kuli ico kabili baileita Bright no lupwa lwakwe ukutula bese balyeko ifyakulya. Awe babapeleko nafimo ifyakutula batwalileko na bawishi abo bacilli balelwala.

Ulupwa lwakwa Jack lwa twalilile ukulila pamo ifya kulya no lupwa lwa kwa Bright pa milungu yonse ibili iya konkelepo mpaka ilyo bawishi bakwa Bright ba polele no kubwelela ku ku bomba imilimo.

Ulupwa lwa kwa Jack lwalelya ifyakulya ifinono pa milungu ilya kabili tabaleikuta sana iyo, lelo pa mulandu wa nkumbu isho bakwatile Bright pamo no lupwa lwakwe, awe tabafwaile ukubaleka bekale fye ne nsala iyo.

Ukufuma fye pa nshita ilya, ulupwa lwakwa Bright pamo no lupwa lwakwa Jack baliba abaikatana ukucila kale kabili nomba balafwana munshila ishingini nganishi.

Ifyakucita

Ba
mineti

10

Akanya ibumba mutu mabumba tunono tubili elyo webe cila kali bumba ukwangala ubwangalo ubulelanga ilyashi lintu tubelengele.

Umo angale ulubali lwakwa Jack elyo umu abe ni Bright. Bambi babe aba mundupwa shonse shibili.

Peleni ba mineti 5 ku mabumba ukupekanya, mubakoseleshe

ukwangala mumusango wa kutila balange bwino ifyo inkumbu shaba.

Panuma yaba mineti 5, ebeni cila ibumba lyangale ubwangalo ubu mumusango bapekanishishemo kwi bumba lyonse.

Batoteleniko bonse pafyo ba angala.

Ba
mineti
5

Ukulanshanya

Ipusheni ibumba ukumweba ifyo baletontokanya ukuti efyo ili iyashi lilepilibula kuli ifwe. Peleni abantu inshita ya kulanda ifyo bale tontokanya.

Ukwishiba Icipingo

Belengeni Marko 6:30-34 kwi bumba:

³⁰Abasole babwelele kuli Yesu bamushimikile na fyonse ifyo bacitile, nefyo bafundile. ³¹Elyo Yesu abeba ati, “Twendeni ukutalele ukwakuti tube fweka, mutushe panono.” Pantu kwali abantu abengi abaleisa na balefumako, icakuti abasole tabakwete nangu ni nshita yakulya. ³²Elyo baya mu bwato ku matololo ukwakuti bali beka.

³³Ilyo baleya, abengi babamona babeshiba no kubeshiba. Elyo abantu bafuma mu misumba yonse, bapita ulubilo ku mulundu, ukuya kulya kwine baleya, babatangilila bena bafika bwangu. ³⁴Yesu cilya afuma mu bwato, amona ibumba lya bantu ilikalamba, epakubalangulukilako pantu bali nge mpaanga ishabula kacema. Elyo atendeka ukubafunda ifintu ifingi.

Muli ili iliyashi ilya mumweo wakwa Yesu tumfwile ukutila wene pamo na basambi bakwe bakabile ukusanga icifulo ukwatalala pakutila basange apakutushisha. Nelyo cali ifi, ilyo Yesu amwene

ibumba likalamba ilya bantu lile mukonka abakwatile inkumbu kabili atendeke ukubasambilisha. Nga afwaile nga tasakamene ifyakukabila kwa bantu iyo lelo asalilepo ukutangisha ukukabila kwa bantu bambi no kukana sakamana ifyakukabila kwakwe.

Inkumbu shintu Yesu aumfwilile abantu sha mufishishe na pakutila acitepo icintu cimo munshila iya ibeela. Camupeeleko ukwiluka uko takwete pakubala iyo. Ilembo lilelanda pe bumba lya bantu ukuti ni mpanga elyo Yesu e mucemi. Pamo fye nga kacema Yesu alebasambilisha ukuti beshibe ifintu balingile ukwishiba nokubacingilila ukukana luba ukufuma mu nshila yakwa Lesa. Alebafwa ukutaluka ku busanso elyo nokubafundisha ifya bufumu bwa kwa Lesa, elyo no mweo upya uyo wene apeela ku bantu.

Nangu line fye inkumbu shiisa pamo nga ubulanda bwa kumutima fye, Yesu abikile mukucita ubu ubulanda. Inshita ishing fye alemona abantu baleshomboka, bale cuula nelyo bali mu bwafya bumo ne nkumbu isho aleumfwa pali bene shale mufisha pakucitapo cimo no kubafwilisha. Cila mulandu uyo alekumanya alepeela ubwafwilisho ubwaiheelako ukulingana no bukabilo ubwa nshita ilya.

Amalyashi na yambi aya yatatu yalelondolola inkumbu shakwa Yesu:

- Yesu amwene ibumba ilikalamba ilyale mulolela napa kubekatilwa inkumbu aundepe abali na malwele pakati kabo (Mateo 14:14).
- Nakabili Yesu alesambilisha ibumba lya bantu ilikalamba na panuma ya nshiku shitatu ailwike ukutila bali nensala iikalamba epa kubekatilwa inkumbu, aeba abasambi bakwe ukutila babapele ifyakulya. Epakucita icisungusho cakufusha ifyakulya icakuti takwali nelyo umu uwaikele insala nakalya (Mateo 15:32).
- Ilyo Yesu aleya aleenda kwaishile impofu shibili shale bilikisha kuli wene. Ashipwishe ico shalekabila kabili shatile kuli wene ukuti enga shibwesha ukumona nakabili. Pakwikatwe nkumbu pali shene awe alishundepe nokumona shalamona na kabili (Mateo 20:34).

Mu lyashi IYesu ilelo, ilyo Jack aishibe ukutila Bright no lupwa lwakwe baleikala fye insala awe abomfwilile inkumbu. Ne nkumbu sha mufishishe pa kusenda intampulo, akoseleshe ulupwa lwakwe ukwakana ifyakulya no lupwa lwakwa Bright elyo no kukwata inshita nabo pamo. Ilyo ulupwa lwakwa Jack lwa peele ifya kulya nenshita yabo awe nabo bene bapokelele icitemwiko na bucibusu ku lupwa lwa kwa Bright. Jack tasulileko fye ku fintu Bright amwebele, tamusekele nelyo uku mususha fye iyo pa mulandu na mafya akwete. Lelo amupeeleko ifyo engamupeela no kwakana nankwe ifyo akwete, nangu line calepilibula ukutila Jack no lupwa lwakwe bali no kukana lya ifykumanaina abene!

Bushe inkumbu cinshi?

Inkumbu efilya tumfwa mumitima Yesu ilyo twamona abantu abali mubucushi, abalekalipwa elyo no kushomboka mu bumi. Efilya tumfwa mu mutima uku kuntwa ukuti tucitepo cimo ukwangusha icisendo ca abo bali mubucushi. Cila pilibula umweo obe wemwine nokukwafwako ukwishiba ifyo bambi bale umfwa; ici kuti calenga ukumfwa ukucenwa ilyo waibiika mubucushi bwabo ne fintu baleshingwana nafyo. Lelo kabili, ici cilapeela amaka yakutila winga pilibula ifintu ifikushingulwike ilyo lyonse wasenda ulubali ulwa kwafwilisha ukucefya ubucushi nelyo amafya ayo yantu ulemona.

Lesu aba no mubeelo wa nkumbu; ba mulondolola ifi:

*Kabili Yawe apitile pantanshi yakwa Mose alebikisha ati,
“Nine Yawe, nine Yawe, Lesu uwaluse ne cikuku, uushifulwa
bwangu, uwacitemwiko icishipwa, kabili uwacishinka.”*

Ukufuma 34:6

Ilyo tulekulilako mubumi bwesu ubupya mukuba abapalana naena, ne nkumbu shilaba ishakililako muli ifwe.

Lesu abiiika inkumbu mumitima Yesu ukupitila muli Mupashi wa Mushilo; kabili alatulangilila no kutukoselesha ukucitapo fimo pa nkumbu shesu. Cimo cine nga Jack elyo no lupwa lwakwe, tatulefwaikwa ukuba abakankala pakutila tubele abantu inkumbu. Tatulingile ukupwisha amafya Yesu yonse no kulolela ilyo fyonse fikawama kuli ifwe elyo tukabe ne nkumbu ku bantu bambi nakalya. Umuntu onse kuti akwatila abantu bambi inkumbu kabili Lesu kuti amupeela amano ayo enga bomfya kukwafwilishako bambi.

Ba
mineti
5

Ukulanshanya

Mu mabumba ya bantu 2 nelyo 3 ebeni abantu bonse ukulanshanya pa mepusho aya. Panuma yakulanshanya mupele inshita ku mabumba yonse ukulanda amatontonkanyo yabo.

- Nililali mwaumfwilileko abantu bamo inkumbu nelyo nililali imwe bamyumfwilile inkumbu ku bantu bambi?
- Bupusano nshi buntu isho inkumbu shaletele muli ifyo ifyalecitika?

Icipope ca kutwafwa ukusandulula inkumbu

- Nga ulefwaya ukusansamusha abantu, ube ne inkumbu.
- Nga ulefwaya ukusansamuka, ube ne nkumbu.

Kuti twatila nokuti ukusakamana insansa sha bantu bambi nga fintu twinga kabila ukuisansamusha enkumbu shine. Yesu alangile ici ilyo atangishe ubufwayo bwa bantu bambi ukucila ubufwayo bwakwe. Ilyo bamwipwishe ifunde likalamba pa mafunde yonse, Yesu asambilishe ukutila:

³⁷Yesu amwasuka ati, “Uletemwa Imfumu Lesu obe no mutima obe onse, no mweo obe onse, na mano yobe yonse.”³⁸Ili e funde ilyacila pali yonse, kabili elyakubalilapo. ³⁹Elyo ilyabubili

ilyapalana neli line, lyakutila, 'Uletemwa umubiyo ngefyo waitemwa we mwine.'

Mateo 22:37-39

Nga cakutila twali temenwe Lesa intanshi elyo nokutemwa aba nensu nga fintu twaitemwa fwe bene, teti tufilwe ukuba ne nkumbu ku bantu tule ampana nabo.

Imfungulo ya kutwafwa ukufusha inkumbu

Pakutila winga fusha inkumbu leka cibe emulimo obe uwa cila bushiku. Ule tontonkanyapo cila lucelo. Kuti wacita ifyo ilyo ule bomba imilimo yobe cila bushiku, ilyo ulesekwiwa mwi bala lyobe nelyo ilyo ulepyanga mung'anda. Ule tontonkanayapo ilyo mule kumana na bantu bambi. Ule tontonkanyapo inshita ya bushiku. Taulefwaikwa ukuba ku kulongana pa kutila utontonkanye no kwibukisha ukuba nenkumbu - Lesa kuti alanda naifwe konse kuntu twasangwa. Tatulefwaikwa amano yeneyene nakalya iyo: icikuku fye emano yalefwaikwa apa.

Ilyo tulesambilila ukufusha inkumbu tufwile twaba abaibimba mu filecitika muncende Yesu. Inkumbu tashicitwa ukupitila muku tontonkanyapo fye iyo, tufwile twaba abapalama ku bantu pakutila tumone ifile citika mumyeo yabo elyo twinga ibimba mufyo balepitamo noku bafwilisha. Ifi fikatuletela amafya elyo no kuposapo indalama shesu lelo enshila iya cine iyo twinga lundulwila mo inkumbu mumyeo Yesu.

Bushe ukuba ne nkumbu cilola mwi?

Kuti twallosha fye mumbi ifyo cipilibula ukuba ne nkumbu:

- Bushe kupeela ulupiya ku balanda ukufuma kutu bungwe twa bwafwilisho? Iyo!
- Bushe kumfwa fye uluse? Iyo!
- Bushe kulondolwelako bamo ubwafya ilyo ulesubila ukutilla balaafwilishako muli ubo bwafya? Iyo!

Mu bwikashi bwesu, inkumbu ekukwata umutima uwaisuka ku filecitika mu ncede Yesu. Ekutika ukukutika no kumfwa kuli bonse abantu besu na balya batushingulwike. Muli Mateo 13:15 Yesu asambilishe ukufuma mu cipandwa ca muli Esaya 6:9-10 pa mulandu wa bukankala bwa kumona, ukukutika no kwiluka ifilecitika pakutika twinga pilibukila kuli Lesa ukuti atuposhe no kutwafwa. Inkumbu ekwiluka ukucita conse namaka Yesu no kubomba conse ico twinga bomba pakutika twafweko abantu bambi. Cakuma ukumona, ukukutika nokwiluka, kabili ukutwala ifyo tuleumfwa kuli Lesa elyo kabili ukubombela pamo nankwe mukwafwilisha abantu ukubapela isubilo no kuposhiwa.

Ukuyumfwa uwaba eka awe takwinga kwanisha iyo.

Ukulanshanya

Ba
mineti
5

Mumabumba ya bantu 2 nelyo 3 nakabili ipusheni abantu ukulanshanya pa mepusho aya. Panuma yakulanshanya peleni abantu inshita ya kulondolola amatontonkanyo yabo.

- Finshi filenga ukuti tufilwe ukukwata inkumbu?
- Ninshila nshi twinga belamo ne nkumbu?
- Bushe finshi inkumbu shicita kuli ifwe na ku fipanda fYesu?

Inkumbu teti shi pendwe nakalya. Kuti twashumfwa fye elyo no kushilanga ku bantu bambi.

Ipepo

Ba
mineti
15

Twalalomba kuli Lesa atupeeleko imitima iyaisulamo inkumbu. Ipusheni abantu ukutika bapepe babili babili.

- Icantanshi, abantu batotele Lesa pa fyo aba ne nkumbu kuli ifwe bonse umo umo.
- Ica bubili, balombe kuli Lesa ukubalanga ukutika panshita imo tabalangile inkumbu ku bantu bambi, Lesa ababelele uluse pa mulandu wa ico. Kuti bapepa no kutika kumoneke ishuko

Iyakuya lomba ubwelelo kuli uyo muntu nga ca kutila ecile fwaikwa.

- Ica konkapo na ba pepe ukutula Lesa abafwilishe ukumfwa inkumbu nga filya fine Yesu aumfwile inkumbu.
- Balombe ukutula Lesa abalangeko abantu abo balekabila ukubelwa inkumbu elyo ne ntampulo balingile ukucita pa kuyalanga ukusakamana abo abantu.

Umulimo wa uno mulungu

Bushe mumfwa shani ilyo mwamona umuntu umo alecula?

Bushe mutontonkanya shani pa mweo wenu mwebene ilyo mwa mona imikalile ya bantu bambi?

Uno mulungu, twalabomba umulimo wakulanga inkumbu nokubulamo ulubali ulwa kwafwa abantu bambi abo abalecula.

Nga cakutula Lesa acileta umuntu umo mu mano yenu lilya twa cila pepa, mu mwibukishe uyo muntu elyo mupepe nakabili. Ngatapali uwa cisa mumano yenu, twalilileni ukulomba kuli Lesa amilange umuntu uyo alefwaikwa ukutula muye mu bela inkumbu uno mulungu.

Ukubila

Kabiyeni mutandalile umuntu ulya Lesa aletele muma tontonkanyo yenu. Kamoneni ifyo alepitamo elyo mulombe kuli Lesa amilange inshila mwinga mwafwilamo .

Nomba kabiyeni nokucitapo cimo kuku mwafilisha.

Ilyo mule mupyungila no kumwafwa, mu mulondolweleko pa nkumbu sha kwa Lesa no kusakamana kwakwe elyo no mweo upya uyo untu enga leta mu fintu alepitamo.

Amashiwi Yenu

Icipande ca Kusupula

Uulimba no utapilila tabali nelyo
cimo, lelo Lesa uulenga fikule
ewacindama.

1 Kolinti 3:7

Ukupekanya

Ifile fwaikwa muli cino cipande:

- Inseke shinono elyo ne loba mu cipe umwa kutanda imbuto shenu.

Bushe na:

- Wipusshako umu mwibumba ukubelenga ilyashi?
- Wipushako umu mwi bumba ukubelenga ilembo lya mu Cipingo?

Ukusengela no Tusebo

Ba
mineti
5

- Toteleni bonse pa kwisa ku kulongana kwe bumba.
- Tendekeni ne pepo ilipi, ilya anguka.
- Ipusheni abantu nga baliya bomba 'Umulimo wa uno mulungu' elyo na 'Ukubila' ifyo bapeelwe ukuya bomba umulungu wa pwile.
- Ebeni abantu ukushimika ifyo bamwene elyo no kusambilila ukupitila muku bomba iyo imilimo.

Ubuyo

Ubuyo bwa cipande ca uno mulungu buli bwa kuicinkulako amatontonkanyo ya kankala ayo twa sambilile mu **Imifula 2: Ubumi Bulakula**. Tuli nokulolesha ku ntanshi ku fintu tukasambililapo mu **Imifula 3: Ubumi Bulaleta Ifipya**.

Ilembo lya Kusungila

Ba
mineti
5

Belengeni ilembo lyakusungila ne cipandwa ca mu Cipingo kwi bumba mukwikatisha. Bwekeshenipo ukubelenga mu fiputulwa ifipi, ibumba lilebwekeshapo panuma yenu. Belengeni ifiputulwa ifitali ilyo ibumba lilemikonka panuma mpaka bonse basungile ilembolyonse. Koselesheniko bamo mwi bumba ukulanda ilembo lyonse beka.

Uulimba no utapilila tabali nelyo cimo, lelo Lesa uulenga fikule ewacindama.

1 Kolinti 3:7

Ilyashi

Nomba papita imyaka 2500 ilyo imfumu Yosia atekele icalo ca kwa Yuda. Afyelwe mu lupwa lwa sha mfumu ulutali nganshi, shimo shali ni mfumu ishisuma, lelo shimo shali ishabipa. Icali icakupapa ca kutila ilyo Yosia atendeke ukuteka, alifye ne myaka yakufyalwa 8. Ali fye umwana umunono ilyo wishi ba mwipeye kabili ashele no mulimo wa kuteka icalo.

Temulandu no bwaice, imitekele yakwa Yosia yali iya funguluka apakalamba. Ilyo afikile imyaka 16 atendeke ukufwaya icinso cakwa Lesa. Pa munshiku wa myaka 20, atendeke ukukonka amafunde yakwa Lesa no kulesha ukupepa utulubi mu calo cakwe. Pa mushinku wa myaka 26, atendeke ukuwamya itempele lya kwa Lesa ukubomfya indalama isho bakolonganike ukufuma mumisonko ya bantu elyo akoseleshe abantu ukula pepa Lesa. Ilyo bakakula baile mukuwamya itempele, baile sanga ifitabo fimo ifyakale nakale ifyalimo ifitabo fya ntanshi ifya mu Cipingo. Yosia aebele ukutila bamu belengele ifi ifitabo kabili fyaletete ukupilibulwa apakalamba mubumi bwakwe. Pakubalilapo, alekonka Lesa ukupitila mu ntambi sha fikolwe fyakwe, lelo nomba aisangile amalembo umwine kabili atendeke ukukonka Lesa bwino bwino. Icitetekelo cakwe cakulile apakalamba kabili aipeleshe ukusabankanya icitetekelo cakwe naku bantu abo aleteka, alebapeela ishuko lyakutila beshibe Lesa kabili no kutila bengala mupepa nabo bene.

Ilyo Yosia ba mwipeye mu bulwi icalo conse ca muloseshe pa nshita iitali nganshi, kabili icalo caishile sendwa mu busha pa mulandu wakukana kwata intungulushi iyaishibe Lesa.

(Kuti mwa belenga ili lyashi mu Cipingo mu 2 Imilandu 34-35.)

Ukwishiba Icipingo

Belengeni Marko 4:26-29 kwi bumba:

²⁶Kabinge abeba ati, “Ubufumu bwakwa Lesa bwaba kwati muntu uwatanda imbuto mwibala. ²⁷Akasuba no bushiku, ilyo alelola nangu ilyo asendeme, imbuto shena shilemena no kukula, lelo wena teshiba ifyo shilemena no kukula. ²⁸Umushili wine eumesha imbuto. Umusonga eubalilapo, elyo pakonka umutwe, elyo ne nseke ishituntulu mu mutwe. ²⁹Nomba ilyo ifisabo fyapya, lyena acincila abuula umwele pantu inshita ya kuseepa yafika.”

Mu butantiko bwa masambilisho aya, twale sambilila ifyo ubumi bwesu ubwa muli Lesa bukula. Pamo nga fintu ilembo lyakusungila elyo ne cipandwa ca mucipingo filetweba, teifwe twingaikusha fwe bene, ni Lesa ewinga cita fye ici. Mu musango umu wine imbuto shikulilamo ilyo sha tandwa mu mushili, efyo no bumi bwesu ubupya ubwa muli Lesa bukula. Ifyo fine fye Lesa ewaba na maka yakulenga ukutila kube ukukula, naifwe natukwata umulimo wakulenga ifintu ukuba bwino pakutila kube ukukula, nga teifyo kuti ukukula kwaba ukwa kosa kabili no kukokola.

Ifyakucita

(Pali ici icilangililo, mulefwaikwa imbuto elyo ne fipe umuli ne loba umwa kubyala imbuto.)

Ba
mineti

15

Pakutila tuicinkuleko palwa kukula ukokucitika ilyo fye ubumi bwa tendeka twalatandako imbuto shimo elyo tukala mona ifyo shikala kula panuma ya milungu iili kuntanshi.

Cila muntu abule icipe no kubiikamo iloba nelyo umushili, no kubyalamo imbuto elyo no kutapililapo. Elyo lekeni basende ku mayanda yabo bakalemona ifyo imbuto shikalakula.

Ilyo mulekusha ifilimwa fyenu fintu mwatandile, muletamba ifyo filekula limbi nokulyako fimo nalimo ukumfwa bwino nga mwamona fyatwala ifisabo (ukulingana fye ne fyo mwasalile ukutanda), ibukisheni ukutila kuli ifintu ifyo Lesa alekusha mu bumi bwenu naimwe bene.

Ukulolesha kunuma ku *Citabo 2: Ubumi Bulakula*

Mu citabo cabubili ica aya masambililo, ***Ubumi Bulakula***, natulondololako panono imifula imo imo apo icitetekelo cingakulila no kulunduluka. Natulondololako na msambililisho yakalamba yamo yamo aya lesontelela ku mibomfeshe ya Cipingo elyo na mapepo ayo aya kutwafwa ukwikala imikalile ya bumi bupya ubo twapokelela.

Muli ici citabo natulondolola ifyo Mupashi wa Mushilo aba no musango eshilamo mukwikala muli ifwe ilyo twapokelela ubumi bupya ukufuma kuli Lesa. Ilyo aisa nokwikala muli ifwe, natumona ukutila alatupeela ifya bupe kabili alabombesha ukuleta muli ifwe imibeele ya citemwiko cakwa Lesa. Mupashi wa Mushilo alatwafwako ukushininkisha bumi bwesu ubupya nokulenga tulunduluke mu bumi bwine ubu.

Twali lolekesha bwino bwino ifyo ulubembu lucita kuliifwe, elyo nefyo icabupe icakusenamina ukufuma kuli Lesa icipeelwa fye kuli ifwe apabula umutengo ciisa nokucimfya amaka ya lubembu mumyeo Yesu. Twalikakulwa, twalishitwa, twali sambwa elyo nokupeelwa icifulo mu lupwa lupya ukupitila mu kusemina kwakwa Lesa. Ici catwafwilishe ukutila tupeleko ubulondoloshi bwa masambilisho ya kwa Lesa pamo nga ukulubula, ukulungama elyo na ubwana, aya yonse limo limo yaletulanga ifyo cipilibula ukupokelela ubumi bupya elyo ne ficitika kuli ifwe ilyo twapokelela ubumi bupya. Ubu bumi bupya bulatwalula umupwilapo fye, no mweo wesu onse uwa kuntanshi nomba ushintilila fye pa ku kulilako no kulunduluka ukuti tupalane na Yesu.

Napakulekelesha, twatendeke ukumona ukutila ilyo ubumi bupya

bulekula muli ifwe, temulandu wakutila tusekeshe fwe bene nakalya, lelo ni pakutila tusekeshe ulupwa lukalamba pamo ne mishi Yesu. Ubummi bwesu ubupya te bwa kusungilila fye pa lwesu iyo, lelo cimo cine fye nga mu lyashi lyakwa Yosia, ukupilibuka ukucitika muli ifwe kwisa muli ifwe pa mulandu wakutila tupilibule isonde lyonse.

Ukulolesha kuntanshi ku *Imifula 3: Ubumi Buleeta Ifipya*

Mu citabo cilekonkapo, ***Ubumi Buleeta Ifipya***, tuli nokulolekesha mukushika ifyo ubu bumi bupya muli ifwe builundulula ubwine mukati ka ncende shesu. Umwina Kristu wa cine alaibimba mukutwala ubumi bupya ku bantu abamushinguluka elyo no kushininkisha ukutila bwalunduluka mumyeo yabo. Tuli no kusambilila bwino bwino pa fya bupe fya Mupashi wa Mushilo mukushika elyo no kusambilila ifyo abasambi ba kwa Yesu benga leeta umulinganya pano isonde. Tuka sambilila ifyo twinga pepela imishi Yesu, no kuibimba munshila isha lekana lekana isha kusabankanishamo imbila nsuma kuli bena nokulanga icitemwiko cakwa Lesa ukupitila mu milimo elyo na mu mashiwi.

Ukulanshanya

20 mins

Ilyo mwalolesha ku numa mu fipande 12 ifyaba mu ***Imifula 2: Ubumi Bulakula***, buleniko inshita yakulanshanya mu mabumba ya bantu 3 nelyo 4 pa masambililo yamo yamo yantu mwa sambilile. Lanshanyeniko ifintu fimo fimo ifyo mwa mwene ilyo mwale ya mukubila mukati ka mishi yenu elyo mulandeko na fimo ifyo mwa mwene ukutila efyalekosa ukucita.

Icakulekelesha, beni pamo mwi bumba likalamba, yesheni mwe bene pamo mumone nga mwingebukisha amalembo yakusungila yonse 13 elyo mumone ifyo mwinga fwana ukwibukisha amalembo yonse yantu twa sambilile.

Nga kuli inshita, lanshanyeni amalembo ayo cila umo amwene

ukutila eya mwafwilishe apakalamba nelyo eyalandile mumweo wakwe munshila imo pa miilungu iyi yonse 12.

Ba
mineti
15

Ipepo

Ilyo tuleisala cino cipande mukwate inshita ya mapepo capamo nga ibumba. Ici cala mipelako ishuko lya kumona nga kuli abantu bamo mwi bumba abo bacilli tabala pokelela ubumi bupya ukufuma kuli Lesa kuti bakabila ukucita ici, elyo nga kuli abalekabila, ninshi batungululeni mwi pepo ili:

Mwe Lesa,

Natotela pali fyonse ifyo nsambilile pali imwe pa nshita yakusambilila kwa Imifula. Ilelo ndekabila ukupokelela ubupe ubwa mweo upya ubo mwapeela kuli ine. Nasumina ifyo mwancitila ukupitila mumfwa ya mwana wenu Yesu, no kubuuka kwakwe, kabili nde fwaya ukwikala umweo upya, umuntungwa uulekula no kulunduluka muli imwe. Mbeleleni uluse pa nshila shonse isho nakabile ukwikalilamo ubumi palwandi nemwine munshiku shapita kabili ndelomba ukutila mungafwe ukutendeka cipya cipya ilelo line, elyo kabili nokutila ndekula inshiku shonse.

Amen.

Pakulekelesha, kwatani inshita ya kwipusha abantu bonse mwi bumba nga nabakwata ifyo bengatemwa ukupepelapo elyo muipepeleko bonse, uku ikoselesha bonse mumafya yenu, elyo nokulanda ukutemwa kwakwa Lesa pa mweo waumo no munankwe.

Umulimo wa uno mulungu

Sakamaneni icilimwa cenu mwabyele no kumona ukutila cile kushiwa bwino no kupeelwa fyonse ifyo cilekabila (e.g. ukucipeela amenshi, ukucibiika mu ncende iisuma, uku cicingilila ku bonaushi

bonse). Ilyo muletontonkanya ifyo mwinga cingilila icilimwa cenu ilyo cilekula, tontonkanyeniko no kupepa ukuti musange inshila sha cingilililamo icitetekelo cenu icipya ne fyo mwinga sanga inshila shi suma umo Lesa engalakulilako mu bumi bwenu (ifi kuti fyaba fintu pamo nga ukukwata inshita ya kubelenga Icipingo, ukupepa no kukutika kuku landa kwakwa Lesa, ukubeela fyonse ifyo aletweba ukucita).

Ukubila

Fwayeni inshita yakukumanyako abantu 1-2 aba mishiba bwino sana uno mulungu abo nalimo tabala tendeka ukukonka Lesa. Bepusheni banyebe ubupusano ubo bamwene mumweo wenu ukutula fye ilyo mwa pokelele ubumi bupya. Nga muli abashipa nganshi kuti mwabepusha ukumyebako ne fintu ifyo balemona ukutula efyo mucili tamula wamya mubumi bwenu!

Ilyo balelanda pakupilibuka ukulemoneka mumweo wenu, bepusheni nga cakutula nabo kuti batemwa ukwishiba Lesa uyo uutupela ubumi bupya no kutwalula ukutendekela mukati kesu mpaka kwamoneka na kunse.

Amashiwi Yenu

Amalemba ya Kusungila

¹⁵Nga mwalintemwa, mulesunga amafunde yandi.¹⁶Ine nkalomba Tata, nao akamupeele kafwa umbi, uo mukalaba nankwe lyonse pe. ¹⁷Ni Mupashi wacishinka. Abantu ba pano calo balifilwa ukumupokelela, pantu tabamumona nelyo ukumwishiba. Nomba imwe mwalimwishiba, ico mwaba nankwe kabili akaba muli imwe.

Yoani 14:15-17

¹⁷Mwiba kwati fipumbu, muli nokweshwa ukwiluka pafyo Imfumu ilefwaya ukuti mulecita. ¹⁸Mwiba bacakolwa wa bwalwa, pantu bukamonaulafye. Lekeni Mupashi eo esule mu mitima yenu.

Efese 5:17-18

Ifwe tatwafimbwa pa menso pakulolesha ubucindami bwa Mfumu. Kabili ni Mfumu Mupashi eutwalula pakuti tulecililako mu bucindami, tutole icata cakwe.

2 Kolinti 3:18

Pantu Lesa alitemwisha aba pano isonde. Abapeela na Mwane uwabafye umo mpo. Pakuti onse uwamusumina, ekaloba, lelo akwate umweo wape.

Yoani 3:16

²²Lelo Mupashi wena alenga icitemwiko, insansa, umutende, umutekatima, icilela, ukuwamya, ubufumacumi, ²³umutembo no kushipikisha. Takwaba ifunde nangu limo ililesha ifya musango uyu.

Galatiya 5:22-23

²⁴Yawe alemupaala no kumubaka.

²⁵Yawe alenge icinso cakwe cimusanikile, kabili amukwatile ne cikuuku.

²⁶Yawe namulange icinso cakwe kabili amupeele no mutende.

Impendwa 6:24-26

Abantu bonse balibifya kuli Lesa, kabili balafilwa no kufika ku bucindami Lesa abapekanishisha.

Roma 3:23

³⁶*Muleba abaluse nga filya Shinwe aba uwaluse. ³⁷“Mwilapingula abanenu, ninshi na imwe tabakamupingule. Mwilapeela muntu umulandu, ninshi na imwe tabakamupeele umulandu. Mulebelela abanenu uluse, na imwe lyena bakamubelela uluse.*

Luka 6:36-37

⁷*Kristu alitulubula ku mulandu wa mfwa yakwe. Umulopa wakwe walenga nokuti tubelelwe uluse ku fyabubifi fYesu. We cikuuku cakwa Lesa nobe ulakula, ⁸ico mu mano yakwe yonse na mu kwiluka kwakwe konse alenga ukuti tushukile.*

Efeso 1:7-8a

Apo pa mulandu wa cisumino twaba abakaele pa cinso cakwa Lesa, kanshi Imfumu Yesu Yesu Kristu alileta umutende pakati ka ifwe na Lesa.

Roma 5:1

Apo mwalisumina, nomba bonse muli bana bakwa Lesa ico mwaba muli Kristu Yesu.

Galatiya 3:26

²⁸*“Iseni kuli ine mwe bacucutika na mwe batitikishiwa, na ine ndemupeela ukutuusha. ²⁹Muleitwika ikoli lyandi, mulesambilila na kuli ine, pantu ndi wamutembo, nalifuuka no mutima. Lyena elyo mwakulaikala ne mitima tondolo. ³⁰Pantu ikoli lyandi talyayafya, ne cipe candi calyanguka.”*

Mateo 11:28-30

Uulimba no utapilila tabali nelyo cimo, lelo Lesa uulenga fikule ewacindama.

1 Kolinti 3:7

Amashiwi Yenu

Ubutantiko bwa Fikope Ifilimo

Icikope

Ibula lya kulutwe

Icipande 1 ibula lya mutwe

Icipande 2 ibula lya mutwe

Icipande 3 ibula lya mutwe

Icipande 4 ibula lya mutwe

Icipande 5 ibula lya mutwe

Icipande 6 ibula lya mutwe

Icipande 7 ibula lya mutwe

Icipande 8 ibula lya mutwe

Icipande 9 ibula lya mutwe

Icipande 10 ibula lya mutwe

Icipande 11 ibula lya mutwe

Icipande 12 ibula lya mutwe

Icipande 13 ibula lya mutwe

Ukulondolola Icikope

Uwa kopele ifikope ni Erol Ahmed pa Unsplash

Uwa kopele ifikope ni Ian Dooley pa Unsplash

Uwa kopele ifikope ni Scott Rodgerson pa Unsplash

Uwa kopele ifikope ni Jeremy Pagden pa Unsplash

Uwa kopele ifikope ni Jayakumar Ananthan pa Unsplash

Uwa kopele ifikope ni Samuel Zeller pa Unsplash

Uwa kopele ifikope ni Abigail Keenan pa Unsplash

Uwa kopele ifikope ni Nadia Supertino pa Unsplash

Uwa kopele ifikope ni Beth Tate pa Unsplash

Uwa kopele ifikope ni Aaron Burden pa Unsplash

Uwa kopele ifikope ni Monkoggi Samson pa Unsplash

Uwa kopele ifikope ni Sebastian Leon Prado pa Unsplash

Uwa kopele ifikope ni Wilco van Meppelen pa Unsplash

Uwa kopele ifikope ni Dikshit Mundra pa Unsplash

IMIFULA 1:

Ubumi Bulakula

Imifula citabo camasambilisho aya kwafwilisha abantu ukwishiba bwino elyo nokukula mwisenge lyabo na Lesa no kubakoselesha ukupyungile mishi yabo. Lyalembelwe kukupeelako amafundisho yafikapo ayenga bomba mu ncende ishalekana lekana ne ntambi sha cifyalilwa icili conse mpanga yonse. Imifula lyalembwa mu fitabo fine, cila citabo cakwata ifipande ikumi na fitatu ifyaba mumusango wa kulanshanya capamo mwi bumba.

Imifula citabo calembwa nabakalemba abaipeeleshe abene ukufuma muncende ishalekanalekana pano isonde elyo lyabikwa capamo no kulembwa naka bungwe ka Dignity.

Imifula 2: Ubumi Bulakula likuula imifula intu icitetekelo cingakulilapo, kabili lipeelako ubwishibilo bwa masambilisho ya bwina kristu pamo nga lcpingo elyo napa lwe pepo.

Kuti mwalanda naifwe pa hello@dignityonline.org.uk nelyo +44 (0)7340 573 937. Nga mwakabila imitwe ya fitabo fyesu fyonse moneni pa websaiti: www.dignityonline.org.uk/publications.

Bemba 1st Edition

Uwapangile ibula lya kulutwe: The Message Trust

Iciko pe caba pe bula lya kulutwe: Erol Ahmed/Unsplash

www.dignityonline.org.uk